

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»**

Факультет туризму

Кафедра готельно-ресторанної та курортної справи

**КУРОРТНА СПРАВА:
самостійна робота студентів**

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

За загальною редакцією проф. В.М. Клапчука

Івано-Франківськ, 2020

УДК 37.09:379.8(072/073)
ББК 74.04(4Укр)

Курортна справа (самостійна робота студентів) : Навчально-методичний посібник / За ред. проф. В.М. Клапчука / Факультет туризму, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ, 2020. 147 с. (Електронний ресурс).

**Рекомендовано до видання Вченою радою Факультету туризму
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»**

РЕЦЕНЗЕНТИ:

СТИНСЬКА В.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

УГРИНЮК В.М., кандидат філологічних наук, завідувач кафедри іноземних мов і країнознавства, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

ЧОРНА Л.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри туризмознавства і краєзнавства, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

У посібнику упорядковано методичні матеріали для самостійної роботи студентів з дисциплін циклу загальної та професійної підготовки спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа» (Освітньо-професійна програма «Курортна справа») з елементами дистанційного навчання та використанням інформаційних технологій. Для самостійної роботи студентів також рекомендується відповідна наукова, спеціальна, хрестоматійна, періодична література.

З кожної навчальної дисципліни, із урахуванням її специфіки та цілей, наводиться кількість годин для самостійної роботи, мета та завдання самостійної роботи, запитання для самопідготовки, індивідуальні завдання, програмові вимоги до проміжного та підсумкового контролю, тестові завдання другого рівня складності, список рекомендованої літератури.

Рекомендовано для студентів вищих навчальних закладів денної та заочної форм навчання за спеціальністю 241 «Готельно-ресторанна справа», науково-педагогічних і педагогічних працівників.

© В.М. Клапчук (за заг. ред.), 2020
© Клапчук В.М., Лояк Л.М., Мендела І.Я., Новосьолов О.В., Польова Л.В., Шикеринець В.В., 2020
© Факультет туризму ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2020

ЗМІСТ

Вступ	4
Визначення термінів «Самостійна робота студентів» та «Індивідуальна робота студентів».....	5
Самостійна робота студентів у структурі навчально-методичного комплексу спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа» (Освітньо-професійна програма «Курортна справа»).....	6
Самостійна робота в системі професійної підготовки студентів спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа».....	9
Самостійна робота студентів з дисциплін циклу загальної підготовки.....	11
Мендела І.Я. Стратегічний менеджмент.....	11
Мендела І.Я. Стратегічний маркетинг.....	20
Новосьолов О.В., Великочий В.С. Методологія і організація наукових досліджень.....	28
Польова Л.В., Калуцький І.Ф. Територіальне планування курортів і курортних зон.....	39
Клапчук В.М. Управління санаторно-курортними територіями.....	47
Самостійна робота студентів з дисциплін циклу професійної підготовки.....	55
Лояк Л.М. Інноваційні ресторани технології.....	55
Шикеринець В.В. Охорона праці в галузі.....	65
Новосьолов О.В. Інноваційні технології в курортній справі.....	74
Клапчук В.М. Організація санаторно-курортної справи.....	84
Шикеринець В.В. Управління персоналом.....	94
Клапчук В.М. Курортне господарство Галичини.....	103
Польова Л.В. Курортне обслуговування.....	111
Клапчук В.М. Географія курортів світу.....	123
Клапчук В.М., Новосьолов О.В. Сучасна курортна справа України.....	131
Мендела І.Я., Новосьолов О.В. Бізнес-планування підприємств курортного господарства.....	139
Система оцінювання.....	147

ВСТУП

Дисципліни циклу професійної підготовки спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа» (Освітньо-професійна програма «Курортна справа») формують фахівців сектору гостинності, насамперед, готельного, ресторанного та курортного господарств на освітньому ступені «магістр».

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України актуальною проблемою є забезпечення і підвищення якості обслуговування населення. Забезпечення і підвищення якості надання послуг гостинності – актуальна проблема в усіх країнах світу. Від її вирішення певною мірою залежить ефективність національної економіки, стан та якість задоволення потреб населення у відпочинку, оздоровленні, харчуванні. Саме цим зумовлені постійно зростаючі вимоги до підготовки фахівців спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа».

Мета навчально-методичного посібника полягає:

- у формуванні навичок самостійного навчання, вміння здобувати та поглиблювати знання;
- опануванні практичних навичок роботи з нормативно-технічною документацією;
- можливості обрати актуальний напрям науково-дослідної роботи;
- готовності до будь-якої форми контролю знань, зокрема заліків та іспитів, а також виконання дипломного магістерського проекту.

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів розроблено відповідно до навчального плану, Освітньо-професійної програми, навчальних та робочих навчальних програм дисциплін.

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ «САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ» ТА «ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ»

Навчальний час, відведений для самостійної та індивідуальної роботи студента, визначається навчальним планом і становить 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення конкретної дисципліни. Співвідношення обсягів аудиторних занять, самостійної й індивідуальної роботи студентів визначається з урахуванням специфіки та змісту конкретної навчальної дисципліни, її місця, значення і дидактичної мети в реалізації освітньо-професійної програми.

Зміст **самостійної роботи** над конкретною навчальною дисципліною визначається робочою навчальною програмою дисципліни та методичними рекомендаціями викладача. Самостійна робота над навчальною дисципліною може включати:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації;
- підготовка до виступу на семінарських заняттях та підготовка до практичних (лабораторних) занять;
- систематизацію вивченого матеріалу перед іспитом;
- опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей;
- переклад іноземних джерел встановленої тематики;
- підготовка та оформлення схем, таблиць, графіків, діаграм тощо;
- інструктивно-методичні матеріали до роботи у фоно- та відео-лабораторіях, комп'ютерних класах.

Методичне забезпечення самостійної роботи студентів повинне передбачати засоби самоконтролю (тести, пакети контрольних завдань, питання та завдання для самоконтролю).

До **індивідуальної роботи** відносяться творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання:

- виконання розрахунково-аналітичних робіт, дипломних проєктів;
- дослідження практичних ситуацій;
- підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми з елементами наукового дослідження та його презентація;
- власних досліджень до олімпіад, конференцій;
- написання есе;
- складання і розв'язування задач;
- розробка моделей, явищ і процесів;
- анотація опрацьованої додаткової літератури;
- розробка і розв'язування тестових завдань;
- порівняльна характеристика вивчених явищ, процесів тощо;
- написання творів, газетних статей, розробка сценаріїв, літературні переклади;
- виконання в індивідуальному порядку вправ різного рівня складності;
- анотація прочитаної літератури з елементами науково-дослідної роботи;
- пошук в комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем;
- анотації до відеофільмів, переглянутих у відео-лабораторіях;
- збір інформації та ознайомлення із зарубіжним досвідом, що стосується певної навчальної проблеми.

Самостійна та індивідуальна робота студентів забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення конкретної навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками, методичними рекомендаціями (вказівками), практикумами, конспектами лекцій, навчально-лабораторним обладнанням, електронно-обчислювальною технікою, науковою літературою та періодичними виданнями.

**САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ У СТРУКТУРІ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКСУ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 241 «ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА»
(ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «КУРОРТНА СПРАВА»)**

Самостійна робота студентів є складовою Навчально-методичного комплексу, що представляє собою чітко визначену сукупність навчально-методичних документів, що являють собою модель освітнього процесу, який реалізується на практиці.

Мета НМК дисциплін зі спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа» (Освітньо-професійна програма «Курортна справа») полягає у забезпеченні цілісного навчального процесу, який включає визначені законодавчими та підзаконними актами України форми, методи і засоби навчання у ВНЗ.

Навчально-виховний процес у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» ґрунтується на основних положеннях Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», інших нормативно-правових актів, наказів Міністерства освіти і науки України та враховує профільну спрямованість ВНЗ. Освітній процес у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» організовано відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (наказ ректора від 24.07.2015 р., № 447), Положення про порядок реалізації здобувачами вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника» права на вільний вибір навчальних дисциплін (наказ ректора від 24.06.2016 р., № 271) та ін.

Підготовка фахівців освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 241 «Готельно-ресторанна справа» (Освітньо-професійна програма «Курортна справа») здійснюється згідно з Концепцією діяльності за заявленим напрямом, освітньо-кваліфікаційною характеристикою та освітньо-професійною програмою (що діяли до введення у дію Закону України «Про вищу освіту»), Освітньо-професійної програми підготовки магістра.

Студенти повинні отримати такі знання і розуміння:

- сучасні уявлення щодо чинної законодавчо-нормативної бази;
- базові уявлення щодо засвоєння основних категорій, законів і форм логічного мислення;
- базові уявлення про забезпечення охорони праці та техніки безпеки;
- базові уявлення для формування вмінь для ідентифікації небезпеки, визначення рівня індивідуального та колективного ризику;
- сучасні уявлення щодо вивчення закономірностей взаємодії суспільства з навколишнім середовищем для забезпечення конструктивного природокористування;
- базові уявлення щодо вивчення основних положень метрології, стандартизації і сертифікації щодо якості сировини, напівфабрикатів та готової продукції, основні функції підприємства;
- функціональні обов'язки персоналу курортного підприємства;
- правила дотримання вимог безпеки праці персоналом;
- правила користування електроприладами і устаткуванням;
- принципи укладання угод між постачальниками і готельно-ресторанним підприємством;
- технологію складання меню, розробку калькуляції діяльності готельного господарства;
- методи ціноутворення та специфіку оформлення супроводжуючих документів;
- законодавчу базу, що регламентує діяльність у сфері обслуговування;
- принципи укладання партнерських угод.

Студенти повинні набути таких навиків:

- здатність використовувати теоретичні професійні знання та практичні навички щодо організації діяльності в підприємствах курортного господарства;
- здатність використовувати теоретичні професійні знання та практичні навички з сучасної організації виробництва інноваційної продукції в закладах ресторанного господарства;
- здатність використання умінь та навичок планування і реалізації виробничих завдань, керування технологічними процесами виробництва високої якості;
- здатність використовуючи знання, уміння і навички щодо формування сучасного системного економічного мислення в галузі менеджменту організації з урахуванням галузевої специфіки та особливостей управлінської праці в курортному господарстві;
- володіння методами спостереження і проведення аналізу маркетингового середовища, вибору цільового сегмента споживачів;
- розв'язання складних завдань і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах недостатньої інформації та суперечливих вимог;

- провадження дослідницької або інноваційної діяльності;
- зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема осіб, які навчаються;
- використання іноземних мов у професійній діяльності;
- уміння аналізувати ефективність позитивної дії рекреаційних чинників щодо оздоровлення відпочиваючих;
- уміння прогнозувати економічну ефективність і результативність проектів у курортній справі;
- прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування;
- використовувати сучасні прийоми та методи економіко-статистичних досліджень;
- проводити системний аналіз макро- і мікросередовища галузі України, регіону, міста, моніторинг основних конкурентів на ринку;
- аналізувати бізнес-системи і брати участь у розробці проектів їхнього удосконалення;
- аналізувати інституціональні системи, брати участь у розробці проектів їх розвитку;
- розробляти план маркетингових досліджень, здійснювати маркетингові дослідження у галузі з метою визначення сегмента ринку, потенційних споживачів, їх поведінкових особливостей та мотивації попиту, мережі збуту, комунікаційних заходів;
- обґрунтовувати варіанти цінової політики в умовах змін попиту;
- розраховувати місткість ринку, прогнозувати попит на продукцію;
- за матеріалами маркетингових досліджень визначати позицію організації на ринку, обирати свій сегмент;
- за результатами аналізу впливу факторів сезонності, коригувати відповідні зміни обсягів, асортименту, сезонних цін;
- аналізувати, планувати й прогнозувати обсяг реалізації продукції та послуг на різні періоди;
- на основі аналізу використання робочого часу складати плани використання робочого часу, планувати час як ресурс;
- використовуючи різні джерела інформації, формувати інформаційне забезпечення управління підприємством;
- формулювати економічну постановку завдань, брати участь у розробці алгоритмів і програм;
- ефективно використовуючи можливості автоматизованого робочого місця, оперативно переробляти масиви різної інформації, проводити діагностику управлінської ситуації в умовах обмеженості часу;
- на основі інформаційного забезпечення та комп'ютерних технологій розробляти достатню кількість альтернативних варіантів рішень;
- виходячи з критеріїв соціально-економічної ефективності та екологічної безпеки, на основі наукових методів і моделей оцінювати альтернативи, обґрунтовувати, здійснювати вибір оптимальної альтернативи;
- на основі сучасного програмного забезпечення використовувати уomp'ютерну техніку для оптимізації рішень;
- слідкувати за змінами в законодавстві, орієнтуватися у нормативних актах, забезпечувати правомірність діяльності;
- забезпечувати участь працівників усіх рівнів у прийнятті рішень;
- визначати вплив факторів зовнішнього середовища на діяльність організації, адаптувати організацію до швидкозмінного зовнішнього середовища;
- використовуючи нормативно-правові інструменти, на основі дослідження факторів прямої і непрямой дії організовувати співпрацю із суб'єктами зовнішнього середовища;
- встановлювати, підтримувати й розвивати ділові стосунки з іншими організаціями;
- забезпечувати захист інтересів підприємства в системі корпоративного бізнесу;
- організовувати розробку програми забезпечення якості продукції від проектування до експлуатації, впроваджувати наукові методи управління якістю продукції;
- формувати банк стандартів, технічних умов, слідкувати за змінами в них;
- організовувати порівняльно-аналітичний моніторинг споживчої якості продукції конкурентів, дослідження реакції споживачів на якість продукції;
- на основі маркетингового підходу вносити рекомендації щодо введення нових або зміни існуючих вимог до якості;
- згідно з чинним законодавством і на основі стандартів підтримувати на належному рівні якість продукції та послуг, захищати споживача від неякісної продукції;

- аналізувати основні показники діяльності і на їх основі прогнозувати перспективи роботи підприємства;
- аналізувати тенденції та перспективи розвитку на міжнародному ринку;
- оформляти документи, що стосуються питань господарської діяльності;
- підбирати, аналізувати, систематизувати нормативно-правові, інформаційні, звітові і статистичні матеріали;
- забезпечувати добровільну і обов'язкову сертифікацію;
- забезпечувати якість надання послуг.

**САМОСТІЙНА РОБОТА В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 241 «ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА»
(ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «КУРОРТНА СПРАВА»)**

Система фахової підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах періодично зазнає змін відповідно до соціально-економічних перетворень. Метою вищої освіти сьогодні є «підготовка фахівців, здатних забезпечити перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства через новаторство в навчанні, вихованні і науково-методичній роботі».

Підготовка фахівців у вищих навчальних закладах забезпечується професійними освітніми програмами, на основі яких розробляються навчальні плани. Навчальний план містить різні форми організації навчального процесу: аудиторні заняття – лекції, семінари, практичні або лабораторні заняття, контрольні заходи, а також позааудиторні заняття, до яких належить самостійна робота студентів. В існуючих навчальних планах ці форми навчання, як правило, подані в пропорції 1/2: 1/3 навчальних годин відводиться для роботи в аудиторії, 2/3 – на самостійну.

Оскільки в плані підготовки на самостійне засвоєння навчального матеріалу відводиться 2/3 загального обсягу навчальних годин, то ця значна частина навчального навантаження повинна мати чітку визначеність відносно свого змісту і організації.

Традиційно **самостійна робота** визначається як:

- «основний спосіб освоєння студентами навчального матеріалу без участі викладача, а також час, вільний від обов'язкових навчальних занять»;
- «... форма навчання, в якій студент засвоює необхідні знання, опановує уміннями і навиками, вчиться планомірно і систематично працювати, мислити, формує свій стиль розумової діяльності»

Самостійна робота студентів у вищому навчальному закладі традиційно включає такі **види навчальної діяльності**:

- вивчення навчальної літератури за темами, пошук додаткової літератури;
- конспектування, складання планів, тез;
- кодування інформації (складання схем, таблиць, графіків);
- написання рефератів, доповідей, оглядів, звітів;
- підготовка повідомлень до семінарських занять;
- виконання вправ, розв'язування задач;
- виконання письмових контрольних, лабораторних робіт;
- виконання завдань за допомогою комп'ютера, та ін.

Самостійна робота є основним способом оволодіння студентом матеріалом у вільний від обов'язкових навчальних занять час, але її зміст визначається робочою програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Приклад оформлення змісту самостійної роботи студентів в робочій навчальній програмі.

№ теми	Завдання	Література	Форма контролю
Тема 1.	Загальні положення. Понятійно-термінологічний апарат.	1–10	Усне опитування
Тема 2.	Створення та розвиток курортів.	11; 12; 13	Конспект нормативних документів у відповідності до питань семінару
Тема 3.	Використання природних лікувальних ресурсів.	Наукова стаття за вибором	Конспект наукової статті
Тема 4.	Кліматолікування.	5; 12; 18	Усне опитування
Тема 5.	Бальнео- та гідролікування.	4; 16	Контрольна робота
Тема 6.	Пелоїдотерапія.	8–10; 17; 21	Самостійна робота

Самостійна робота забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбаченими для вивчення конкретної навчальної дисципліни: підручник, навчальні та методичні посібники. Дидактичне забезпечення самостійної роботи студентів також передбачає використання інформаційних технологій.

Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи студентів також рекомендується відповідна наукова, спеціальна, хрестоматійна, періодична література.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочою програмою для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом із навчальним матеріалом, який відпрацьовувався під час проведення навчальних занять.

З кожної навчальної дисципліни викладачем розробляються методичні рекомендації з самостійної роботи студентів із урахуванням специфіки та цілей навчальної дисципліни, а також рекомендації щодо використання інформаційних технологій.

Рекомендується така форма і структура методичних рекомендацій для самостійної роботи студентів:

1. Назва дисципліни, кількість годин для самостійної роботи.
2. Мета самостійної роботи.
3. Завдання самостійної роботи.
4. Запитання для самопідготовки.
5. Індивідуальні завдання.
6. Програмові вимоги до екзаменів.
7. Тести (2-го рівня складності).
8. Список рекомендованої літератури.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІН ЦИКЛУ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

СТРАТЕГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

к.е.н., доцент Мендела І.Я.

1. Назва дисципліни

Стратегічний менеджмент (120 год. самостійної роботи).

2. Мета самостійної роботи.

Виконання індивідуального завдання є оволодіння основ стратегічного менеджменту, набуття навиків опрацювання навчально-методичної та наукової літератури з стратегічного менеджменту на підприємствах курортного господарства.

3. Завдання самостійної роботи.

Студент повинен знати теорію і методологію стратегічного менеджменту, технологію стратегічного менеджменту, механізми стратегічного менеджменту, методологію вибору стратегічних цілей підприємства, стратегічних ринкових позицій, систему стратегій підприємства, методологію діагностики та оцінки діяльності організаційного формування з позиції вимог стратегічного розвитку, стратегічного менеджменту.

4. Запитання для самопідготовки.

1. Стратегії для конкуренції в нових галузях.
2. СЗГ (стратегічна зона господарювання).
3. Стратегії для конкуренції в галузях, що знаходяться в стадії зрілості.
4. Стратегії для фірм, які діють в галузях, що знаходяться в стані стагнації чи спаду.
5. Стратегії для конкуренції в роздрібних галузях.
6. Стратегії для конкуренції на міжнародних ринках.
7. Види міжнародних стратегій.
8. Стратегія лідерів галузі.
9. Реалізація стратегії та управління змінами в організації.
10. Стратегічне лідерство та подолання опору змінам.
11. Стратегії відновлення для кризових ситуацій.
12. Стратегії входження в нові сфери діяльності.
13. Диверсифікація в галузі.
14. Бенчмаркінг як інструмент вибору стратегічних альтернатив.
15. Стратегії продажу і ліквідації бізнесу.
16. Корпоративні стратегії відновлення, економії і реструктуризації портфеля.
17. Стратегії транснаціональної диверсифікації.
18. Структура стратегії фірми на зовнішньому ринку.
19. Пріоритети в плануванні ринкової стратегії.
20. Стратегія розвитку господарського портфеля фірми.

5. Індивідуальні завдання (перелік).

1. Розкрийте поняття «стратегія». Проаналізуйте історичний контекст розвитку концепції стратегічного управління і теорії стратегії.
2. Чим пояснюється існування багатоваріантності дій підприємства? Поясніть зміст поняття «еквіфінальність».
3. Що може виступати в якості критеріїв оцінки стратегії? Наведіть їх приклади з досвіду конкретних підприємств.
4. Яка роль відводиться маркетингу в стратегічному менеджменті?
5. Що ви розумієте під маркетинг-менеджментом. Які основні принципи маркетинг-менеджменту?
6. Що таке стратегічний аналіз, в чому він полягає? Які основні складові стратегічного аналізу?
7. Діагностика зовнішнього середовища організації.
8. Діагностика внутрішнього середовища фірми.
9. Стратегічний аналіз.
10. Конкурентоспроможність організації та методи її визначення.
11. Що відноситься до найважливіших конкурентних позицій при формуванні конкурентоспроможності регіонів?

12. Що являє собою Глобальний Індекс Конкурентоспроможності та які його основні складові?
13. Портфельний аналіз у розробці стратегій організації.
14. Матриця Бостонської консультативної групи «зростання-частка ринку».
15. Які етапи об'єднує в собі процес формування портфеля стратегічних альтернатив?
16. Матриця «привабливість-конкурентоспроможність».
17. Що таке «стратегічні вікна», та які причини їх виникнення?
18. Конкурентні стратегії.
19. Діловий комплексний аналіз (PIMS).
20. Стратегії організації.

6.Програмові вимоги до екзамену.

1. Основні підходи до визначення поняття «Стратегія».
2. Стратегічне планування в системі стратегічного управління.
3. Складові та діагностика зовнішнього середовища непрямого впливу на організацію.
4. Складові зовнішнього середовища прямого (безпосереднього) впливу на організацію.
5. Оцінювання стану конкуренції в галузі за М.Портером.
6. Сегментація та позиціонування в стратегічному управлінні.
7. Складові внутрішнього середовища організації.
8. Стратегічний потенціал: сутність, структура, оцінка.
9. Багаторівнева структурна модель формування стратегічного потенціалу підприємства.
10. Місце та значення SWOT-аналізу у формуванні стратегії організації.
11. Теоретико-методологічні основи стратегічного аналізу.
12. Конкуренція, її види та значення.
13. Основні поняття конкурентоспроможності організації.
14. Оцінювання конкурентної позиції організації методом конкурентних переваг.
15. Систематизація існуючих методів оцінки конкурентоспроможності підприємства.
16. «Стратегічна зона господарювання» та «стратегічна одиниця бізнесу».
17. Сутність аналізу портфеля бізнесів та його основні етапи.
18. Матриця Бостонської консультативної групи «зростання – частка ринку».
19. Діловий комплексний аналіз (PIMS).
20. Розроблення корпоративної стратегії для диверсифікованої компанії.
21. Класифікація стратегій організації.
22. Основні чинники вибору стратегії організації.
23. Види конкурентних стратегій.
24. Позиція фірми в конкурентному середовищі.
25. Сутність та значення інноваційної стратегії.
26. Маркетингові стратегії інноваційних товарів.
27. Сутність інноваційної політики.
28. Види інноваційних стратегій.
29. Мета, цілі, принципи й призначення бенчмаркінгу.
30. Розроблення стратегії організації з використанням бенчмаркінгового підходу.

7.Тести.

1. Детальний, всебічний, комплексний план, набій дій і рішень, які керівництво розробляє та приймає для досягнення цілей фірми:

- а) стратегія;
- б) місія;
- в) політика;
- г) тактика.

2. Забезпечення впровадження інновацій і змін в організації шляхом розподілу ресурсів, адаптації до зовнішнього середовища, внутрішньої координації та забезпечення майбутніх змін у діяльності – це основне завдання, яке вирішує:

- а) політика;
- б) тактика;
- в) стратегія;
- г) планування.

3. Стратегію підприємства здебільшого розробляє:

- а) найвище керівництво;
- б) керівники всіх рівнів управління;
- в) керівники функціональних служб;
- г) всі бажаючі.

4. Прагненням до поліпшення якості товарів без серйозного врахування потреб, смаків, бажань покупців характеризується:

- а) товарна орієнтація ринку;
- б) збутова орієнтація;
- в) ринкова орієнтація діяльності фірм;
- г) маркетингова орієнтація діяльності фірм.

5. Забезпеченням максимізації збуту за допомогою реклами та інших методів впливу на покупця з метою примусити його здійснити покупку характеризується:

- а) товарна орієнтація ринку;
- б) збутова орієнтація;
- в) ринкова орієнтація діяльності фірм;
- г) маркетингова орієнтація діяльності фірм.

6. Відбір товарів найвищої якості, що мають найбільший попит і забезпечують максимальний продаж передбачає:

- а) товарна орієнтація ринку;
- б) збутова орієнтація;
- в) ринкова орієнтація діяльності фірм;
- г) маркетингова орієнтація діяльності фірм.

7. Головна, загальна ціль організації, яка визначає причину її існування:

- а) місія;
- б) стратегія;
- в) стратегічний план;
- г) отримання прибутку.

8. Конкретизує статус фірми і забезпечує напрям та орієнтири для визначення цілей і стратегій на різних організаційних рівнях:

- а) стратегічний план;
- б) місія;
- в) довгострокова ціль;
- г) прогноз.

9. Формулювання місії має охоплювати:

- а) завдання фірми з погляду її основних послуг і виробів, ринків і технологій, тобто якою підприємницькою діяльністю займається фірма;
- б) зовнішнє середовище стосовно фірми, яке визначає її робочі принципи;
- в) культуру організації, тобто який робочий клімат існує в середині фірми і яких людей він приваблює;
- г) всі відповіді правильні.

10. Процес, який допомагає розпізнати можливості та загрози для досягнення цілей організації:

- а) аналіз зовнішнього середовища;
- б) аналіз внутрішнього середовища;
- в) прогнозування;
- г) реалізація стратегії.

11. В процесі аналізу зовнішнього середовища спеціалісти повинні:

- а) виявити внутрішні слабкі сторони організації;
- б) розкрити внутрішні можливості і той потенціал, на який може розраховувати фірма у конкурентній боротьбі;
- в) вирішити у якому стані знаходиться організація, чого вона має досягти і що для цього треба зробити;

г) всі відповіді правильні.

12. Аналіз зовнішнього середовища дозволяє організації:

- а) своєчасно дати прогноз появи загроз і можливостей;
- б) розробити ситуаційні плани на випадок виникнення непередбачуваних обставин;
- в) розробити стратегію, яка дозволить організації досягнути цілей і перетворити потенційні загрози на вигідні можливості;
- г) всі відповіді правильні.

13. До економічних чинників, які враховують в процесі аналізу зовнішнього середовища належать:

- а) митна, кредитна політика місцевої влади;
- б) рівень зайнятості, платіжний баланс країни, середньорічний темп інфляції, стабільність валюти;
- в) зміна демографічних умов, рівень конкуренції;
- г) оцінка поточних стратегій конкурентів, аналіз майбутніх цілей конкурентів.

14. До політичних чинників, які враховують в процесі аналізу зовнішнього середовища належать:

- а) середньорічний темп інфляції, рівень розвитку фінансової системи держави;
- б) показники податкової системи та зовнішньоекономічної діяльності країни, дефіцит бюджету країни;
- в) угоди щодо тарифів і торгівлі між країнами, нормативні акти місцевих органів влади й уряду;
- г) життєві цикли різних товарів і послуг, рівень доходів населення.

15. До ринкових чинників, які враховують в процесі аналізу зовнішнього середовища належать:

- а) легкість виходу на ринок, рівень конкуренції, життєві цикли різних товарів і послуг;
- б) кредитна політика місцевих органів влади, дефіцит бюджету;
- в) середньорічний темп інфляції, платіжний баланс країни;
- г) оцінка поточних стратегій конкурентів, аналіз майбутніх цілей конкурентів.

16. Чинники зовнішнього середовища, які містять багато характеристик, що впливають безпосередньо на ефективність роботи організації, і їх аналіз дозволяє керівництву фірми уточнити стратегію організації та закріпити її позиції на ринку:

- а) соціальні чинники;
- б) чинники конкуренції;
- в) економічні чинники;
- г) ринкові чинники.

17. Аналіз цих чинників набув важливого значення для вітчизняних організацій після відмови від державної монополії на зовнішню торгівлю:

- а) ринкові чинники;
- б) міжнародні чинники;
- в) чинники конкуренції;
- г) технологічні чинники.

18. Процес, за допомогою якого проводиться діагноз внутрішніх проблем організації:

- а) внутрішній аудит;
- б) аналіз зовнішнього середовища;
- в) аналіз внутрішнього середовища;
- г) PEST-аналіз.

19. Сфера внутрішнього середовища організації, яка охоплює всі процеси, пов'язані з реалізацією продукції:

- а) фінансова;
- б) маркетингова;
- в) виробнича;
- г) організаційна.

20. Сфера внутрішнього середовища організації, яка охоплює технологію виготовлення продукції, постачання і ведення складського господарства, здійснення досліджень і нових розробок:

- а) організаційна;
- б) фінансова;
- в) виробнича;
- г) маркетингова.

21. Сфера внутрішнього середовища організації, яка включає в себе процеси, пов'язані із забезпеченням ефективного використання і руху грошових потоків фірми:

- а) фінансова;
- б) маркетингова;
- в) організаційна;
- г) виробнича.

22. Сфера внутрішнього середовища організації, яка складається з таких процесів, як взаємодія керівників і виконавців, наймання, навчання персоналу, оцінка результатів праці і стимулювання:

- а) кадрова;
- б) виробнича;
- в) організаційна;
- г) маркетингова.

23. Сфера внутрішнього середовища організації, яка містить комунікаційні процеси, організаційну структуру, норми, правила, процедури, розподіл прав і відповідальності, ієрархію підпорядкування:

- а) кадрова;
- б) маркетингова;
- в) організаційна;
- г) виробнича.

24. Метод, який дозволяє провести вивчення внутрішнього і зовнішнього середовища організації, виявити спочатку сильні та слабкі сторони, а так же загрози і можливості, а далі – встановити зв'язки між ними і визначити як їх можна використати під час формування стратегії:

- а) SWOT-аналіз;
- б) PEST-аналіз;
- в) “мозковий штурм”;
- г) матриця БКГ.

25. За рівнем управління, на якому розробляють стратегію, розрізняють:

- а) корпоративну, ділову, функціональну, оперативну стратегію;
- б) стратегію зростання, стабілізації, скорочення;
- в) активну, пасивну стратегію;
- г) фінансову, соціальну, адаптивну стратегію.

26. За стадією “життєвого циклу” підприємства розрізняють:

- а) корпоративну, ділову, функціональну, оперативну стратегію;
- б) стратегію зростання, стабілізації, скорочення;
- в) активну, пасивну стратегію;
- г) фінансову, соціальну, адаптивну стратегію.

27. За характером поведінки організації на ринку розрізняють:

- а) корпоративну, ділову, функціональну, оперативну стратегію;
- б) стратегію зростання, стабілізації, скорочення;
- в) активну, пасивну стратегію;
- г) фінансову, соціальну, адаптивну стратегію.

28. Активна стратегія характеризується:

- а) диверсифікацією, технологічною орієнтацією, наступальністю;
- б) концентрацією діяльності фірми на визначеному сегменті ринку;
- в) ринковою орієнтацією, оборонною стратегією;
- г) використанням вже перевічених управлінських рішень і методів.

29. Пасивна стратегія характеризується:

- а) постійним розширенням діяльності;
- б) концентрацією діяльності фірми на визначеному сегменті ринку;
- в) оборонною стратегією;
- г) правильно п. б) та в).

30. Рецептна форма пасивної стратегії характеризується:

- а) постійним розширенням діяльності;
- б) використанням вже перевічених управлінських рішень і методів;
- в) намаганням утриматися серед новаторських фірм, якнайшвидше використовуючи нові рішення, продукцію;
- г) правильно п. а) та б).

31. Адаптивна форма пасивної стратегії характеризується:

- а) постійним розширенням діяльності;
- б) використанням вже перевічених управлінських рішень і методів;
- в) намаганням утриматися серед новаторських фірм, якнайшвидше використовуючи нові рішення, продукцію;
- г) правильно п. а) та б).

32. Пасивна стратегія може набувати двох форм:

- а) рецептивної і активної стратегії;
- б) функціональної і оперативної;
- в) зростання і скорочення;
- г) стабілізації і дестабілізації.

33. Основний напрям дій, слідування якому в довгостроковій перспективі має привести організацію до мети – це:

- а) стратегія;
- б) місія;
- в) тактика;
- г) управління.

34. Основні сфери вироблення стратегії поведінки фірми на ринку (за М.Портером):

- а) лідерство у мінімізації витрат виробництва;
- б) спеціалізація у виробництві продукції;
- в) фіксація сегменту ринку і концентрація зусиль фірми на ньому;
- г) всі відповіді правильні.

35. Лідерство у мінімізації витрат виробництва передбачає, що:

- а) організація добивається найнижчих витрат виробництва та реалізації своєї продукції;
- б) фірма має здійснювати високоспеціалізоване виробництво і маркетинг для того, щоб стати лідером серед виробників своєї продукції;
- в) фірма не працює на всьому ринку, а ретельно вивчає його потреби у конкурентній продукції;
- г) всі відповіді правильні.

36. Сфера вироблення стратегії, яка пов'язана зі спеціалізацією у виробництві продукції передбачає, що:

- а) організація добивається найнижчих витрат виробництва та реалізації своєї продукції;
- б) фірма має здійснювати високоспеціалізоване виробництво і маркетинг для того, щоб стати лідером серед виробників своєї продукції;
- в) фірма не працює на всьому ринку, а ретельно вивчає його потреби у конкурентній продукції;
- г) всі відповіді правильні.

37. Сфера вироблення стратегії, яка пов'язана з фіксацією сегменту ринку і концентрацією зусиль на ньому передбачає, що:

- а) організація добивається найнижчих витрат виробництва та реалізації своєї продукції;
- б) фірма має здійснювати високоспеціалізоване виробництво і маркетинг для того, щоб стати лідером серед виробників своєї продукції;
- в) фірма не працює на всьому ринку, а ретельно вивчає його потреби у конкурентній продукції;
- г) всі відповіді правильні.

38. Найбільш поширені, перевірені практикою стратегії розвитку бізнесу називають:

- а) базисними;
- б) ринковими;
- в) інтегрованими;
- г) корпоративними.

39. До стратегій концентрованого зростання належать стратегії, які пов'язані зі зміною:

- а) продукції і/та ринку;
- б) становища фірми у галузі;
- в) ринку, продукції, галузі;
- г) галузі та технології.

40. До групи стратегій концентрованого зростання належить:

- а) стратегія посилення позиції на ринку;
- б) стратегія вертикальної інтеграції;
- в) стратегія ліквідації;
- г) стратегія скорочення витрат.

41. До групи стратегій концентрованого зростання належить:

- а) стратегія скорочення витрат;
- б) стратегія розвитку ринку;
- в) стратегія інтегрованого зростання;
- г) стратегія ліквідації.

42. До групи стратегій концентрованого зростання належить:

- а) стратегія зворотної вертикальної інтеграції;
- б) стратегія скорочення витрат;
- в) стратегія розвитку продукції;
- г) стратегія централізованої диверсифікації.

43. Стратегія, відповідно до якої фірма робить все, щоб з цією продукцією на цьому ринку завоювати найкращі позиції:

- а) стратегія посилення позиції на ринку;
- б) стратегія вертикальної інтеграції;
- в) стратегія ліквідації;
- г) стратегія скорочення витрат.

44. Стратегія, яка передбачає пошук нових ринків для продукції, яка уже виробляється:

- а) стратегія скорочення витрат;
- б) стратегія розвитку ринку;
- в) стратегія інтегрованого зростання;
- г) стратегія ліквідації.

45. Стратегія, яка передбачає зростання за рахунок виробництва нової продукції та її реалізації на ринку опанованому організацією:

- а) стратегія зворотної вертикальної інтеграції;
- б) стратегія скорочення витрат;
- в) стратегія розвитку продукції;
- г) стратегія централізованої диверсифікації.

46. Стратегія бізнесу, яка передбачає розширення організації шляхом додавання нових структур:

- а) стратегії концентрованого зростання;
- б) стратегії інтегрованого зростання;
- в) стратегії диверсифікованого зростання;
- г) стратегії скорочення.

47. Стратегія, яка спрямована на зростання фірми за рахунок придбання постачальників або підсиленню контролю за ними, а також за рахунок утворення дочірніх структур, які є постачальниками:

- а) стратегія зворотної вертикальної інтеграції;
- б) стратегія вертикальної інтеграції;
- в) стратегія горизонтальної диверсифікації;
- г) стратегія розвитку ринку.

48. Стратегія, яка виявляється у придбанні структур, які знаходяться між фірмою та споживачем, або у контролі над ними, тобто контролі над системою розподілу та продажу:

- а) стратегія зворотної вертикальної інтеграції;
- б) стратегія вертикальної інтеграції;
- в) стратегія горизонтальної диверсифікації;
- г) стратегія розвитку ринку.

49. Стратегії бізнесу, які реалізуються в тому випадку, якщо фірма далі не може розвиватися на цьому ринку із цією продукцією в межах цієї галузі:

- а) стратегії концентрованого зростання;
- б) стратегії інтегрованого зростання;
- в) стратегії диверсифікованого зростання;
- г) стратегії скорочення.

50. Стратегія, що базується на пошуку та використанні в існуючому бізнесі додаткових можливостей для виробництва нової продукції, при цьому виробництво залишається в центрі бізнесу, а нове виникає виходячи з його можливостей (уже опанований ринок, використовувана технологія тощо):

- а) стратегія розвитку ринку;
- б) стратегія горизонтальної диверсифікації;
- в) стратегія централізованої диверсифікації;
- г) стратегія вертикальної інтеграції.

8.Список рекомендованої літератури.

1. Василенко В.А., Шматько В.Г. Інноваційний менеджмент: Навч.посібник. За ред. В.О.Василенка. Київ: ЦУЛ, Фенікс, 2003. 440 с.
2. Василенко В.А., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління. Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2003. 396 с.
3. Внукова Н.М. Вибір стратегії інноваційного розвитку підприємства. Харків:ХДЕУ, 2003.
4. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємством. Київ: КНЕУ, 2000. 360 с.
5. Головка Т.В., Сагова С.В. Стратегічний аналіз. Київ: КНЕУ, 2002. 198 с.
6. Довгань Л.Є., Каракай Ю.В., Артеменко Л.П. Стратегічне управління: Навч.посібник 2-ге вид. Київ: Центр навчальної літератури, 2011. 440 с.
7. Кіндрацька Г.І. Основи стратегічного менеджменту: Навч.посібник. Львів: Кінапрі ЛТД, 2000.
8. Котлер Ф. Основи маркетинга. Москва: Прогресс, 1990.
9. Міщенко А.П. Стратегічне управління: Навч.посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 336 с.
10. Мендела І.Я. Методичні рекомендації з дисципліни «Стратегічне управління» для студентів галузі знань 1401 «Сфера обслуговування» напряму підготовки 7.140101 – «Готельно-ресторанна справа» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Інституту туризму. Івано-Франківськ, 2011. 48 с.
11. Мендела І.Я. Стратегічне управління: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Вид-во «Фоліант», 2012. 114 с.

12. Немцов В.Д., Довгань Л.С. Стратегічний менеджмент: Навч. посібник. Київ: ЕксОб, 2004. 560с.
13. Пастухова В.В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність: Монографія. Київ: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2002. 302с.
14. Скібіцький О.М. Стратегічний менеджмент: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
15. Тарнавська Н., Напора О. Стратегічний менеджмент: практикум. Навчальний посібник. Тернопіль: Карт-бланш, Київ: Кондор, 2008. 287 с.

СТРАТЕГІЧНИЙ МАРКЕТИНГ

к.е.н., доцент Мендела І.Я.

1. Назва дисципліни

Стратегічний маркетинг (60 год.самостійної роботи).

2. Мета самостійної роботи.

Засвоєння теоретичних знань щодо маркетингових стратегій і формування практичних навичок управління стратегічною маркетинговою діяльністю підприємства курортного господарства.

3. Завдання самостійної роботи.

Вивчення сутності й сфери стратегічного маркетингу, маркетингового середовища та його впливу на стратегічну діяльність підприємства курортного господарства, набуття вмінь маркетингового стратегічного аналізу, проектування маркетингових стратегій.

4. Запитання для самопідготовки.

1. Місце і роль стратегії в маркетинговому управлінні підприємством (курортом, санаторієм і т. п.).
2. Дослідження цінової стратегії підприємства.
3. Дослідження комунікаційної стратегії підприємства.
4. Дослідження збутової стратегії підприємства.
5. Дослідження і порівняльна оцінка умов вибору і формування маркетингової стратегії підприємства в короткостроковому періоді.
6. Дослідження і порівняльна оцінка умов вибору і формування маркетингової стратегії підприємства в довгостроковому періоді.
7. Порівняльна оцінка інструментів вибору маркетингової стратегії для стратегічного плану підприємства.
8. Стратегічні аспекти побудови маркетингових планів розподілу.
9. Маркетингові аспекти вибору і реалізації стратегії розвитку підприємства.
10. Дослідження стратегії закупівлі товарно-матеріальних цінностей для підприємств і факторів, що визначають її ефективність.
11. Стратегія підприємства для зовнішнього ринку збуту.
12. Стратегічні рішення підприємства з управління якістю продукту.
13. Стратегія рекламної діяльності фірми і критерії оцінки її ефективності.
14. Стратегія інноваційної діяльності підприємства і оцінка її ефективності.
15. Маркетингові війни.
16. Стратегії ринкової ніші: її сутність і значення у теорії і практиці маркетингу.
17. Критерії вибору певного виду цінової політики підприємства.
18. Інформаційне забезпечення стратегічного маркетингу.
19. Методи прогнозування у стратегічному маркетингу.
20. SNW- аналіз.

5. Індивідуальні завдання (перелік).

1. Сутність та ціль стратегічного маркетингу.
2. Основні категорії стратегічного маркетингу.
3. Вхідні та вихідні елементи маркетингових стратегій.
4. Класифікація маркетингових стратегій.
5. Сутність і склад маркетингового середовища.
6. Фактори маркетингового макросередовища.
7. Етапи аналізу маркетингового середовища.
8. Виникнення, сутність і зміст STP-маркетингу.
9. Фактори, критерії та принципи ефективної сегментації.
10. Маркетингові стратегії сегментації.
11. Оцінка сегментів у процесі вибору цільових сегментів.
12. Маркетингові стратегії вибору цільового ринку.
13. Сутність і класифікація маркетингових стратегій росту.
14. Маркетингові стратегії інтегративного росту.
15. Сутність і різновиди маркетингових стратегій диверсифікації.
16. Сутність та різновиди стратегій позиціонування.

17. Різновиди класифікацій маркетингових конкурентних стратегій.
18. Різновиди маркетингових стратегій ринкового лідера, челенджерів, послідовників.
19. Оцінка можливостей розширення ринку збуту.
20. Стратегічні альтернативи в маркетинговій діяльності фірм-нішерів.

6. Програмові вимоги до екзамену.

1. Стратегія як економічна категорія.
2. Сутність і основні складові стратегічного управління.
3. Функціональна й ділова корпоративна стратегія підприємства.
4. Сутність і функції стратегічного маркетингу.
5. Сутність і взаємозв'язок основних категорій стратегічного маркетингу.
6. Портфель бізнесу фірми.
7. Єдність і відмінність показників абсолютної й відносної ринкової частки фірми.
8. Ознаки класифікації маркетингових стратегій підприємства.
9. Основні рівні маркетингового стратегічного планування на підприємстві.
10. Процес і принципи стратегічного маркетингового планування.
11. Сутність і зміст стратегічного плану маркетингу.
12. Роль і наслідки аналізу маркетингового середовища в стратегічному управлінні підприємством.
13. Необхідність дослідження мікро- і макросередовища підприємства. Огляд факторів зовнішнього середовища.
14. Основні сфери формування конкурентних переваг і їхня характеристика.
15. Вплив технології, конкуренції й споживачів на перехід до сегментації цільового ринку підприємства. Її значення в стратегічному маркетингу.
16. Місце сегментації ринку в процесі розробки маркетингової стратегії фірми.
17. Сутність і стадії STP-маркетингу. Процес сегментації ринку й вибору цільового сегмента.
18. Фактори й критерії сегментації. Принципи ефективною сегментації цільового ринку.
19. Розкрийте сутність процесу оцінки цільового сегмента й зміст його етапів.
20. Стратегії недиференційованого, диференційованого й концентрованого маркетингу.
21. Оцінка сегментів у процесі вибору цільових сегментів.
22. Маркетингові стратегії вибору цільового ринку. Відмінність ринкової ніші від сегмента.
23. Переваги й недоліки маркетингових стратегій вибору цільових ринків.
24. Сутність і класифікація маркетингових стратегій росту.
25. Маркетингові стратегії диверсифікації.
26. Різновиди стратегій позиціонування.
27. Маркетингові стратегії ринкового лідера.
28. Маркетингові стратегії челенджерів.
29. Маркетингові стратегії послідовників.
30. Маркетингові стратегії нішерів.

7. Тести.

1. Детальний, всебічний, комплексний план, набій дій і рішень, які керівництво розробляє та приймає для досягнення цілей фірми:

- а) стратегія;
- б) місія;
- в) політика;
- г) тактика.

2. Забезпечення впровадження інновацій і змін в організації шляхом розподілу ресурсів, адаптації до зовнішнього середовища, внутрішньої координації та забезпечення майбутніх змін у діяльності – це основне завдання, яке вирішує:

- а) політика;
- б) тактика;
- в) стратегія;
- г) планування.

3. Стратегію підприємства здебільшого розробляє:

- а) найвище керівництво;
- б) керівники всіх рівнів управління;

- в) керівники функціональних служб;
- г) всі бажаючі.

4. Прагненням до поліпшення якості товарів без серйозного врахування потреб, смаків, бажань покупців характеризується:

- а) товарна орієнтація ринку;
- б) збутова орієнтація;
- в) ринкова орієнтація діяльності фірм;
- г) маркетингова орієнтація діяльності фірм.

5. Забезпеченням максимізації збуту за допомогою реклами та інших методів впливу на покупця з метою примусити його здійснити покупку характеризується:

- а) товарна орієнтація ринку;
- б) збутова орієнтація;
- в) ринкова орієнтація діяльності фірм;
- г) маркетингова орієнтація діяльності фірм.

6. Відбір товарів найвищої якості, що мають найбільший попит і забезпечують максимальний продаж передбачає:

- а) товарна орієнтація ринку;
- б) збутова орієнтація;
- в) ринкова орієнтація діяльності фірм;
- г) маркетингова орієнтація діяльності фірм.

7. Головна, загальна ціль організації, яка визначає причину її існування:

- а) місія;
- б) стратегія;
- в) стратегічний план;
- г) отримання прибутку.

8. Конкретизує статус фірми і забезпечує напрям та орієнтири для визначення цілей і стратегій на різних організаційних рівнях:

- а) стратегічний план;
- б) місія;
- в) довгострокова ціль;
- г) прогноз.

9. Формулювання місії має охоплювати:

- а) завдання фірми з погляду її основних послуг і виробів, ринків і технологій, тобто якою підприємницькою діяльністю займається фірма;
- б) зовнішнє середовище стосовно фірми, яке визначає її робочі принципи;
- в) культуру організації, тобто який робочий клімат існує в середині фірми і яких людей він приваблює;
- г) всі відповіді правильні.

10. Процес, який допомагає розпізнати можливості та загрози для досягнення цілей:

- а) аналіз зовнішнього середовища;
- б) аналіз внутрішнього середовища;
- в) прогнозування;
- г) реалізація стратегії.

11. В процесі аналізу зовнішнього середовища спеціалісти повинні:

- а) виявити внутрішні слабкі сторони організації;
- б) розкрити внутрішні можливості і той потенціал, на який може розраховувати фірма у конкурентній боротьбі;
- в) вирішити у якому стані знаходиться організація, чого вона має досягти і що для цього треба зробити;
- г) всі відповіді правильні.

12. Аналіз зовнішнього середовища дозволяє організації:

- а) своєчасно дати прогноз появи загроз і можливостей;
- б) розробити ситуаційні плани на випадок виникнення непередбачуваних обставин;
- в) розробити стратегію, яка дозволить організації досягнути цілей і перетворити потенційні загрози на вигідні можливості;
- г) всі відповіді правильні.

13. До економічних чинників, які враховують в процесі аналізу зовнішнього середовища належать:

- а) митна, кредитна політика місцевої влади;
- б) рівень зайнятості, платіжний баланс країни, середньорічний темп інфляції, стабільність валюти;
- в) зміна демографічних умов, рівень конкуренції;
- г) оцінка поточних стратегій конкурентів, аналіз майбутніх цілей конкурентів.

14. До політичних чинників, які враховують в процесі аналізу зовнішнього середовища належать:

- а) середньорічний темп інфляції, рівень розвитку фінансової системи держави;
- б) показники податкової системи та зовнішньоекономічної діяльності країни, дефіцит бюджету країни;
- в) угоди щодо тарифів і торгівлі між країнами, нормативні акти місцевих органів влади й уряду;
- г) життєві цикли різних товарів і послуг, рівень доходів населення.

15. До ринкових чинників, які враховують в процесі аналізу зовнішнього середовища належать:

- а) легкість виходу на ринок, рівень конкуренції, життєві цикли різних товарів і послуг;
- б) кредитна політика місцевих органів влади, дефіцит бюджету;
- в) середньорічний темп інфляції, платіжний баланс країни;
- г) оцінка поточних стратегій конкурентів, аналіз майбутніх цілей конкурентів.

16. Чинники зовнішнього середовища, які містять багато характеристик, що впливають безпосередньо на ефективність роботи організації, і їх аналіз дозволяє керівництву фірми уточнити стратегію організації та закріпити її позиції на ринку:

- а) соціальні чинники;
- б) чинники конкуренції;
- в) економічні чинники;
- г) ринкові чинники.

17. Аналіз цих чинників набув важливого значення для вітчизняних організацій після відмови від державної монополії на зовнішню торгівлю:

- а) ринкові чинники;
- б) міжнародні чинники;
- в) чинники конкуренції;
- г) технологічні чинники.

18. Процес, за допомогою якого проводиться діагноз внутрішніх проблем організації:

- а) внутрішній аудит;
- б) аналіз зовнішнього середовища;
- в) аналіз внутрішнього середовища;
- г) PEST-аналіз.

19. Сфера внутрішнього середовища організації, яка охоплює всі процеси, пов'язані з реалізацією продукції:

- а) фінансова;
- б) маркетингова;
- в) виробнича;
- г) організаційна.

20. Сфера внутрішнього середовища організації, яка охоплює технологію виготовлення продукції, постачання і ведення складського господарства, здійснення досліджень і нових розробок:

- а) організаційна;

- б) фінансова;
- в) виробнича;
- г) маркетингова.

21. Сфера внутрішнього середовища організації, яка включає в себе процеси, пов'язані із забезпеченням ефективного використання і руху грошових потоків фірми:

- а) фінансова;
- б) маркетингова;
- в) організаційна;
- г) виробнича.

22. Сфера внутрішнього середовища організації, яка складається з таких процесів, як взаємодія керівників і виконавців, наймання, навчання персоналу, оцінка результатів праці і стимулювання:

- а) кадрова;
- б) виробнича;
- в) організаційна;
- г) маркетингова.

23. Сфера внутрішнього середовища організації, яка містить комунікаційні процеси, організаційну структуру, норми, правила, процедури, розподіл прав і відповідальності, ієрархію підпорядкування:

- а) кадрова;
- б) маркетингова;
- в) організаційна;
- г) виробнича.

24. Метод, який дозволяє провести вивчення внутрішнього і зовнішнього середовища організації, виявити спочатку сильні та слабкі сторони, а так же загрози і можливості, а далі – встановити зв'язки між ними і визначити як їх можна використати під час формування стратегії:

- а) SWOT-аналіз;
- б) PEST-аналіз;
- в) «мозковий штурм»;
- г) матриця БКГ.

25. За рівнем управління, на якому розробляють стратегію, розрізняють:

- а) корпоративну, ділову, функціональну, оперативну стратегію;
- б) стратегію зростання, стабілізації, скорочення;
- в) активну, пасивну стратегію;
- г) фінансову, соціальну, адаптивну стратегію.

26. За стадією «життєвого циклу» підприємства розрізняють:

- а) корпоративну, ділову, функціональну, оперативну стратегію;
- б) стратегію зростання, стабілізації, скорочення;
- в) активну, пасивну стратегію;
- г) фінансову, соціальну, адаптивну стратегію.

27. За характером поведінки організації на ринку розрізняють:

- а) корпоративну, ділову, функціональну, оперативну стратегію;
- б) стратегію зростання, стабілізації, скорочення;
- в) активну, пасивну стратегію;
- г) фінансову, соціальну, адаптивну стратегію.

28. Активна стратегія характеризується:

- а) диверсифікацією, технологічною орієнтацією, наступальністю;
- б) концентрацією діяльності фірми на визначеному сегменті ринку;
- в) ринковою орієнтацією, оборонною стратегією;
- г) використанням вже перевірених управлінських рішень і методів.

29. Яка роль ціни в стратегії маркетингу?

- а) інструмент стимулювання попиту;
- б) фактор довгострокової рентабельності підприємства;
- в) реальний показник якості товару;
- г) стимулюючий імпульс.

30. Який з перерахованих видів діяльності не включається у маркетинг:

- а) маркетингові дослідження;
- б) формування бюджету на рекламу;
- в) формування місячного графіка виробництва;
- г) вибір технології виробництва.

31. Маркетинг починається з:

- а) розробки та виробництва товару;
- б) вивчення ринку та запитів споживачів;
- в) інформаційної рекламної кампанії;
- г) стратегії компанії.

32. Маркетингова товарна політика включає:

- а) планування нової продукції, обслуговування товару та його елімінування;
- б) розробка товару, його модифікування, обслуговування та елімінування;
- в) планування нової продукції, її модифікування, обслуговування та елімінування;
- г) ймовірність розбіжності очікуваних і фактичних результатів праці працівника.

33. Позичування – це:

- а) сегментування ринку;
- б) визначення рівня сприйняття споживачами ідеї нового товару;
- в) пошуки належного місця товару на ринку, виходячи з його сприйняття споживачами;
- г) цінова політика, виробництво, збут.

34. Сукупність усіх асортиментних груп і товарних одиниць, що виробляються підприємством, – це:

- а) товарна номенклатура;
- б) продуктова лінія;
- в) товарний асортимент;
- г) місткість ринку.

35. Сконто – це знижка:

- а) за платіж, який було здійснено до закінчення обумовленого терміну платежу;
- б) за результатами річного обороту;
- в) за платіж, який було здійснено готівкою;
- г) зовнішній вплив на людину, групу, організаційну систему.

36. Для виведення нових товарів на ринок, як правило, використовується цінова політика:

- а) проникнення;
- б) диференціювання;
- в) високих цін;
- г) не заокруглених цін.

37. Вихідним етапом формування комплексу маркетингових комунікацій є:

- а) виявлення цільової аудиторії;
- б) визначення його складу;
- в) визначення його цілей;
- г) визначення методу реклами.

38. Засобами впливу комплексу маркетингових комунікацій є:

- а) реклама, пропаганда, стимулювання збуту, персональний продаж;

- б) газети, журнали, вулична реклама тощо;
- в) становлення правильного початкового рівня цін;
- г) фактори, що обумовлюють поведінку людини в організації.

39. Масовість, експресивність, здатність умовляти – це переваги:

- а) реклами;
- б) пропаганди;
- в) персонального продажу;
- г) товарної політики.

40. Стимулювання збуту – використання різноманітних засобів стимулюючого впливу, покликаних:

- а) досліджувати погляди потенційних споживачів на конкретній стадії життєвого циклу товару;
- б) прискорити і/або посилити відповідну реакцію ринку;
- в) прискорити і/або посилити звернення до покупців;
- г) забезпечити доставку товарів до місця продажу.

41. Якості привабливості та інформативності, спонукання до здійснення купівлі, запрошення до здійснення купівлі характерні:

- а) для персонального продажу;
- б) для засобів стимулювання збуту;
- в) для маркетингової комунікації;
- г) для цінової політики.

42. Пропаганда – це:

- а) вид реклами;
- б) неособисте стимулювання попиту за допомогою розміщення комерційно важливих нових або одержання сприятливих відгуків у засобах масової інформації;
- в) вид діяльності, метою якого є реалізація збутових завдань організації;
- г) характеристики процесу і результату діяльності.

43. Люди реагують не на елементи реклами, а на рекламу в цілому:

- а) так;
- б) ні;
- в) не важливо;
- г) залежно від виду діяльності.

44. «Директ-мейл» – це:

- а) реклама методом прямої поштової розсилки;
- б) письмове розпорядження директора;
- в) канал прямого поштового зв'язку;
- г) коригування на підставі стратегії і тактики підприємства.

45. Ключовим моментом маркетингової політики розподілу є:

- а) реалізація виготовленої продукції;
- б) формування каналів розподілу;
- в) формування політичних систем;
- г) визначення політики стимулювання.

46. З точки зору маркетингу «товар» визначають як:

- а) все, що може задовольнити потребу і пропонується ринку;
- б) об'єкт, що має параметри, які підлягають вимірюванню;
- в) продукт фізичної чи інтелектуальної праці;
- г) технічні характеристики об'єкту.

47. Комплекс маркетингу складають такі елементи:

- а) товар, ціна, розповсюдження та комунікації;

- б) попит, сукупність існуючих та потенційних покупців, товар, ціна, методи розповсюдження та методи просування;
- в) потреба, попит, товар, ціна, методи розповсюдження та методи просування;
- г) товар, ціна, конкуренти, канали розподілу.

48. Макромаркетинг – це:

- а) заходи маркетингу в національному масштабі, спрямовані на поліпшення якості життя людини та суспільства;
- б) засіб більш раціонального використання ресурсів країни;
- в) інструмент задоволення потреб людини на коротко- і довгострокову перспективу;
- г) спосіб поліпшення якості товарів та послуг національних виробників.

49. Маркетингова концепція ґрунтується на таких засадах:

- а) спостереження за поведінкою споживачів;
- б) виготовлення товарів здійснюється в обсягах, менших від сукупного попиту на ці товари;
- в) у рамках сегментів покупці надають перевагу тим фірмам, які пропонують кращі товари;
- г) виготовленню товарів передують дослідження ринку, а покупці можуть бути згруповані в окремі сегменти.

50. Концепцію маркетингу не можуть застосовувати:

- а) адміністративні установи, обласні та районні органи виконавчої влади;
- б) навчальні заклади та лікувальні установи, заклади культури, політичні партії та діячі, спортивні клуби, рок-групи;
- в) немає підприємств, які не можуть застосовувати концепцію маркетингу;
- г) підприємства виробничої сфери, торгівлі, харчування, побуту, аудиторські фірми, банки, страхові та рекламні агентства.

8. Список рекомендованої літератури.

1. Вачевський М.В., Скотний В.Г. Маркетинг у сферах послуг: Навчальний посібник. Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. 232 с.
2. Войчак А.В. Маркетинговий менеджмент: Підручник. Київ: КНЕУ, 1998. 268 с.
3. Герасимчук Б.Г. Маркетинг: теорія і практика: Навч.посібник. Київ: Вища школа, 1994. 327 с.
4. Гаркавенко С.С. Маркетинг. Київ: Лібра, 2007. 378 с.
5. Кардаш В.Я. Маркетингова товарна політика. Київ: КНЕУ, 1997. 156 с.
6. Котлер Ф. Основы маркетинга. Москва: Прогресс, 1990. 736 с.
7. Куденко Н.В. Стратегічний маркетинг. Київ: КНЕУ, 1998. 152с.
8. Куденко Н.В. Стратегічний маркетинг. Навч. Посібник. Київ: КНЕУ, 2006. 152 с.
9. Мендела І.Я. Методичні рекомендації з дисципліни «Стратегічний маркетинг». Івано-Франківськ: Фоліант, 2012. 64 с.
10. Мендела І.Я. Стратегічний маркетинг: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Вид-во «Фоліант», 2012. 102 с.
11. Прауде В.Р., Білий О.Б. Маркетинг: Навч. посібник. Київ: Вища шк., 1994. 256 с.
12. Редченко К.І. Стратегічний аналіз у бізнесі: навчальний посібник. 2-ге видання, доп. Львів: Альтаір-2002, 2003. 272 с.
13. Роглев Х.Й. Основи готельного менеджменту: підруч. Київ: Кондор, 2009. 408 с.
14. Тимошенко З.І., Мунін Г.Б., Дишлевий В.П. Маркетинг готельно-ресторанного бізнесу. Київ: Вид-во Європ. Ун-ту, 2007. 246 с.
15. SWOT-аналіз – основа формування маркетингових стратегій. Навч. посібник / За ред. Л.В. Балабанової. Київ: Знання, 2005. 301 с.

МЕТОДОЛОГІЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

к.і.н., доцент Новосьолов О.В.

д.і.н., професор Великочий В.С.

1. Назва дисципліни.

Методологія і організація наукових досліджень (60 год. самостійної роботи).

2. Мета самостійної роботи.

Формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок з методології, методики, технології та організації науково-дослідницької діяльності з широким використанням навчально-методичної та додаткової наукової літератури.

3. Завдання самостійної роботи.

Засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час у формі самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи (розрахунково-графічного завдання та курсової роботи), призначеної формувати практичні навички роботи студентів із спеціальною літературою, орієнтувати їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем функціонування готельно-ресторанної та курортної індустрії для підвищення якості професійної підготовки управлінських кадрів для підприємств готельного, курортного, ресторанного та туристського бізнесу.

4. Запитання для самопідготовки.

1. Дайте визначення предмету і сутності науки.
2. У чому полягає процес наукового пізнання?
3. Схарактеризуйте пізнання, його види та структурні елементи.
4. Якими ознаками характеризується наукова діяльність?
5. Яка структура формування теорії?
6. Дайте визначення наукової ідеї, гіпотези, теорії, закону.
7. Сформулюйте види, функції та предмет наукової діяльності
8. Що таке суб'єкт та предмет наукової діяльності,
9. Схарактеризуйте наукову школу, її ознаки.
10. Що передбачає класифікація наук?
11. Назвіть види оформлення результатів наукової діяльності.
12. Яка структура управління в Науково-дослідному інституті?
13. Сутність організації наукової діяльності в вищому навчальному закладі.
14. Структурна організація наукової діяльності в Україні.
15. Які структурні елементи теорії пізнання?
16. Дайте визначення поняття, положення, судження.
17. Дайте характеристику наукового дослідження.
18. Які є форми наукових досліджень?
19. Що таке об'єкт, предмет та фактори наукового дослідження?
20. Як Ви розумієте гіпотезу дослідження?
21. Дайте визначення емпіричних завдань і методів дослідження.
22. Що розуміють під теоретичними завданнями дослідження?
23. Назвіть послідовність етапів наукового дослідження.
24. Завдання науково-дослідницької діяльності студентів.
25. Напрями науково-дослідницької діяльності у вищому навчальному закладі.
26. Організаційна структура науково-дослідницької діяльності у вищому навчальному закладі.
27. Вимоги до вибору теми дослідження.
28. Етапи реалізації та оформлення результатів наукового дослідження.
29. Визначення ефективності науково-дослідної роботи у ВНЗ і на практиці.
30. Поняття про наукову інформацію.
31. Види та ознаки наукової інформації.
32. Що таке інформатика і які завдання вона вирішує?
33. Назвіть головні принципи інформаційних відносин та галузі інформації.
34. Які етапи накопичення наукової інформації?
35. Які ви знаєте етапи вивчення наукових джерел?
36. Що Ви розумієте під системою опрацювання інформаційних джерел?
37. Інформаційно-пошукова мова бібліотек УДК, ББК. Дайте характеристику.

38. Поняття та види каталогів.
39. Використання автоматизації та ЕОТ. Недоліки інформації WEB.
40. Техніка опрацювання інформації.
41. Який порядок роботи над текстом?
42. Які вимоги до використання цитат?
43. Бібліографічний опис літератури. Які вимоги до оформлення?
44. Які види каталогів використовуються?
45. Що Ви вкладаєте в поняття «методологія дослідження»?
46. Які Вам відомі види методології?
47. Що таке метод наукового пізнання?
48. Які Ви знаєте методи пізнання?
49. Які Ви знаєте методи емпіричного та теоретичного рівнів дослідження?
50. Класифікація методів, їх характеристика.
51. Дайте визначення наукової ідеї.
52. Роль логічних методів у наукових дослідженнях.
53. В чому сутність діалектики процесу пізнання та системного методу досліджень?
54. Індуктивний та дедуктивний методи дослідження.
55. Що таке моделювання і коли воно використовується?
56. Методи теоретичних досліджень та їх характеристика.
57. Які є форми науково-дослідної роботи студентів?
58. Які повні вимоги до виконання курсової роботи?
59. В чому особливості виконання дипломної роботи?
60. Які основні вимоги до дипломної роботи?
61. Структура та алгоритм написання курсової (дипломної) роботи.
62. Які є етапи роботи при проведенні наукового дослідження?
63. Що таке робоча картотека літератури?
64. Які вимоги до формування тексту курсової (дипломної) роботи?
65. Оформлення формул, ілюстрацій, додатків та списку використаної літератури.
66. Керівництво курсовою (дипломною) роботою та її захист.
67. Особливості виконання і захисту магістерської роботи.
68. Характерні помилки в написанні та оформленні курсової, дипломної, магістерської роботи.
69. Що таке об'єкт, предмет та фактори наукового дослідження?
70. Дайте визначення емпіричних завдань і методів дослідження
71. Завдання науково-дослідницької діяльності студентів-магістрів.
72. Яка послідовність доповіді при захисті дипломної роботи?
73. Які вимоги до вибору та обґрунтування актуальності теми?
74. Які особливості формування змісту вступної частини?
75. Яка схема написання відгуку (рецензії) на магістерську роботу?
76. Що таке наукова публікація та її основні види?
77. Монографія: поняття, алгоритм написання.
78. Наукова стаття, вимоги до її оформлення.
79. Що таке авторський, друкований та обліково-видавничий аркуш.
80. Які відмінності між дисертацією і монографією?
81. Тези доповіді, алгоритм тези.
82. Які методичні прийоми використовуються при підготовці публікації.
83. Реферат, алгоритм його підготовки.
84. Які вимоги до написання рецензії?
85. Доповідь, види та вимоги до підготовки.

5.Індивідуальні завдання з курсу

1. Поняття гранту.
2. Внутрішні джерела фінансування наукових досліджень.
3. Зовнішні джерела фінансування наукових досліджень.
4. Компоненти наукового дослідження.
5. Критерії оцінки наукового дослідження.
6. Принципи пошуку агенції, яка фінансує наукові дослідження.
7. Поняття наукової гіпотези. Приклади.
8. Поняття цілі наукового дослідження. Приклади.

9. Поняття завдань наукового дослідження. Приклади.
10. Поняття обґрунтування наукового дослідження.
11. Поняття значення наукового дослідження. Приклади.
12. Попередні дослідження.
13. Поняття дизайну і методів наукового дослідження. Приклади.
14. Поняття абстракту.
15. Поняття статистичних даних.
16. Тип статистичних даних. Правильно розподілені дані.
17. Тип статистичних даних. Неправильно розподілені дані.
18. Параметричні статистичні тести.
19. Парний Student's t-тест.
20. Непарний Student's t-тест.
21. ANOVA-тест.
22. Непараметричні статистичні тести.
23. Значення даних у термінах гіпотези наукового дослідження.
24. Комп'ютерні програми, призначені для статистичного аналізу даних наукового дослідження.
25. Основні риси програми InStat.
26. Види наукових видань.
27. Структура наукової статті. Назва.
28. Структура наукової статті. Автори.
29. Структура наукової статті. Абстракт.
30. Структура наукової статті. Ключові слова.
31. Структура наукової статті. Вступ.
32. Структура наукової статті. Матеріали та методи.
33. Структура наукової статті. Експериментальний протокол.
34. Структура наукової статті. Результати.
35. Структура наукової статті. Обговорення результатів.
36. Структура наукової статті. Висновки.
37. Надсилання наукової статті до видання. Інформація для авторів.
38. Структура рецензії. Загальні зауваження.
39. Структура рецензії. Головні зауваження.
40. Структура рецензії. Другорядні зауваження.
41. Перегляд статті.
42. Відповідь рецензентам.
43. Поняття бібліографії.
44. Принципи складання бібліографії.
45. Комп'ютерні програми, призначені для складання бібліографії.
46. Основні риси програми EndNote. Online пошук.
47. Основні риси програми EndNote. Тип посилання.
48. Основні риси програми EndNote. Стиль посилання.
49. Основні етапи наукового дослідження.
50. Поняття бази даних.
51. Друковані бази даних.
52. Електронні бази даних.
53. Принципи пошуку електронних баз даних.
54. Електронні версії друкованих академічних видань.
55. Вхід до електронної бази даних.
56. Структура вікна пошуку.
57. Електронні словники.
58. Пошук наукової літератури за ключовими словами.
59. Пошук наукової літератури за автором.
60. Пошук наукової літератури за роком видання.

6. Програмові вимоги до екзамену.

1. Принципи організації праці в науковій діяльності: наступність, колективність, динамічність, мобільність, самоорганізація і творчій підхід.
2. Методичні розробки. Довідник. Брошура. Дисертація. Рецензія.
3. Дві форми охорони авторських прав винахідників: авторські посвідчення та патенти.

4. Вимоги, що висувають до вибору теми.
5. Мета, функції та значення класифікації наук.
6. Природничі та соціально-філософські науки.
7. Роль профілюючих, випускових кафедр в організації НДРС. Форми НДРС у межах навчального процесу та поза ним.
8. Вибір факторів та критерію оптимізації підсистем.
9. Методологічні аспекти поділу системи на підсистеми.
10. Кінцевий етап – написання вступу та висновків до курсової (дипломної) роботи, оформлення списку літератури та додатків, редагування тексту, підготовка роботи до захисту
11. Відносне й абсолютне наукове знання.
12. Опис, спостереження та експеримент. Методи оброблення й аналізу дослідних даних.
13. Оцінювання випадкових похибок експерименту.
14. Наука стародавнього світу.
15. Традиційно загальнонаукові методи: спостереження, аналіз і синтез, індукція і дедукція, порівняння й аналогія, узагальнення та абстрагування, метод експерименту.
16. Рекомендована структура курсових та дипломних робіт. їх технічне оформлення. Формула та новизна винаходу.
17. Вимоги до процедури захисту курсової (дипломної) роботи. Обов'язки наукового керівника курсової (дипломної) роботи
18. Ефективність науки. Науково-технічний, економічний та соціальний ефект.
19. Науково-дослідна робота студентів (НДРС).
20. Поняття методології. Її головна мета і основні функції. Методика досліджень.
21. Етапи підготовки курсових та дипломних робіт.
22. Винаходи. Об'єкти винаходів.
23. Фундаментальні та прикладні науки.
24. Формула та новизна винаходу.
25. Вимоги до процедури захисту курсової (дипломної) роботи. Обов'язки наукового керівника курсової (дипломної) роботи
26. Ефективність науки. Науково-технічний, економічний та соціальний ефект.
27. Науково-дослідна робота студентів (НДРС).
28. Суть наукового пізнання. Функції знання. Практика – основа пізнання.
29. Фінансування науки. Пріоритетні напрями фінансування науки України.
30. Проблема, тема, завдання наукового дослідження.
31. Магістерська робота: поняття та її підготовка.
32. Вимоги до процедури захисту курсової (дипломної) роботи. Обов'язки наукового керівника курсової (дипломної) роботи
33. Ефективність науки. Науково-технічний, економічний та соціальний ефект.
34. Науково-дослідна робота студентів (НДРС).
35. Суть і види науково-технічної інформації.
36. Етичні норми, правила поведінки в наукових колективах. Цінності науки.
37. Револьюційні процеси в науці, що відбулися у XVI – XIX ст.
38. Інноваційна діяльність.
39. Методи теоретичних досліджень.
40. Форми обміну науковою інформацією.
41. Суб'єкти наукової діяльності. Поняття «науковий колектив».
42. Ідеалізація. Формалізація. Гіпотеза. Евристичність, конструктивність та простота теорії.
43. Загальні положення системного методу досліджень.
44. Завдання, що ставляться перед наукою.
45. Форми наукових досліджень.
46. Перспективність теми. Методи її визначення. Оцінювання ефективності науково-дослідної роботи.
47. Поняття, загальна характеристика і вимоги до курсових та дипломних робіт.
48. Методологія теоретичних досліджень.
- Застосування системного підходу при розробленні новітніх технологій продукції ресторанного та готельного господарства
49. Етапи підготовки курсових та дипломних робіт.
50. Мета створення при Президентіві України Ради з питань науки та науково-технічної політики.
51. Основні заходи подальшого розвитку науково-дослідної діяльності.
52. Три етапи проведення наукових досліджень: аналіз сучасного стану проблеми та техніко-

економічне обґрунтування теми, проведення теоретичних чи експериментальних досліджень, впровадження наукових досліджень.

53. Розділи наукознавства та їх характеристика.

54. Наука в епоху Середньовіччя та Відродження.

55. Галузеві академії.

56. Технічна, економічна та соціальна інформація. Поняття «науковий документ».

57. Формування і методи згуртованості наукового колективу.

58. Національна класифікація наук.

59. Державний фонд фундаментальних досліджень.

60. Методи наукового пізнання: загальнонаукові, конкретно-наукові, спеціальні.

61. Поняття наукового напрямку. Його класифікація та структурні одиниці.

62. Поняття наукового методу. Його основні ознаки.

63. Наука у ХХ ст. Основні сучасні тенденції розвитку науки.

64. Класифікація наукових досліджень за видами зв'язків із виробництвом, мірою важливості для народного господарства, цільовим призначенням, джерелами фінансування і термінами проведення досліджень.

65. Основні якості, що відповідають статусу науковця.

66. Повноваження Президента України, Верховної Ради, Кабінету Міністрів у науковій та науково-технічній сфері.

67. Прийоми і методи аналізу одержаних даних. їх інтерпретація.

68. Індивідуальний план і графік виконання роботи окремого працівника.

69. Наукове дослідження як форма розвитку науки.

70. Пізнавальні прийоми і форми наукових досліджень: моделювання, ідеалізація, абстракція, узагальнення та уявний експеримент.

71. Поняття «наука». Її предмет, мета та функції.

72. Сучасні (модерні) загальнонаукові методи: системний, формалізація, ідеалізація, аксіоматико-дедуктивний, метод моделювання.

73. Організаційна структура науки.

Пізнавальні прийоми і форми наукових досліджень: моделювання, ідеалізація, абстракція, узагальнення та уявний експеримент.

74. Наукова доповідь. Монографія. Стаття. Реферат. Науковий звіт.

Пізнавальні прийоми і форми наукових досліджень: моделювання, ідеалізація, абстракція, узагальнення та уявний експеримент.

75. Поняття «наука». Її предмет, мета та функції.

76. Аспірантура, докторантура як основна форма підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів в Україні.

77. Науковий напрям – наукознавство.

78. Громадські наукові організації. Суб'єкти наукової та науково-технічної діяльності.

79. Методи нагромадження первинної інформації: опитування, спостереження, експеримент, тестування й анкетування.

7.Тести.

1. Дайте визначення предмету науки:

- а. матеріальні об'єкти природи
- б. особливості відображення форм руху матерії у свідомості людей
- в. пізнання постійного розвитку
- г. форми мислення.

2. Дайте визначення поняття науки:

- а. процес пізнання закономірностей об'єктивного світу
- б. система знань об'єктивних законів природи, суспільства і мислення, які перетворюються в безпосередню продуктивну силу суспільства в результаті діяльності людей
- в. особлива форма суспільної свідомості
- г. динамічна система знань

3. Дайте визначення поняття знання:

- а. продукт науки та її матеріал
- б. перевірений практикою результат пізнання дійсності

- в. результат праці людини
- г. процес руху людської думки.

4. Дайте визначення наукового пізнання:

- а. це дослідження з певною метою, завданням та методологією
- б. певні цілі і задачі, методи отримання і перевірки знань
- в. теоретичні основи для практики
- г. теоретичне осмислення та обґрунтування практики

5. Наука включає

- а. методологію
- б. об'єкт і предмет
- в. науково-дослідні заклади
- г. художню літературу

6. Назвіть наукові концепції:

- а. класична
- б. індустріальна
- в. постмодерна
- г. антропокласична

7. Головною функцією науки є:

- а. участь у розвитку науково-технічного процесу
- б. участь у вдосконаленні матеріального виробництва
- в. участь у забезпеченні ефективності управління
- г. участь у накопиченні фактів та розкритті закономірностей навколишнього світу.

8. Характерні ознаки наукової діяльності:

- а. наявність наукової проблеми
- б. наявність об'єкта і предмета дослідження
- в. розкриття сутності явищ та взаємозв'язку між ними
- г. специфічні методи пізнання.

9. Дайте визначення гіпотези:

- а. матеріалізоване визначення наукової ідеї
- б. наукове припущення, висунуте для пояснення певних процесів, явищ, які зумовлюють певний наслідок
- в. формулювання нових наукових положень
- г. певний аналіз та обробка інформації

10. Назвіть стадії формулювання гіпотези:

- а. аналіз наукових джерел та теорій
- б. виведення із припущення наслідків
- в. постановка наукової проблеми
- г. перевірка на практиці отриманих результатів і уточнення (підтвердження) гіпотези.

11. Визначить, які з перелічених назв належать до вчених ступенів:

- а. академік
- б. професор
- в. доцент
- г. кандидат наук.

12. Назвіть ознаки наукової школи:

- а. наявність докторів і кандидатів наук
- б. висока наукова кваліфікація дослідників, згуртованих навколо лідера
- в. оригінальність методики досліджень
- г. наявність відповідної матеріальної бази, територіальної єдності

13. Дати визначення поняття «наукове дослідження»:

- а. цілісний підхід до вивчення окремих явищ
- б. застосування історичного підходу до пізнання дійсності
- в. цілеспрямоване вивчення явищ і процесів, аналіз впливу на них різних факторів, а також вивчення взаємодії між явищами.
- г. наявність відповідної матеріальної бази, територіальної єдності

14. Які риси характерні для наукового дослідження:

- а. послідовність
- б. актуальність
- в. точність
- г. реальність.

15. Об'єкт дослідження – це:

- а. зв'язна сукупність елементів дійсності, вивчення якої становить практичний інтерес для дослідника і науки в цілому
- б. те, на що спрямований процес пізнання
- в. навколишній матеріальний світ і його відображення в свідомості людини
- г. вихідний момент пошуку, дослідження істини.

16. Предмет дослідження – це:

- а. явище або процес, обрані для пізнання
- б. фактори та взаємовідносини між ними
- в. властивості явищ, процесів, досліджувані з певною метою відносно їх ставлення до об'єкту
- г. наявність відповідної матеріальної бази, територіальної єдності

17. Емпіричний рівень пізнання – це:

- а. абстрагування
- б. синергія
- в. експеримент
- г. навіювання

18. Науково-дослідницька діяльність, студентів включає:

- а. наукові дослідження студентів під керівництвом професорсько-викладацького складу в процесі навчання та підготовки дипломних (курсівих) робіт
- б. участь у студентських конференціях, наукових гуртках в позааудиторний час
- в. підготовка наукових статей, рекламна діяльність
- г. аудиторне навчання студентів.

19. Знайдіть правильну відповідь:

- а. спостереження – це встановлення подібності предметів і явищ
- б. порівняння – це процедура визначення кількісного значення процесу
- в. вимірювання – це засіб отримання інформації про ознаки явища
- г. експеримент – це вивчення окремих властивостей явища в спеціально створених умовах.

20. Вимоги до вибору теми дослідження:

- а. наявність близької за назвою і розробкою теми
- б. актуальність
- в. відсутність інформації в мережі Інтернет
- г. наявність значної кількості літератури.

21. До якої групи наукової інформації відносяться: інформаційні видання, каталоги?

- а. вторинної
- б. первинної
- в. другорядної
- г. планової

22. За якими напрямками визначається ефективність науково-дослідних робіт:

- а. культурологічними
- б. соціальними
- в. етнографічними
- г. мистецьким.

23. Якими показниками можна визначити ефективність науково-дослідної роботи у ВНЗ:

- а. підготовка кандидатів, докторів наук
- б. якість підготовки фахівців для народного господарства
- в. рівень видавничої роботи
- г. кількість наукових статей у журналах

24. При визначенні змісту наукового проблеми (теми) необхідно:

- а. з'ясувати, які явища, предмети, процеси, закономірності має охоплювати проблема
- б. перевірити наявність читацького квитка
- в. визначити коло внутрішніх і зовнішніх опонентів
- г. дотримуватися календарного плану наукової роботи.

25. Дайте визначення «інформації»:

- а. це детальне систематизоване подання певного відібраного матеріалу без будь-якого аналізу
- б. це певні відомості, сукупність якихось даних, фрагментарних знань
- в. сукупність спонтанних матеріальних предметів
- г. відсутність альтернативних джерел знань.

26. Назвіть основні ознаки наукової інформації:

- а. отримання в процесі пізнання закономірностей об'єктивної дійсності, підґрунтям якої є практика і оформлення її у відповідній формі
- б. документовані і публічно оголошені відомості про досягнення науки, виробництва
- в. результати науково-дослідної роботи вітчизняних дослідників
- г. результати впровадження наукових досліджень в практику.

27. Виберіть правильні відповіді:

- а. монографія – це система економічних організаційних і правових відносин щодо продажу і купівлі технології, послуг, продукції тощо
- б. збірник – це нормативні документи щодо єдиних вимог до продукції, її розробки, виробництву та застосування
- в. періодичні видання – це журнали, бюлетені, інші видання з різних галузей науки і техніки
- г. інформаційний ринок – це сукупність упорядкованих первинних документів і довідкового пошукового апарату.

28. Виберіть головні принципи інформаційних відносин:

- а. сучасність та оперативність
- б. гарантованість прав
- в. систематичність і регулярність
- г. порівнянність в часі і просторі.

29. До якої групи наукової інформації відносяться: інформаційні видання, каталоги?

- а. вторинної
- б. первинної
- в. другорядної
- г. планової.

30. Інформація розділяється на:

- а. оглядову, реферативну, релевативну
- б. міжнародну і національну
- в. соціологічну і екологічну
- г. практичну і теоретичну.

31. До якої групи інформаційних джерел відносяться звітні та статистичні дані, облікова і

аналітична інформація, архівні та анкетні дані?

- а. аксіоматичні
- б. неаксіоматичні
- в. геометричні
- г. алогічні.

32. За якими критеріями визначається якість інформації в науковому дослідженні?

- а. цільове призначення
- б. безальтернативність
- в. безперспективність
- г. мультиваріативність.

33. Що таке достовірність науково-дослідної роботи ?

- а. це доказ істинності, правильності результату експерименту
- б. перевірка на практиці висновків експерименту
- в. літературне наукове обґрунтування експерименту
- г. актуальність наукової теми.

34. В яких каталогах картки з описом літературних джерел сформовані в алфавітному порядку за змістом знань?

- а. предметних
алфавітних
- в. систематичних
- г. перманентних.

35. Способи розміщення в списку літературних джерел:

- а. хронологічному
- б. в порядку посилань у тексті
- в. в алфавітному порядку за першою літерою прізвища автора
- г. перехресному.

36. Форма думки, в якій міститься усвідомлення мети пізнання нового явища – це:

- а. наукова ідея
- б. закон
- в. поняття
- г. принцип.

37. Методологія – це:

- а. вчення про особливості пізнання та перетворення дійсності
- б. сукупність прийомів, методів та процедур дослідження, що застосовуються в тій чи іншій соціальній галузі знань
- в. матеріалістична діалектика, теорія пізнання, що досліджує закони розвитку наукового знання в цілому
- г. це концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси та явища

38. Що означає системний підхід в методології досліджень ?

- а. поверхнєве вивчення явища, процесу
- б. послідовність і цілісність виконання дослідження
- в. вивчення окремих складових явища чи процесу
- г. комплексне дослідження великих і складних об'єктів (систем) як єдиного цілого з узгодженням всіх його елементів і частин за формулою: потреба - суб'єкт – об'єкт – процеси – умови – результат.

39. Головні напрями методології досліджень:

- а. вивчення та аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених
- б. визначення актуальності теми дослідження
- в. формулювання аналітичних висновків
- г. робота з глосарієм.

40. Метод – це:

- а. засіб дослідження мети, спосіб пізнання явищ дійсності в їх взаємозв'язку та розвитку
- б. засіб пізнання - спосіб відтворення в мисленні досліджуваного об'єкту
- в. потреба і місце застосування наукових прийомів у процесі дослідження
- г. спосіб дослідження явищ, який визначає планомірний підхід до їх наукового пізнання та встановлення істини.

41. Назвіть методи емпіричного дослідження:

- а. спостереження, порівняння
- б. формалізація, логічні
- в. дедукція, індукція
- г. математичні, моделювання.

42. Які методи застосовуються в процесі експерименту?

- а. опитування, тестування
- б. ідеалізації
- в. логічні та історичні
- г. шкалювання.

43. Форми апробації результатів наукового дослідження:

- а. збори інвесторів
- б. парформенс
- в. майстер-клас
- г. наукова конференція.

44. Загальні вимоги до дипломної роботи передбачають:

- а. сучасність тематики
- б. логічну послідовність викладу матеріалу
- в. оформлення додатків
- г. професійне спрямування.

45. Вкажіть елементи які не становлять структуру дипломної роботи ?:

- а. епіграф
- б. вступ
- в. основна частина
- г. висновки

46. Що потрібно підготувати студенту до захисту дипломної роботи перед ДЕК?:

- а. автореферат
- б. відгук наукового керівника
- в. відгуки офіційних опонентів
- г. атестаційну справу.

47. Наукова публікація це:

- а. виступ у пресі
- б. виступ по радіомовленню
- в. розміщення інформації в фахових виданнях
- г. виступ на ТБ

48. До якої групи видавничого оформлення відносяться дані про автора, заголовок видання, індекс УДК і ББК, міжнародний стандартний номер ISBN:

- а. випускні дані
- б. вихідні дані
- в. випускні відомості
- г. нормативні дані.

49 В яких одиницях рахується обсяг рукопису у видавничому договорі?:

- а. видавничому аркуші
- б. авторському аркуші
- в. обліковому аркуші
- г. друкованому аркуші.

50. В якій науковій праці подається короткий виклад основних аспектів дослідження?:

- а. наукова стаття
- б. реферат
- в. прес-реліз
- г. буклет

8.Список рекомендованої літератури.

1. Єрмаков О.Ю., Погріщук Г.Б., Чорнодон В.І. Основи методології наукових економічних досліджень: Навчальний посібник. Тернопіль: «Підручники і посібники», 2010. 290 с.
2. Шейко В.М., Кушнарєнко П.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. Київ: «Знання – Прес», 2002. 293 с.
3. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 254 с.
4. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник / О.В. Крушельницька. К. : Кондор, 2006. 206 с.
5. Основи наукових досліджень: конспект лекцій / укладач Е. В. Колісніченко. Суми : Сумський державний університет, 2012. 83 с.
6. Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
7. Марцин В.С., Міценко Н.Г., Даниленко О.А. та ін. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / Л.: Ромус-Поліграф, 2002. 128 с.
8. Стеченко Д.М., Чмир О.С, С79 Методологія наукових досліджень: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2007. 317 с.
9. Ростовський В.С., Дібрівська Н.В. Основи наукових досліджень та технічної творчості: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: ЦУЛ, 2009. 95 с.
10. Яблонський В.А., Яблонська О.В, Плахтій П.Д. Наукознавство. Основи наукових досліджень у тваринництві та ветеринарній медицині. К, 2001. 244 с.
11. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень. К. : Видавничий Дім «Слово», 2004. 240 с.

ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ПЛАНУВАННЯ КУРОРТІВ І КУРОРТНИХ ЗОН

к.пед.н., доцент Польова Л.В.
д.с.-г.н., професор Калуцький І.Ф.

1. Назва дисципліни.

Територіальне планування курортів і курортних зон (60 год. самостійної роботи).

2. Мета самостійної роботи.

Формування у студентів розуміння сутності та особливості проектування курортів та курортних зон, як територій для відпочинку, ознайомити студентів з структурою проектних робіт, сформулювати уявлення про масштаби проектування курортних зон, необхідність їх раціонального влаштування, експлуатації та охорон

3. Завдання самостійної роботи.

Дати знання про стадії планування проекту, основні умови при проектувальних роботах, місце планувальних робіт у влаштуванні малих і великих курортних зон; ознайомити із схемами розселення населення у запроєктованих курортних зонах та курортах, схемами функціонального зонування курортних зон.

4. Запитання для самопідготовки.

1. Загальні поняття основ територіального планування курортів.
2. Види територіального планування.
3. Цілі та основні завдання територіального проектування.
4. Загальні питання територіального планування курортів.
5. Інженерна підготовка території.
6. Розташування дорожньої мережі і організація транспортного обслуговування.
7. Використання водних ресурсів.
8. Енерго-, газо-, теплозабезпечення.
9. Розміщення об'єктів культурно-побутового обслуговування.
10. Охорона природи і покращення ландшафту.
11. Розвиток територіальної структури виробничих сил курорту і/або курортної зони.
12. Комплексна оцінка території.
13. Оцінка населення та трудових ресурсів.
14. Проблеми розвитку інфраструктури курортної зони
15. Територіальне проектування і курортне планування.
16. Особливості розселення при проведенні деяких видів курортного планування.
17. Розселення населення в курортних зонах.
18. Оптимальна величина курортної зони.
19. Регулювання росту курортів та курортних зон.
20. Районування території – основа територіального проектування та планування курортів і/або курортних зон.
21. Основні принципи районування.
22. Границі районів.
23. Функціональне зонування території.
24. Схема районного планування.
25. Схеми перспективного розвитку курортів і/або курортних зон
26. Райони відпочинку.
27. Розвиток туризму та відпочинку.
28. Райони відпочинку – об'єкти територіального проектування і районного планування.
29. Районне планування санаторно-курортних районів.
30. Основні проблеми районного планування районів відпочинку та їх економіко-географічні аспекти.

5. Індивідуальні завдання.

1. Територіальне планування курортів Закарпатської області.
2. Територіальне планування курортів Криму.
3. Територіальне планування курортів Львівської області.
4. Територіальне планування курортів Одеської області.
5. Територіальне планування курортів Південної України.
6. Територіальне планування курортів Північної України.

7. Територіальне планування курортів Східної України.
8. Територіальне планування курортів Центральної України.
9. Територіальне планування курортів в Українських Карпатах.
10. Територіальне планування курортів на узбережжях морів.
11. Територіальне планування курортів Івано-Франківської області.
12. Територіальне планування курортів Полтавської області.
13. Територіальне планування курортів Тернопільської області.
14. Територіальне планування курортів Хмельницької області.
15. Територіальне планування курортів Чернівецької області.

6. Програмові вимоги до екзамену.

1. Загальні поняття основ територіального планування курортів.
2. Види територіального планування.
3. Цілі та основні завдання територіального проектування.
4. Загальні питання територіального планування курортів.
5. Інженерна підготовка території.
6. Розташування дорожньої мережі і організація транспортного обслуговування.
7. Використання водних ресурсів.
8. Енерго-, газо-, теплозабезпечення.
9. Розміщення об'єктів культурно-побутового обслуговування.
10. Охорона природи і покращення ландшафту.
11. Розвиток територіальної структури виробничих сил курорту і/або курортної зони.
12. Комплексна оцінка території.
13. Оцінка населення та трудових ресурсів.
14. Проблеми розвитку інфраструктури курортної зони
15. Територіальне проектування і курортне планування.
16. Особливості розселення при проведенні деяких видів курортного планування.
17. Розселення населення в курортних зонах.
18. Оптимальна величина курортної зони.
19. Регулювання росту курортів та курортних зон.
20. Районування території – основа територіального проектування та планування курортів і/або курортних зон.
21. Основні принципи районування.
22. Границі районів.
23. Функціональне зонування території.
24. Схема районного планування.
25. Схеми перспективного розвитку курортів і/або курортних зон
26. Райони відпочинку.
27. Розвиток туризму та відпочинку.
28. Райони відпочинку – об'єкти територіального проектування і районного планування.
29. Районне планування санаторно-курортних районів.
30. Основні проблеми районного планування районів відпочинку та їх економіко-географічні аспекти.

7. Тести.

1. Землі рекреаційного призначення можна розподілити на:

- а) А. Дві групи
- б) Б. Три групи
- в) В. Дев'ять груп
- г) Г. Десять груп

2. До земель рекреаційного призначення відносяться:

- а) А. Землі лісового фонду
- б) Б. кремні цінні породи дерев
- в) В. Оранжереї
- г) Г. Землі, які використовуються для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів

3.Рівень озеленення території житлової забудови має бути не менше:

- а) А.50 %
- б) Б.80 %
- в) В.40 %
- г) Г.60 %

4.Рівень озеленення території шкіл і дитячих дошкільних закладів має бути не менше:

- а) А.50 %
- б) Б.80 %
- в) В.40 %
- г) Г.60 %

5.До земель рекреаційного призначення відносяться:

- а) Землі лісового фонду
- б) Землі, які використовуються для організації відпочинку населення
- в) Оранжереї
- г) Землі, які не використовуються для проведення спортивних заходів

6.До земель рекреаційного призначення належать:

- а) Земельні ділянки зелених зон і зелених насаджень міст та інших населених пунктів
- б) Навчальних стежок
- в) Фруктові сади
- г) Парники

7.Зелені насадження спеціального призначення – це:

- а) Насадження транспортних магістралей і вулиць
- б) Насадження парків
- в) Насадження шкіл
- г) Насадження парків і скверів

8.Землі рекреаційного призначення можуть перебувати у власності:

- а) Державній
- б) Комунальній
- в) Дирекції підприємства
- г) Громади

9.Зелені насадження загального призначення – це:

- а) Насадження транспортних магістралей і вулиць
- б) Насадження парків
- в) Насадження шкіл
- г) Насадження парків і шкіл

10.Зелені насадження обмеженого призначення – це:

- а) Насадження транспортних магістралей і вулиць
- б) Насадження парків
- в) Насадження шкіл
- г) Насадження парків і скверів

11.Рішення про оголошення природних територій курортними територіями державного значення приймає:

- а) Верховна Рада України
- б) адміністрація області
- в) Кабінет Міністрів України
- г) місцеве самоврядування

12.Курортні зони, залежно від типу природних лікувальних факторів, не класифікують на:

- а) бальнеологічні
- б) кліматичні

- в) грязьові
- г) звичайні

13. Землі, які мають природні лікувальні властивості, що використовуються або можуть використовуватися для профілактики захворювань людей є:

- а) оздоровчого призначення
- б) профілактичного призначення
- в) загального призначення
- г) консервовані

14. При картографуванні курорту не позначають:

- а) дренажні відводи
- б) кут нахилу схилів
- в) найнижчі точки
- г) межі населеного пункту

15. Кожну курортну місцевість можна класифікувати як:

- а) непридатну
- б) відносно не придатну
- в) не привабливу
- г) не атрактивну

16. Модель розвитку курорту, як системи адміністративних рішень, щодо досягнення запланованих задач включає:

- а) виконання поточних планів
- б) складання плану-пятирічки
- в) виконання вимог клієнта
- г) складання кошторису витрат

17. Модель курорту, як система його перспективного вигляду, не повинна включати такі складові, як:

- а) лікувальні
- б) природні
- в) еколого-містобудівні
- г) теологічні

18. Комплексний підхід до питання розвитку курорту дозволяє будувати його модель як:

- а) мегаполісу
- б) екополісу
- в) демполісу
- г) біополісу

19. Побутове навантаження не залежить від прагнення адміністрації курорту досягти того чи іншого рівня достатності у:

- а) побутовому комфорті
- б) санаторних послугах
- в) додаткових послугах
- г) психо-фізіологічному комфорті

20. Благоустрій курорту невід'ємно пов'язаний з успішною адаптацією його інфраструктури до:

- а) територіальних умов
- б) природних умов
- в) соціальних умов
- г) економічних умов

21. Основою розвитку курортів у майбутньому має стати:

- а) нетрадиційне лікування
- б) сировинне природокористування

- в) фітолікування
- г) еколого-економічне природокористування

22.Склад курортно-рекреаційний регіонів залежить від :

- а) критеріїв районування
- б) величини території
- в) етнічного складу населення
- г) віросповідання

23.Початкова концепція проектування курорту розглядаються як:

- а) джерело прибутку від місцевого населення
- б) землі для операцій з нерухомим майном
- в) історико-культурна атракція території
- г) передумова розвитку інфраструктури

24.Установи і підприємства обслуговування курортів слід розміщувати на території:

- а) міських поселень і курортів
- б) курортів і сільських поселень
- в) міських і сільських поселень
- г) курортів

25.Відстань від кордонів земельних ділянок проєктованих санаторно-курортних і оздоровчих установ слід приймати до житлової забудови установ комунального господарства і складів не менше:

- а) 200 м-ходу
- б) 300 м-ходу
- в) 400 м-ходу
- г) 500 м-ходу

26.Розміщення житлової забудови для розселення обслуговуючого персоналу санаторно-курортних і оздоровчих установ слід передбачати:

- а) на території установ
- б) поза курортною зоною
- в) будь-де, в залежності від місця проживання персоналу
- г) на відстані не більше 2 год. їзди на громадському транспорті

27.Курортна зона має бути розміщена на територіях, що володіють:

- а) природними ресурсами
- б) природними лікувальними чинниками
- в) розвиненою інфраструктурою
- г) трудовими ресурсами

28.Розміри стоянок автомобілів, що розміщуються біля кордонів лісопарків, зон відпочинку і курортних зон, слід визначати за завданням на:

- а) проектуванні
- б) виконанні
- в) кошторисі
- г) будівництві

29.У структурі стратегічного управління в етапі бачення ситуації виокремлюють:

- а) місію організації
- б) соціальні (демографічні зміни, ступінь захворюваності тощо)
- в) економічні (макроекономічна політика, рівень інфляції, доходи споживачів, конкуренція тощо)
- г) природний фактор

30.Основні стратегічні підходи можливого розвитку курортів:

- а) стратегія кардинальної зміни
- б) стратегія збереження стагнації

- в) стратегія передбачення зростання
- г) стратегія вибіркового занепаду

31. Занепадом ефективного функціонування санаторно-курортного комплексу на перспективу є:

- а) вивчення ринку постійних і нових споживачів
- б) аналіз споживацьких уподобань відпочиваючих
- в) сегментація визначеного цільового ринку
- г) стагнація ринку збуту послуг

32. Санаторно-курортна галузь є освоєною природною територією на землях оздоровчого призначення, що має природні лікувальні ресурси, необхідні для їх експлуатації будівлі та споруди з об'єктами інфраструктури, які використовуються з метою:

- а) наукового пізнання
- б) медичної реабілітації
- в) естетичної привабливості
- г) ландшафтної різноманітності

33. Приватизація санаторно-курортних закладів, що знаходяться на територіях курортів державного значення та спеціальних санаторно-курортних закладів, що знаходяться на курортах місцевого значення:

- а) забороняється
- б) дозволяється
- в) забороняється частково
- г) дозволяється частково

34. На визначення правових форм використання санаторно-курортних територій впливає:

- а) форма власності на землі оздоровчого призначення
- б) форми власності на землі буферних зон
- в) місце розташування об'єктів ПЗФ
- г) місце розташування господарської зони

35. Загальне користування курортними, лікувально-оздоровчими територіями і курортами здійснюють громадяни в порядку:

- а) передбаченому Верховною Радою України та визначено Кабінету Міністрів
- б) передбаченому законодавством України і визначеному місцевими радами
- в) передбаченому законодавством України і статутом закладу
- г) передбаченому статутом закладу і визначеному місцевими радами

36. Спеціальне користування курортними, лікувально-оздоровчими територіями і курортами здійснюють:

- а) місцеві органи влади
- б) місцеве населення
- в) санаторно-курортні і лікувальні заклади
- г) обслуговуючий персонал

37. Підставою для виникнення права спеціального користування санаторно-курортними територіями є:

- а) рішення відповідних державних органів про утворення санаторно-курортних закладів
- б) рішення відповідних державних органів про раціональне використання територій
- в) рішення санаторно-курортного закладу про територію, що підлягає особливій охороні
- г) рішення місцевих органів влади про раціональне використання територій

38. Порядок надання в спеціальне користування курортних, лікувально-оздоровчих територій розрізняється:

- а) залежно від видів природних лікувальних ресурсів та їх запасів
- б) залежно від видів природних лікувальних ресурсів та місця розташування
- в) залежно від запасів природних лікувальних ресурсів та доступності до них
- г) залежно від місця розташування та доступності до них

39. Лікувально-мінеральні ресурси видобуваються:

- а) в довільних обсягах
- б) за запитом курортних закладів
- в) лімітований Державною комісією України
- г) лімітований місцевими радами

40. Різновидом спеціального користування курортними, лікувально-оздоровчими територіями та курортами є:

- а) договір
- б) угода
- в) оренда
- г) домовленість

41. Плата за земельні ділянки курортних, лікувально-оздоровчих територій та курортів справляється у вигляді:

- а) земельного податку
- б) фіскального податку
- в) прямих податків
- г) непрямих податків

42. Правова охорона курортних, лікувально-оздоровчих зон та курортів здійснюється:

- а) місцевими органами
- б) обласними адміністраціями
- в) районними адміністраціями
- г) державою

43. Основною організаційною формою правової охорони санаторно-курортних територій є:

- а) санітарна охорона
- б) відомча охорона
- в) спеціальна охорона
- г) охорона закладу

44. Нерівномірний розподіл водовідбору за ділянками і технічна недосконалість свердловин призводять до:

- а) консервування територій
- б) нераціонального використання мінеральних вод
- в) швидкого зносу технічних засобів
- г) зміни ландшафтів

45. До повноважень органів місцевого самоврядування у сфері діяльності курортів належать:

- а) затвердження місцевих програм розвитку мінерально-сировинної бази, раціонального використання та охорони природних лікувальних ресурсів;
- б) управління курортами міжнародного значення відповідно до закону;
- в) не погодження видачі дозволів на користування природними лікувальними ресурсами державного значення;
- г) масове залучення у санаторно-курортні заклади місцевого населення

46. З метою забезпечення збирання, оброблення, збереження та аналізу інформації про стан довкілля і природних лікувальних ресурсів, прогнозування їх змін під впливом господарської діяльності, а також розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень створюється система:

- а) обласного моніторингу
- б) загального моніторингу
- в) державного моніторингу
- г) місцевого моніторингу

47. До повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері діяльності курортів відповідно належать:

- а) реалізація загальнодержавних і місцевих програм освоєння земель оздоровчого та рекреаційного призначення
- б) інтенсивне використання природних лікувальних ресурсів, природних територій курортів і прилеглих до них округів санітарної охорони
- в) довільне обрання округів і зон санітарної (гірничо-санітарної) курортів місцевого значення;
- г) накреслення генеральних планів (програм) розвитку курортів місцевого значення

48. Управління діяльністю санаторно-курортним комплексом здійснюється на основі таких методів:

- а) картографічних
- б) опитування населення
- в) економічних
- г) дешифрування фото знімків

49. Рекреаційні ресурси поділяються на такі групи:

- а) природні рекреаційні ресурси; культурно-історичні рекреаційні ресурси; соціально-економічні рекреаційні ресурси; інноваційні рекреаційні ресурси
- б) природні рекреаційні ресурси; культурно-історичні рекреаційні ресурси; соціально-економічні рекреаційні ресурси
- в) природні рекреаційні ресурси; культурно-історичні рекреаційні ресурси; інноваційні рекреаційні ресурси
- г) природні рекреаційні ресурси; соціально-економічні рекреаційні ресурси; інноваційні рекреаційні ресурси

50. За виконуваними функціями рекреаційні ресурси поділяються на:

- а) ресурси місцевого значення, обласного, республіканського та міжнародного
- б) ресурси місцевого значення, республіканського та міжнародного
- в) ресурси місцевого значення, обласного та міжнародного
- г) ресурси місцевого значення, обласного, республіканського

8. Список рекомендованої літератури

1. Гусаков В., Валетта У., Нудельман В., Вашкулат О. Регулювання використання і забудови територій населених пунктів (зонінг). К., 1996. 85 с.
2. Державні будівельні норми України. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень. ДБН 360-92. К.: Укрархбудінформ, 1993. 107 с.
3. Державні будівельні норми України. Планування і забудова сільських поселень. ДБН Б.2.4-1-94. К.: Укрархбудінформ, 1994. 94 с.
4. Клапчук В.М. Основи санаторно-курортної справи : Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Фоліант, 2012. 136 с.
5. Клапчук В.М. Світовий туризм і готельне господарство : Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Фоліант, 2012. 143 с.
6. Клапчук В.М. Географія курортів світу : Навчально-методичний посібник : Електронний ресурс. Івано-Франківськ, 2012. – 1 ГБт.
7. Клапчук В.М., Ковальська Л.В. Курортна справа : організація, територіальне планування, система управління: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Фоліант, 2013. 400 с.
8. Лоїк Г. К., Тарасюк І. Г., Солярчук Д. І. Використання земель населених пунктів з основами містобудування. Львів: ЛДАУ, 2000. 58 с.
9. Любарський Р.Є. Проектування міських транспортних систем. К.: будівельник, 1984. 93 с.
10. Панченко Т. Ф. Містобудування. К.: Укрархбудінформ, 2001. 192 с.
11. Сохнич А. Я. Проблеми використання і охорони земель в умовах ринкової економіки. Львів: Українські технології, 2002. 252 с.
12. Сохнич А. Я., Солярчук Д. І., Тарасюк І. Г., Солярчук Ю. Д. Планування використання земель населених пунктів: формування прибудинкових територій. Львів: Українські технології, 2009. 96 с.

УПРАВЛІННЯ САНАТОРНО-КУРОРТНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ

д.і.н., професор Клапчук В.М.

1. Назва дисципліни.

Управління санаторно-курортними територіями (60 год. самостійної роботи).

2. Мета самостійної роботи.

Вивчення основних положень діяльності курортів і курортних зон у правовому полі.

3. Завдання самостійної роботи.

Дати теоретичні знання з курсу «Управління санаторно-курортними територіями», ознайомити з правовими основами діяльності курортів.

4. Запитання для самопідготовки.

1. Організація лікування та обслуговування на курортах
2. Санаторно-курортні заклади
3. Економічні заходи забезпечення організації та функціонування курортів
4. Економічне обґрунтування розвитку курорту, економічна оцінка його природних лікувальних ресурсів та фінансове забезпечення
5. Приватизація санаторно-курортних закладів
6. Мета санітарної охорони курортів та поняття округу санітарної охорони
7. Порядок встановлення меж та режиму округів і зон санітарної (гірничо-санітарної) охорони курортів
8. Зони округу санітарної охорони
9. Моніторинг природних територій курортів
10. Державний кадастр природних територій курортів і природних лікувальних ресурсів України
11. Інструкція по створенню і веденню Державного кадастру природних лікувальних ресурсів
12. Органи, що здійснюють управління у сфері діяльності курортів та їх повноваження
13. Відповідальність за порушення законодавства про курорти
14. Участь України у міжнародному співробітництві
15. Порядок забезпечення санаторно-курортними путівками окремих категорій осіб і членів їх сімей
16. Охорона громадського порядку в санаторно-курортних та інших зонах відпочинку громадян

5. Індивідуальні завдання.

1. Оздоровчо-рекреаційні ресурси АР Крим.
2. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Вінницької області.
3. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Волинської області.
4. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Дніпропетровської області.
5. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Донецької області.
6. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Житомирської області.
7. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Закарпатської області.
8. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Запорізької області.
9. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Івано-Франківської області.
10. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Київської області.
11. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Кіровоградської області.
12. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Луганської області.
13. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Львівської області.
14. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Миколаївської області.
15. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Одеської області.
16. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Полтавської області.
17. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Рівненської області.
18. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Сумської області.
19. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Тернопільської області.
20. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Харківської області.
21. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Херсонської області.
22. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Хмельницької області.
23. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Черкаської області.
24. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Чернівецької області.
25. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Чернігівської області.

26. Оздоровчо-рекреаційні ресурси м. Києва.
27. Оздоровчо-рекреаційні ресурси м. Севастополя.
28. Особливості кліматолікування в Кримських горах.
29. Особливості кліматолікування в Подільських Товтрах.
30. Особливості кліматолікування в степовій зоні України.
31. Особливості кліматолікування в Українських Карпатах.
32. Особливості кліматолікування на Закарпатті.
33. Особливості кліматолікування на Поділлі.
34. Особливості кліматолікування на Поліссі.
35. Особливості кліматолікування на узбережжях Чорного та Азовського морів.
36. Особливості кліматолікування у Передкарпатті.
37. Особливості кліматолікування у Придеснянні.
38. Особливості кліматолікування у Придніпров'ї.
39. Особливості кліматолікування у степовій частині Криму.
40. Особливості організації харчування в санаторно-курортних закладах при захворюваннях кишково-шлункового тракту.
41. Особливості організації харчування в санаторно-курортних закладах при захворюваннях печінки.
42. Особливості організації харчування в санаторно-курортних закладах при захворюваннях підшлункової залози та селезінки.
43. Особливості організації харчування в санаторно-курортних закладах при захворюваннях сечостатевої системи.
44. Особливості організації харчування в санаторно-курортних закладах при ниркових захворюваннях.
45. СПА-курорти світу.
46. СПА-курорти України.
47. СПА-технології в Україні.
48. СПА-технології у світі.
49. Таласотерапія.
50. Тренувально-оздоровчі заходи у рекреаційних закладах.

6. Програмові вимоги до екзамену.

1. Організація лікування та обслуговування на курортах
2. Санаторно-курортні заклади
3. Економічні заходи забезпечення організації та функціонування курортів
4. Економічне обґрунтування розвитку курорту, економічна оцінка його природних лікувальних ресурсів та фінансове забезпечення
5. Приватизація санаторно-курортних закладів
6. Мета санітарної охорони курортів та поняття округу санітарної охорони
7. Порядок встановлення меж та режиму округів і зон санітарної (гірничо-санітарної) охорони курортів
8. Зони округу санітарної охорони
9. Моніторинг природних територій курортів
10. Державний кадастр природних територій курортів і природних лікувальних ресурсів України
11. Інструкція по створенню і веденню Державного кадастру природних лікувальних ресурсів
12. Органи, що здійснюють управління у сфері діяльності курортів та їх повноваження
13. Відповідальність за порушення законодавства про курорти
14. Участь України у міжнародному співробітництві
15. Порядок забезпечення санаторно-курортними путівками окремих категорій осіб і членів їх сімей
16. Охорона громадського порядку в санаторно-курортних та інших зонах відпочинку громадян

7. Тести.

1. Розвиток туристичної галузі в цілому та оздоровчих закладів зокрема відображає:

- а) Динаміку економічних процесів у країні
- б) Політичні та економічні зміни, що відбуваються в сучасному світі
- в) Динаміку економічних процесів у країні, а також політичні та економічні зміни, що відбуваються в сучасному світі
- г) Динаміку економічних процесів у країні, економічні зміни, що відбуваються в сучасному світі

2. Специфічні умови приватизації в Україні визначили основну форму власності в санаторно-курортній сфері:

- а) Колективну
- б) Державну
- в) Муніципальну
- г) Всі вище перераховані

3. Згідно з чинним законодавством приватизації не підлягають:

- а) Майно профспілок, будинки відпочинку, турбази, кемпінги
- б) Будинки відпочинку, турбази, кемпінги
- в) Майно профспілок, створені за рахунок добровільних членських внесків
- г) Майно профспілок, будинки відпочинку, турбази, кемпінги, створені за рахунок добровільних членських внесків

4. Для покращення ситуації у санаторно-курортній системі необхідно:

- а) Реструктуризувати санаторно-курортну систему з перетворенням більшості санаторіїв на сезонні заклади відпочинку при підвищенні лікувально-реабілітаційного потенціалу решти за рахунок концентрації медперсоналу та апаратури; розширити можливості одно-, дводенного оздоровлення
- б) Підвищити комфортність закладів відпочинку, покращити сервіс, впровадити анімаційний сектор як невід'ємну складову курортного продукту з забезпеченням його відповідними висококласними фахівцями
- в) Подовжити сезон, в основному за рахунок цілорічної лікувально-реабілітаційної діяльності та приведення її у відповідність з рекреаційними періодами певної кліматичної зони; залучити додаткові рекреаційні ресурси та забезпечити якісне медичне їх використання як у лікувально-реабілітаційних, так і в рекреаційних цілях
- г) Всі вище перераховані

5. За ефективністю функціонування курортно-рекреаційних закладів можна виділити груп регіонів:

- а) Один
- б) Два
- в) Три
- г) Чотири

6. До регіонів з відносно високим рівнем ефективності санаторно-курортних закладів відносяться:

- а) АР Крим, Львівська, Запорізька, Херсонська області, м. Севастополь
- б) АР Крим, Львівська, Херсонська області
- в) АР Крим, Львівська, Запорізька, м. Севастополь
- г) АР Крим, Львівська, Запорізька, Херсонська області

7. До регіонів з відносно низьким рівнем ефективності санаторно-курортних закладів відносяться:

- а) Кіровоградська, Сумська, Чернігівська області
- б) Сумська, Чернігівська, Волинська області
- в) Кіровоградська, Сумська, Чернівецька, Чернігівська, Волинська області
- г) Кіровоградська, Чернівецька, Волинська області

8. Рекреаційна галузь має потребу у власних спеціалістах:

- а) Технологів-організаторів лікувально-оздоровчої діяльності на курортах, курортних туроператорах, аніматорах
- б) Курортних туроператорах, аніматорах
- в) Ресурсників, технологів-організаторів лікувально-оздоровчої діяльності на курортах, курортних туроператорах, аніматорах
- г) Ресурсників, курортних туроператорах, аніматорах

9. Найбільші експлуатаційні запаси мінеральних вод має рекреаційний регіон:

- а) Кримський
- б) Карпатський
- в) Придніпровський
- г) Донецький

10. Всі родовища озокериту має рекреаційний регіон:

- а) Кримський
- б) Карпатський
- в) Придніпровський
- г) Донецький

11. За даними КиївНДП в Україні виділено курортно-рекреаційних систем:

- а) 3
- б) 5
- в) 7
- г) 9

12. 55,9 % ресурсів мінеральних вод країни має рекреаційний регіон:

- а) Кримський
- б) Карпатський
- в) Придніпровський
- г) Донецький

13. Типологія курортів за функціональним використанням:

- а) Переважно лікування
- б) Лікування, відпочинок, туризм
- в) Переважно відпочинок, туризм
- г) Всі вище перераховані

14. Типологія курортів за віковим складом:

- а) Дитячі
- б) Для дорослих
- в) Змішані
- г) Всі вищезгадані

15. 72,1 % розвіданих запасів сульфідних лікувальних грязей має рекреаційний регіон:

- а) Кримський
- б) Карпатський
- в) Причорноморський
- г) Донецький

16. Типологія курортів за лікувальними факторами:

- а) Кліматичні, бальнеологічні, змішані
- б) Кліматичні, бальнеологічні, грязьові
- в) Кліматичні, бальнеологічні, грязьові, кумисолікувальні, змішані
- г) Бальнеологічні, грязьові, кумисолікувальні

17. Типологія курортів за відомчим підпорядкуванням:

- а) Міністерств та відомств
- б) Профспілок
- в) Підприємств
- г) Всі вищезгадані

18. Типологія курортів за значенням:

- а) Міжнародні
- б) Державні
- в) Місцеві
- г) Всі вище перераховані

19. Типологія курортів за географічним місцезнаходженням:

- а) Рівнинні
- б) Приморські
- в) Гірські
- г) Всі вище перераховані

20. Типологія курортів за медичним профілем:

- а) Спеціалізовані
- б) Загального призначення
- в) Протитуберкульозні
- г) Всі вище перераховані

21. Типологія курортів за тривалістю експлуатації:

- а) Цілорічні
- б) Сезонні
- в) Змішані
- г) Всі вище перераховані

22. Типологія курортів за відношенням до систем розселення:

- а) Агломеровані
- б) Натуралістичні
- в) Міжселітебні
- г) Всі вище перераховані

23. Перша в Україні бальнеолікарня започаткована у:

- а) Немирові
- б) Саках
- в) Трускавці
- г) Моршині

24. Найбільше санаторіїв і пансіонатів із лікуванням є в:

- а) АР Крим
- б) Львівській області
- в) Одеській області
- г) Херсонській області

25. Типологія курортів за характером оздоровчого впливу:

- а) Рекреаційно-профілактичні
- б) Реабілітаційні
- в) Лікувальні
- г) Всі вище перераховані

26. Перша в Україні грязьова лікарня започаткована у:

- а) Немирові
- б) Саках
- в) Трускавці
- г) Моршині

27. Кліматичним курортом Південного берега Криму є:

- а) Алушка
- б) Судак
- в) Армянськ
- г) Красноперекопськ

28. Кліматичним курортом степової зони України є:

- а) Судак
- б) Саки

- в) Одеса
- г) Іллічівськ

29. Кліматичним курортом лісостепу України є:

- а) Сатанів
- б) Заліщики
- в) Гусятин
- г) Кіровоград

30. До бальнеологічних ресурсів відносяться:

- а) Лише мінеральні води
- б) Лише мінеральні води і грязі
- в) Лише мінеральні води й озокерит
- г) Мінеральні води, грязі, озокерит

31. Радонові мінеральні води використовуються з лікувальною метою на курорті:

- а) Хмільник
- б) Сатанів
- в) Кваси
- г) Моршин

32. Родовища сульфідних мінеральних вод поширені у:

- а) Карпатському регіоні та південно-західному Поділлі
- б) Донбасі
- в) Гірському Криму
- г) Приазов'ї

33. Крем'янисті мінеральні води зосереджені у:

- а) Центральній частині Поділля і на Закарпатті
- б) Причорномор'ї
- в) Поліссі
- г) Криму

34. Вуглекислі мінеральні води експлуатуються в:

- а) Закарпатті
- б) Поліссі
- в) Поділлі
- г) Криму

35. Кліматичним курортом Українських Карпат є:

- а) Кути
- б) Татарів
- в) Іршава
- г) Чоп

36. Кліматичним курортом Одеської групи курортів є:

- а) Аркадія
- б) Вилкове
- в) Бердянськ
- г) Євпаторія

37. Кліматичним курортом Полісся є:

- а) Пуща-Водиця
- б) Київ
- в) Житомир
- г) Бердичів

38. Найбільше територіальне поширення мають лікувальні води:

- а) Сірководневі
- б) Радонові
- в) Бромні
- г) Сульфідні

39. Йодні, бромні та йодо-бромні мінеральні води переважають у:

- а) Карпатах
- б) Криму
- в) Придніпров'ї
- г) Гологорох

40. Сульфідні мінеральні води широко використовуються на курорті:

- а) Немирів
- б) Сатанів
- в) Кваси
- г) Шаян

41. Крем'янисті мінеральні води у лікувальних цілях використовуються на курорті:

- а) Рай-Оленівка
- б) Моршин
- в) Трускавець
- г) Сатанів

42. Джерела миш'яковистих мінеральних вод зустрічаються у:

- а) с. Кваси
- б) с. Микуличин
- в) с. Шешори
- г) с. Буркут

43. Залізисті мінеральні води мають найбільше поширення у області:

- а) Львівській
- б) Закарпатській
- в) Чернівецькій
- г) Одеській

44. До лікувальних грязей відносяться:

- а) Мули
- б) Сапропелі
- в) Мули, торфи, сопкові грязі
- г) Мули, сапропелі, торфи, сопкові грязі

45. Родовища мулових лікувальних грязей оз. Ріпне використовуються на курорті:

- а) Слов'янськ
- б) Бердянськ
- в) Євпаторія
- г) Саки

46. Родовища мулових лікувальних грязей оз. Солоний Лиман використовуються на курорті:

- а) Слов'янськ
- б) Бердянськ
- в) Євпаторія
- г) Солоний Лиман

47. Мінеральні води з підвищеним вмістом органічних речовин поширені на території області:

- а) Львівської
- б) Тернопільської
- в) Харківської
- г) Черкаської

48. Перші заклади в Україні, де використовувалися лікувальні властивості грязей, виникли:

- а) На узбережжі Куяльницького лиману
- б) Поблизу Голої Пристані
- в) В Одесі
- г) У Бердянську

49. Найбільшими родовищами мулових органо-мінеральних сульфідних грязей є лимани:

- а) Алібей, Куяльницький, Тилігульський, Хаджибейський
- б) Куяльницький, Тилігульський, Хаджибейський
- в) Алібей, Шагани, Хаджибейський
- г) Всі вище перераховані

50. Родовища мулових лікувальних грязей оз. Сліпне використовуються на курорті:

- а) Слов'янськ
- б) Бердянськ
- в) Євпаторія
- г) Саки

8. Список рекомендованої літератури

1. Географічна енциклопедія України : [у 3-х томах]. К. : УРЕ, 1988–1993.
2. Євдокименко В. Регіональна політика розвитку туризму. Чернівці : Прут, 1996.
3. Клапчук В.М. Основи санаторно-курортної справи : Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Фоліант, 2012. 136 с.
4. Клапчук В.М. Світовий туризм і готельне господарство : Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Фоліант, 2012. 143 с.
5. Клапчук В.М. Географія курортів світу : Навчально-методичний посібник : Електронний ресурс. Івано-Франківськ, 2012. 1 гБт.
6. Клапчук В.М., Ковальська Л.В. Курортна справа : організація, територіальне планування, система управління: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Фоліант, 2013. 400 с.
7. Курорти України. Минуле та сучасність. Санаторно-курортні заклади ЗАТ «Укрпрофоздоровниця». К. : ТАМЕД, 2002.
8. Курорты : Энцикл. словарь / [Гл. ред. Е.И. Чазов]. М. : Сов. энциклопедия, 1988.
9. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. Львів : Калина, 1997. С. 114–142.
10. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні : Зб. нормативно-правових актів / [Під заг. ред. В.К. Федорченка]. К. : Юрінком Інтер, 2002. С. 15–25.
11. Проблемы развития предпринимательства в курортно-рекреационном хозяйстве, сферах отечественного иностранного туризма / НАН Украины; Ин-т пробл. рынка и экон.-экол. исслед. Одесса, 1993.
12. Рекреаційна політика в Карпатському регіоні: принципи формування, шляхи реалізації / [В. Кравців та ін.]. Чернівці : Прут, 1995. 72 с.
13. Санатории, пансионаты, дома отдыха Украины : Справочник-каталог. К., 1999.
14. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія / Н.В. Фоменко. Івано-Франківськ, 2001.

**САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ
З ДИСЦИПЛІН ЦИКЛУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

ІННОВАЦІЙНІ РЕСТОРАННІ ТЕХНОЛОГІЇ
к.е.н., доцент Лояк Л.М.

1. Назва дисципліни.

Інноваційні ресторанні технології (60 год. самостійної роботи).

2. Мета самостійної роботи.

Формування у студентів навичок розробки та впровадження у виробництво інноваційних технологій приготування кулінарної продукції та застосування інноваційних форм надання професійних послуг.

3. Завдання самостійної роботи.

Вивчення основ проектування та моделювання рецептурного складу та технологічного процесу виробництва харчових продуктів функціонального призначення та стандартів сучасного ресторанного сервісу, що пропонують заклади ресторанного господарства.

4. Запитання для самопідготовки.

1. Фактори впливу на зміну ринку сировини для ресторанного господарства.
2. Загальна характеристика сучасних видів сировини для закладів ресторанного господарства різних типів, класів і форматів.
3. Кулінарне застосування різних видів сировини і продовольчих товарів у закладах ресторанного господарства, в тому числі з концептуальним спрямуванням.
4. Використання різних видів сировини в кулінарному дизайні.
5. Характеристика екзотичних видів сировини та їх кулінарне використання.
6. В чому полягають морально-етичні проблеми кулінарного використання деяких видів сировини?
7. Наукові основи молекулярної технології кулінарної продукції.
8. Сучасні напрями застосування молекулярної технології для дизайну продукції ресторанного господарства.
9. Технологія низькотемпературного оброблення «sous vide».
10. Технологія термоміксінг.
11. Технологія пакоджетінг.
12. Технологія вакуумного маринування.
13. Технологія ароматистиляції.
14. Технологія хербоджусінгу.
15. Технологія страв за допомогою «Стефан грилю».
16. Традиційні формати закладів ресторанного господарства.
17. Типи закладів ресторанного господарства, які відносяться до інноваційних форматів.
18. Відміни між традиційними і інноваційними формами закладів ресторанного господарства.
19. Загальна характеристика інноваційних форматів сучасних закладів ресторанного господарства: «Street Food», «Fast Food», «Fast Casual», «Quick Service», «Quick-n-Casual», «Casual Dinning», «Fine Dining», «Pre-Party», «Free-Flow», «Food Court», «євроїдальня», «гастрономічний ресторан», «клубний», «ресторан з самообслуговуванням», «родинний», «експо-кухня» тощо.
20. Напрями розвитку інноваційних форматів сучасних закладів ресторанного господарства з урахуванням вітчизняного та закордонного досвіду.
21. Види і концепції меню.
22. Які існують принципи і правила подання інформації в меню з точки зору традиції; інновації?
23. Характеристика концептуального меню; тематичного; меню-«лего»; інтерактивного меню.
24. Характеристика дизайну меню.
25. У чому сутність композиційного оформлення меню?
26. Фактори впливу на формування інноваційного меню.
27. Характеристика нових видів професій в ресторанному господарстві.
28. Фактори впливу на появу нових професій в ресторанному господарстві.

29. Правила формування винної карти залежно від спеціалізації закладу ресторанного господарства.
30. Правила формування карти пропозицій.
31. Правила дегустацій.
32. Правила споживання, сигарний етикет.
33. Особливості організації кейтерингового бару перед початком і наприкінці заходу.
34. Міксолог і коло питань його компетенції.
35. Методи приготування коктейлів під час шоу-програм.
36. Визначення термінів «послуга ресторанного господарства», «якість послуги», «безпека послуги», «екологічність послуги».
37. Які вимоги висуваються до послуг ресторанного господарства?
38. Умови впровадження нової послуги в закладі ресторанного господарства.
39. Характеристика соціальної адресності послуг.
40. Особливості надання послуг дітям, підліткам, сім'ям з дітьми, людям з особливими потребами, літнім людям тощо.

5. Індивідуальні завдання.

1. Обґрунтувати і розробити харчовий раціон для жінки-бухгалтера віком 26 років, що хворіє на ожиріння II ступеня. Розробити асортимент страв, скласти технологічні карти на 5 дієтичних страв. Особливості кулінарної обробки продуктів для дієти №8.
2. Обґрунтувати і розробити харчовий раціон для вчителя віком 50 років, за дієтою №2. Розробити асортимент страв, скласти технологічні карти на 5 дієтичних страв. Особливості кулінарної обробки продуктів для дієти №8.
3. Обґрунтувати і розробити харчовий раціон для чоловіка віком 35 років, хворого на хронічний пієлонефрит. Розробити асортимент страв, скласти технологічні карти на 5 дієтичних страв. Особливості кулінарної обробки продуктів для відповідної дієти.
4. Обґрунтувати і розробити харчовий раціон для чоловіка віком 50 років, який переніс виразкову хворобу шлунка. Розробити асортимент страв, скласти технологічні карти на 5 дієтичних страв. Особливості кулінарної обробки продуктів для відповідної дієти.
5. Обґрунтувати і розробити харчовий раціон для чоловіка віком 30 років, за дієтою №5. Розробити асортимент страв, скласти технологічні карти на 5 дієтичних страв. Особливості кулінарної обробки продуктів для дієти №5.
6. Обґрунтувати і розробити харчовий раціон для жінки, хворої на виразку шлунку віком 45 років. Розробити асортимент страв, скласти технологічні карти на 5 дієтичних страв. Особливості кулінарної обробки продуктів для відповідної дієти.
7. Обґрунтувати і розробити харчовий раціон для жінки віком 50 років, за дієтою № 10. Розробити асортимент страв, скласти технологічні карти на 5 дієтичних страв. Особливості кулінарної обробки продуктів для дієти №10.
8. Обґрунтувати і розробити харчовий раціон для жінки-бухгалтера віком 45 років, який забезпечував би рухову активність шлунково-кишкового тракту. Розробити асортимент страв, скласти технологічні карти на 5 дієтичних страв. Особливості кулінарної обробки продуктів для дієти.
9. Обґрунтувати і розробити харчовий раціон для школяра віком 10 років, що хворіє на гастрит, який супроводжується зниженою секрецією. Розробити асортимент страв, скласти технологічні карти на 5 дієтичних страв. Особливості кулінарної обробки продуктів для дієти.
10. Обґрунтувати і розробити харчовий раціон для студента віком 26 років, що хворіє на ожиріння II ступеня. Розробити асортимент страв, скласти технологічні карти на 5 дієтичних страв. Особливості кулінарної обробки продуктів для дієти №8.
11. Обґрунтувати і розробити харчовий раціон для жінки, хворої на остеохондроз віком 55 років. Розробити асортимент страв, скласти технологічні карти на 5 дієтичних страв. Особливості кулінарної обробки продуктів для відповідної дієти.
12. Обґрунтувати і розробити харчовий раціон для жінки-шеф-кухаря ресторану віком 36 років, що хворіє на ожиріння II ступеня. Розробити асортимент страв, скласти технологічні карти на 5 дієтичних страв. Особливості кулінарної обробки продуктів для дієти №8.
13. Обґрунтувати і розробити харчовий раціон для жінки-офіціанта ресторану віком 30 років, що хворіє на гастрит. Розробити асортимент страв, скласти технологічні карти на 5 дієтичних страв. Особливості кулінарної обробки продуктів для дієти.

14. Обґрунтувати і розробити харчовий раціон для жінки-покоївки готелю віком 40 років, що хворіє на панкреатит. Розробити асортимент страв, скласти технологічні карти на 5 дієтичних страв. Особливості кулінарної обробки продуктів для дієти.
15. Обґрунтувати і розробити харчовий раціон для чоловіка адміністратора ресторану віком 36 років за дієтою №9. Розробити асортимент страв, скласти технологічні карти на 5 дієтичних страв. Особливості кулінарної обробки продуктів для дієти №9.
16. Обґрунтувати і розробити харчовий раціон для студентки віком 23 роки, що хворіє на ожиріння II ступеня. Розробити асортимент страв, скласти технологічні карти на 5 дієтичних страв. Особливості кулінарної обробки продуктів для дієти №8.
17. Обґрунтувати і розробити харчовий раціон для учня віком 10 років, що хворіє на гепатит. Розробити асортимент страв, скласти технологічні карти на 5 дієтичних страв. Особливості кулінарної обробки продуктів для дієти.
18. Розробити проект надання послуг з кейтерингу при організації фестивалю «Карпатський вернісаж» в м.Івано-Франківську. Місце проведення – площа Ринок. Кількість учасників 500 чоловік.
19. Розробити проект надання послуг з кейтерингу при організації туристичної ярмарки «Писонкове Прикарпаття». Місце проведення облмуздрамтеатр м. Івано-Франківськ. Кількість учасників 600 чоловік.
20. Розробити проект надання послуг з кейтерингу при організації масових гулянь в парку ім. Т.Г.Шевченка з нагоди святкування дня міста Івано-Франківська 7- 8 травня.
21. Запропонуйте концепцію створення інноваційного проекту кальяної кімнати при ресторані. Під час розробки проекту особливу увагу звернути на кальяну карту; інтер'єр кімнати; підбір меблів, кальянів; підбір персоналу; одягу для нього; організацію дозвілля тощо.
22. Запропонуйте концепцію створення інноваційного проекту дитячого кафе у окремій будівлі, за кошти ресторану, філіалом якого кафе. Під час розробки проекту особливу увагу звернути на меню; інтер'єр та екстер'єр дитячого кафе; підбір меблів, посуду; підбір персоналу; одягу для нього; організацію дозвілля тощо.
23. Запропонуйте концепцію створення інноваційного проекту етнічного ресторану першого класу з гуцульською кухнею. Під час розробки проекту особливу увагу звернути на меню, винну карту; інтер'єр приміщень для споживачів; підбір меблів, посуду; підбір персоналу; одягу для нього; організацію дозвілля тощо.
24. Запропонуйте концепцію створення інноваційного проекту введення посади сомельє при ресторані класу люкс. У процесі розробки проекту особливу увагу звернути на меню та винну карту; підбір посуду, персоналу, організацію його роботи тощо.
25. Запропонуйте концепцію створення інноваційного проекту ресторану з організацією гри у боулінг та кімнати ля дітей. Під час розробки проекту особливу увагу звернути на меню; інтер'єр приміщень для споживачів; підбір меблів, посуду; спортивного обладнання; підбір персоналу; одягу для нього; організацію дозвілля тощо.

6. Програмові вимоги до екзамену.

1. Сучасний стан харчування, екології та здоров'я населення України.
2. Основні принципи лікувального (дієтичного) харчування.
3. Основні теорії і концепції харчування.
4. Сутність методології проектування технологій харчових продуктів і раціонів харчування.
5. Концепція функціонального харчування.
6. Поняття «функціональні харчові продукти».
7. Державна політика у сфері здорового харчування.
8. Асортимент харчових продуктів та страв, рекомендованих до споживання у лікувально-профілактичному раціоні №1.
9. Асортимент харчових продуктів та страв, рекомендованих до споживання у лікувально-профілактичному раціоні №2.
10. Асортимент харчових продуктів та страв, рекомендованих до споживання у лікувально-профілактичному раціоні №3.
11. Асортимент харчових продуктів та страв, рекомендованих до споживання у лікувально-профілактичному раціоні №4.
12. Асортимент харчових продуктів та страв, рекомендованих до споживання у лікувально-профілактичному раціоні №5.
13. Характеристика і властивості структуроутворюючих і загущуючи харчових добавок.

14. Особливості приготування страв із сиру та яєць в дитячому харчуванні.
15. Фізіологічне значення харчових волокон для організму людини.
16. Особливості технології приготування страв із овочів, крупів, бобових в дитячому харчуванні.
17. Каротинвмісна сировина і дієтичні добавки.
18. Водорості, їх характеристика і властивості.
19. Сучасні вимоги до раціонального харчування дітей різних вікових груп.
20. Наукові принципи створення функціональних харчових продуктів.
21. Особливості дитячого харчування дошкільного віку.
22. Характеристика і класифікація харчових волокон, їхні властивості.
23. Раціони харчування для хворих на ожиріння та цукровий діабет.
24. Технологія харчових продуктів, що сприяють підвищенню захисних функцій організму.
25. Технологія харчових продуктів з радіозахисними властивостями.
26. Технологія харчових продуктів з використанням сучасних структуроутворюючих речовин.
27. Технологія борошняних і кондитерських виробів з підсолоджувачами.
28. Технологія солодких страв з підсолоджувачами.
29. Наукові основи розроблення молекулярних технологій.
30. Особливості дитячого харчування дошкільного віку.
31. Молоко та молочні продукти, їхнє значення у лікувальному харчуванні.
32. Характеристика дієт № 1, 2, 3, 4, 5.
33. Характеристика дієт № 6, 7, 9.
34. Характеристика дієт № 8, 10, 14.
35. Значення плодів і овочів у лікувальному харчуванні.
36. Лікувальні особливості окремих продуктів харчування.
37. Основні категорії функціональних харчових продуктів.
38. Державна політика у сфері здорового харчування.
39. Кулінарне застосування різних видів сировини і продовольчих товарів у закладах ресторанного господарства, в тому числі з концептуальним спрямуванням.
40. Використання різних видів сировини в кулінарному дизайні.
41. Характеристика екзотичних видів сировини та їх кулінарне використання.
42. В чому полягають морально-етичні проблеми кулінарного використання деяких видів сировини?
43. Наукові основи молекулярної технології кулінарної продукції.
44. Сучасні напрями застосування молекулярної технології для дизайну продукції ресторанного господарства.
45. Технологія низькотемпературного оброблення «sous vide»
46. Технологія термоміксінг.
47. Технологія пакоджетінг.
48. Технологія вакуумного маринування.
49. Технологія аромадистиляції.
50. Технологія страв за допомогою «Стефан грилю».
51. Які типи закладів ресторанного господарства відносяться до традиційних форматів закладів ресторанного господарства?
52. Які типи закладів ресторанного господарства відносяться до інноваційних форматів закладів ресторанного господарства?
53. Відміни між традиційними і інноваційними формами закладів ресторанного господарства.
54. Загальна характеристика інноваційних форматів сучасних закладів ресторанного господарства: «Street Food», «Fast Food», «Fast Casual», «Quick Service», «Quick-n-Casual», «Casual Dinning», «Fine Dining», «Pre-Party», «Free-Flow», «Food Court», «євроїдальня», «гастрономічний ресторан», «клубний», «ресторан з самообслуговуванням», «родинний», «експо-кухня» тощо.
55. Напрями розвитку інноваційних форматів сучасних закладів ресторанного господарства з урахуванням вітчизняного та закордонного досвіду.
56. Види і концепції меню.
57. Які існують принципи і правила подання інформації в меню з точки зору традиції; інновації?
58. Характеристика концептуального меню; тематичного; меню-«лего»; інтерактивного меню.
59. Характеристика дизайну меню.
60. У чому сутність композиційного оформлення меню?

- 61. Фактори впливу на формування інноваційного меню.
- 62. Характеристика нових видів професій в ресторанному господарстві.
- 63. Фактори впливу на появу нових професій в ресторанному господарстві.
- 64. Правила формування карти пропозицій.
- 65. Правила споживання, сигарний етикет.
- 66. Міксолог і коло питань його компетенції.

7. Тести

Наука про харчування здорової і хворої людини:

- а. нутригеноміка
- б. протеоміка
- в. геноміка
- г. нутриціологія

1. Основоположником теорії оптимального харчування є академік :

- а. О.О.Покровський
- б. Ю.П.Успенський
- в. О.М.Уголев
- г. В.О.Тутельян

2. Фізіологічно повноцінне харчування здорових людей з урахуванням статі, віку, характеру праці та інших факторів:

- а. функціональне
- б. лікувальне
- в. оптимальне
- г. раціональне

3. Оптимальним у раціоні практично здорової людини є співвідношення білків, жирів і вуглеводів, близьке до:

- а. 1:1, 1:2
- б. 1:1, 2:2
- в. 1:2, 1:4
- г. 1:1,2:4

4. Приблизна добова потреба дорослої людини, яка займається легкою фізичною працею, в енергетичній цінності їжі становить:

- а. 1800 – 2500 ккал
- б. 2000 – 2500 ккал
- в. 2400 – 2600 ккал
- г. 2750 – 2800 ккал

5. Стародавня оздоровча система харчування, що має глибоке релігійне та філософське розуміння:

- а. сиродіння
- б. роздільне харчування
- в. оптимальне харчування
- г. вегетаріанство

6. Відокремлене вживання різних за хімічним складом продуктів під час приймання їжі :

- а. релігійне харчування
- б. вегетаріанство
- в. оптимальне харчування
- г. роздільне харчування

7. Обґрунтування методу роздільного харчування належить вченому:

- а. П. Брегу
- б. Дж. Тілдену
- в. А. Чейз
- г. Г. Шелтону

9. Дієта строгого вегетаріанця – це дієта:

- а. М.Бірхера-Беннера
- б. Дж. Тілдена
- в. А. Чейз
- г. К. С. Джеффри

10. Вчення, основою якого є спроба керувати функціями організму через дві категорії інформаційних факторів їжі: ян і інь:

- а. тибетське харчування
- б. оптимальне харчування
- в. функціональне харчування
- г. макробіотичне харчування

11. Ламінарію японську традиційно використовують у харчовій промисловості для:

- а. збагачення страв йодом
- б. приготування желюваних страв
- в. приготування БАД
- г. виготовлення кулінарної продукції та консервів

12. Продукт переробки морських бурих водоростей, що належить до групи речовин так званого рослинного слизу:

- а. цистозіра
- б. пектин
- в. агар-агар
- г. альгінова кислота

13. Каррагінани використовують у харчовій промисловості:

- а. для виготовлення кулінарної продукції та консервів
- б. харчові волокна
- в. БАД
- г. як геле- утворювачі та стабілізатори емульсій у системах на молоці та воді

14. У чому полягає біологічна цінність молодих паростків бамбука?:

- а. у поліненасичених жирних кислотах
- б. у мінеральних речовинах
- в. у вітамінах та ферментних речовинах
- г. у високому вмісті харчових волокон

15. Цінність пектину та клітковини полягає в тому, що вони:

- а. мають підвищений вміст вітамінів та мінеральних речовин
- б. підвищують харчову цінність страв
- в. мають желеутворюючу здатність
- г. сприяють зменшенню клінічних проявів дисбактеріозу

16. Функціональні харчові продукти доцільно поділяти на групи залежно від спрямованості фізіологічної дії на :

- а. збагаченні йодом, антиоксиданти, про біотичні продукти
- б. пробіотики, пребіотики, БАД
- в. БАД, атиоксиданти
- г. антиоксиданти, продукти зі зменшеною енергетичною цінністю, пре- та про- біотичні продукти

17. Продукт переробки морських бурих водоростей, що належить до групи речовин так званого рослинного слизу:

- а. цистозіра
- б. пектин
- в. агар-агар
- г. альгінова кислота

18. Закону України «Про якість та безпеку харчових продуктів та продовольчої сировини» затверджений у :

- а. вересні 2007 р.
- б. вересні 2009 р.
- в. січні 2007 р.
- г. вересні 2005 р.

19. Фізіологічно функціональний харчовий інгредієнт рекомендовано споживати в кількості :

- а. 200% від добової фізіологічної потреби
- б. 30% від добової фізіологічної потреби
- в. 40% від добової фізіологічної потреби
- г. 50% від добової фізіологічної потреби

20. До основних видів функціональних інгредієнтів відносяться:

- а. антиоксиданти, харчові волокна, ПЖК
- б. антиоксиданти, селен, йод, залізо
- в. антиоксиданти, мінеральні речовини, ПЖК
- г. антиоксиданти, харчові волокна, мінеральні речовини, ПЖК

21. Пріоритетним напрямком підвищення біологічної цінності кондитерських виробів є введення до їх рецептури компонентів:

- а. соєвого борошна, БАД
- б. харчових волокон
- в. БАД, зародків пшениці
- г. носіїв незалежних амінокислот, вітамінів, мінеральних речовин

22. З використанням ЗПП можна виготовляти :

- а. холодні страви
- б. пиріжки
- в. жельовані страви
- г. печиво для діабетиків

23. Чорний харчовий альбумін додають у рецептури при виготовленні:

- а. солодких страв
- б. кулінарних виробів з тіста
- в. кондитерських виробів
- г. кулінарних виробів з м'яса та м'ясопродуктів

24. Харчова цінність зоостери визначається :

- а. високим вмістом йоду, цинку, кальцію та альгілату натрію
- б. збалансованим вмістом не замінимих амінокислот
- в. підвищеним вмістом вітамінів та мінеральних речовин
- г. високим вмістом полісахаридів, заліза, йоду, селену, зоостерину

25. Назвіть основні переваги продуктів ЄОС порівняно із звичайними продуктами:

- а. збалансованим вмістом не замінимих амінокислот
- б. підвищений вміст вітамінів та мінеральних речовин
- в. радіопротекторні властивості
- г. нетривалий час приготування

26. Сендвіч стерилізований зберігають :

- а. 24 місяці
- б. 10 місяців
- в. 12 місяців
- г. 6 місяців

27. Прискорений спосіб варіння бобових передбачає додавання:

- а. замочування на 24 год

- б. замочування на 48 год
- в. додавання йодованої солі
- г. додавання мінеральної води з низьким вмістом кальцію

28. При виробництві десертних страв, напоїв, борошняних і кондитерських виробів використовують методи:

- а. загущування
- б. потрійного контрастного ефекту
- в. смаження при температурі 45 градусів
- г. сферифікації та піноутворення

29. Молекулярна технологія страв із м'яса і сільськогосподарської птиці передбачає :

- а. додавання чорного харчового альбуміну
- б. маринування у суміші спецій
- в. швидке розморожування
- г. маринування птиці протягом 36 год у розсолі

30. Ікру апельсинову, лимонну, чайну, кавову використовують як:

- а. гарнір до страв
- б. солодку страву
- в. страву функціонального призначення
- г. декор до кулінарних виробів та напоїв

31. Рослинні продукти багаті на пектин:

- а. вишня, капуста, квасоля, цибуля
- б. гарбуз, редис, картопля, квасоля
- в. буряк, огірки, кавун, ананас
- г. баклажани, гарбуз, яблука, абрикоси

32. Профілактична доза пектину на добу:

- а. 20 г
- б. 16 г
- в. 5 г
- г. 2 г

33. Співвідношення тваринних і рослинних білків у лікувально-профілактичних і дієтичних раціонах має бути:

- а. 50% і 50%
- б. 40% і 60 %
- в. 50% і 70%
- г. 60% і 40%

34. Кількість споживання кальцію, особливо молочного у збалансованих раціонах повинна складати не менше

- а. 200 – 250 мг на добу
- б. 250 – 350 мг на добу
- в. 300 – 400 мг на добу
- г. 400 – 500 мг на добу

35. Для нормального засвоєння співвідношення кальцію, магнію та фосфору повинно складати :

- а. 0,5 : 0,5 : 1
- б. 0,5 : 1 : 0,5
- в. 1 : 1 : 1
- г. 1 : 0,5 : 0,5

36. Харчування, яке повною мірою відповідає потребам хворого організму у харчових речовинах та враховує особливості перебігу в ньому процесів обміну і стан окремих його функціональних систем :

- а. здорове харчування
- б. щадяще харчування
- в. лікувально-профілактичне харчування
- г. лікувальне (дієтичне) харчування

37. Розробка харчових раціонів лікувального харчування, що ґрунтується на добових харчових раціонах називається:

- а. лікувально-профілактичне харчування
- б. раціональне харчування
- в. лікувальний раціон
- г. дієта

38. Складова частина нутриціології, розділ науки про харчування і одночасно, розділ клінічної медицини, що займається вивченням та обґрунтуванням характеру харчування при різних гострих і хронічних захворюваннях:

- а. здорове харчування
- б. лікувальне харчування
- в. нутриціологія
- г. дієтологія

39. Сукупність харчових продуктів, що використовуються упродовж дня:

- а. дієта
- б. нутрієнтний склад
- в. добовий раціон
- г. харчовий раціон

40. Комплекс властивостей продуктів харчування, що забезпечують фізіологічні потреби людини в енергії та основних харчових речовинах:

- а. поживна цінність
- б. біологічна цінність
- в. харчовий раціон
- г. харчова цінність

41. При призначенні дієти №8 з раціону виключають:

- а. цукор, міцні бульйони, тваринні жири, алкоголь
- б. вершкове масло, морозиво, шоколад, каву, цукор
- в. цукровмісні продукти, жири, м'ясні копчені вироби, алкоголь
- г. цукор, кондитерські вироби, солодкі фрукти і ягоди, лимонад, солодкі соки, морозиво

42. При призначенні дієти № 9, як джерела білків особливо корисні продукти, що містять ліпотропні чинники:

- а. кисломолочний сир, осетрина, ікра червона
- б. жир тваринний, яловичина, птиця, дичина
- в. риба родини лососевих, молода свинина, птиця
- г. сир, нежирна яловичина, нежирна риба

43. Дієта зі зниженою енергетичною цінністю завдяки зменшенню жирів та вуглеводів:

- а. дієта № 9
- б. дієта № 5
- в. дієта № 12
- г. дієта № 10

44. При призначенні дієти № 11 режим харчування складас:

- а. 3 рази/добу
- б. 4 рази/добу
- в. 8 разів/добу
- г. 5 разів/добу

45. Дієта спрямована на лікування нирок:

- а. дієта № 3
- б. дієта № 4
- в. дієта № 6
- г. дієта № 7

46. Шкільні їдальні повинні працювати згідно з:

- а. меню вільного вибору страв
- б. меню скомплектованих обідів і сніданків
- в. меню денного раціону
- г. плановим меню яке розробляють на тиждень

47. При формуванні раціону харчування дітей і приготуванні їжі, призначеної для дітей, повинні дотримуватися принципу:

- а. дитячого оздоровчого харчування
- б. раціонального й лікувально-профілактичного харчування
- в. відповідності віковій категорії
- г. раціонального, збалансованого й адекватного харчування

48. Рекомендоване співвідношення у раціоні харчування дітей кількості основних харчових речовин – білків, жирів і вуглеводів становить:

- а. 2 : 1 : 2
- б. 1 : 2 : 1
- в. 1 : 2 : 4
- г. 1 : 0,9 : 4,7

49. Жири рослинного походження повинні становити в раціоні школяра не менше ніж:

- а. 10% від загальної кількості жирів
- б. 20% від загальної кількості жирів
- в. 50% від загальної кількості жирів
- г. 30% від загальної кількості жирів

50. Раціон школяра повинен містити достатню кількість харчових волокон – не менше, ніж :

- а. 25-20 г/добу
- б. 35-25 г/добу
- в. 10-20 г/добу
- г. 15-20 г/добу

8. Список рекомендованої літератури

1. Архіпов В.В. Організація ресторанного господарства. Навч. пос. К.: Центр учбової літератури; Фірма «Інкос», 2007. 280 с.
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» // (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 36, ст.266) від 04.07.2002 № 40-IV.
3. Ковальов М.І., Кравцова В.А., Нуткіна М.М.Технологія приготування їжі: Підручник – 2-е видання, перероблене. М.: Амега-Л, 2005. 356 с.
4. Лояк Л.М. Організація ресторанного господарства: організаційно-технологічні основи: Частина I. навч. посіб. Івано-Франківськ. 2014. 249 с.
5. Лояк Л.М. Інноваційні ресторани технології: навч.-метод. видан. Івано-Франківськ. 2017. 178 с.
6. Пересічний М.І., Кравченко М.Ф., Карпенко П.О. Технологія продукції громадського харчування з використанням біологічно активних добавок. К. : КНТЕУ. 2003. 321с.
9. Пересічний М.І., Кравченко М.Ф. та ін. Технологія продуктів харчування функціонального призначення: монографія. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. 718 с.
10. П'ятницька Г.Т., П'ятницька Н.О. Інноваційні ресторани технології: основи теорії : навч. посіб. для вищ. навч. закл. К. : Кондор- Виробництво, 2014. 240 с.

ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ
к.н. з держ. упр., доцент Шикеринець В.В.

1. Назва дисципліни.

Охорона праці в галузі (60 год. самостійної роботи).

2. Мета самостійної роботи.

Формування у майбутніх фахівців умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у галузі.

3. Завдання самостійної роботи.

Завданнями є: забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах галузі господарювання через ефективне управління охороною праці; формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

4. Запитання для самопідготовки.

1. Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі.
2. Показчик нормативно-правових актів з питань охорони праці.
3. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.
4. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі.
5. Державні нормативні акти про охорону праці (НПАОП) міжгалузеві та галузеві.
6. Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності.
7. Визначення та основні принципи соціальної відповідальності.
8. Міжнародні норми соціальної відповідальності.
9. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність».
10. Міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності».
11. Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП).
12. Забезпечення функціонування та побудова СУОП в організації.
13. Положення про СУОП, структура та зміст його розділів.
14. Примірний розподіл функціональних обов'язків з охорони праці керівників, посадових осіб і фахівців підприємства галузі.
15. Аналіз умов праці у галузі за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу.
16. Загальні вимоги безпеки в галузі.
17. Вимоги безпеки під час експлуатації основного технологічного обладнання, при підготовці сировини та при виробництві продукції.
18. Вимоги безпеки до розміщення обладнання та утримання робочих місць.
19. Забезпечення безпеки контрольно-вимірювальних приладів, автоматизованих систем управління, сигналізації та зв'язку.
20. Атестація робочих місць за умовами праці.
21. Мета, основні завдання та зміст атестації.
22. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць.
23. Гігієнічна оцінка умов праці, оцінка технічного та організаційного рівня робочого місця.
24. Інструктажі з питань охорони праці за характером та часом проведення.
25. Положення про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій в організаціях і установах.
26. Мета та завдання розслідування нещасних випадків.
27. Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків.
28. Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруєнь на виробництві.
29. Дослідження та профілактика виробничого травматизму.
30. Класи виробничих та складських приміщень по вибуховій та пожежній небезпеці.
31. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів.
32. Протипожежні перешкоди.
33. Забезпечення безпечної евакуації персоналу.

34. Пожежна безпека технологічного устаткування, електрообладнання, систем опалення, вентиляції.
35. Завдання страхування від нещасного випадку.
36. Принципи та види страхування.
37. Єдиний соціальний внесок.
38. Суб'єкти та об'єкти страхування.
39. Види страхування.

5. Індивідуальні завдання.

1. Права, обов'язки і свободи у сфері безпеки життєдіяльності туриста.
2. Засоби запобігання виникненню надзвичайних ситуацій.
3. Природні небезпеки та їх класифікація.
4. Біологічні небезпеки для життєдіяльності в курортній індустрії.
5. Надзвичайні ситуації техногенного характеру.
6. Небезпечні та шкідливі фактори на туристичних підприємствах.
7. Структура і система управління безпекою праці на підприємствах туристичної індустрії.
8. Основні вимоги щодо охорони праці при проектуванні туристичних підприємств.
9. Техніка безпеки при проходженні маршруту.
10. Причини виробничого травматизму та його профілактика.
11. Функції туроператора, турагента та екскурсійної компанії в області безпеки життєдіяльності туристів.
12. Роль екскурсовода в забезпеченні безпеки туристів.
13. Заходи та засоби забезпечення безпеки життєдіяльності туриста в засобах розміщення.
14. Вимоги до забезпечення безпеки життєдіяльності рекреанта у різних видах туризму.
15. Методика проведення пішохідного туризму.
16. Засоби подачі сигналів лиха.
17. Правила поведінки туристів на природі.
18. Види екстремального туризму та небезпеки, які супроводжують туристів під час його здійснення.
19. Перша долікарська допомога, принципи її надання в туристичних підприємствах.
20. Вимоги пожежної безпеки до курортних об'єктів.

6. Програмові вимоги до екзамену.

1. Система стандартів безпеки праці – державні стандарти України (ДСТУ) міждержавні, міжгалузеві та галузеві нормативні акти (ГОСТ ССБТ).
2. Органи державного нагляду за охороною праці.
3. Основні принципи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.
4. Права і відповідальність посадових осіб Держгірпромнагляду.
5. Перелік питань для здійснення планових заходів державного нагляду у сфері промислової безпеки та охорони праці.
6. Проведення державного нагляду за охороною праці.
7. Види та основні параметри проведення наглядових заходів.
8. Навчання фахівців з охорони праці.
9. Вимоги до забезпечення охорони праці в структурі соціальної відповідальності.
10. Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці.
11. Охорона праці – частина соціальної політики ЄС.
12. Директиви ЄС з охорони праці.
13. Рамкова директива 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників».
14. Трудові норми Міжнародної організації праці.
15. Конвенції та Рекомендації МОП.
16. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.
17. Ефективність функціональної структури СУОП.
18. Галузеві системи управління охороною праці.
19. Організаційна та функціональна структури СУОПГ.
20. Регіональні системи управління охороною праці, мета, принципи та основні функції.
21. Служби охорони праці місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

22. Планування заходів з охорони праці.
23. Види планування та контролю стану охорони праці.
24. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій.
25. Облік і аналіз показників охорони праці.
26. Плани локалізації і ліквідації аварійних ситуацій й аварій.
27. Вимоги до санітарного контролю за станом повітря робочої зони.
28. Вимоги до засобів індивідуального захисту.
29. Особливості заходів електробезпеки на підприємствах галузі.
30. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі.
31. Шкідливі хімічні речовини, біологічні чинники, виробничий пил, вібрація, шум, інфразвук, ультразвук, виробничі випромінювання.
32. Мікроклімат робочої зони.
33. Вимога до приміщень, освітлення, мікроклімату, захисту від шуму і вібрації, обладнання та організації робочого місця.
34. Вимоги безпеки до лабораторних приміщень та обладнання для наукових досліджень.
35. Основні технічні та організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі.
36. Пожежна профілактика при проектуванні і експлуатації промислових об'єктів, будинків, споруд, технологічного обладнання.
37. Засоби гасіння пожеж.

7. Тести.

1. Охорона праці - це:

- а) система заходів, спрямована на запобігання травматизму на виробництві;
- б) система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження здоров'я та працездатності людини у процесі праці;
- в) система лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на збереження здоров'я та працездатності людини у процесі праці;
- г) система заходів, спрямованих на збереження здоров'я та працездатності людини у процесі праці.

2. Страхування працівників від нещасного випадку здійснює:

- а) власник підприємства;
- б) фонд зайнятості;
- в) фонд соціального страхування;
- г) пенсійний фонд.

3. Професійне захворювання - це:

- а) захворювання, що виникло у процесі роботи;
- б) захворювання, що виникло внаслідок дії виробничих шкідливостей;
- в) захворювання, що виникло від фізичного перевантаження;
- г) захворювання, що виникло у процесі професійної практичної підготовки.

4. Небезпечні і шкідливі виробничі чинники поділяються на:

- а) фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні;
- б) механічні, електричні та біологічні;
- в) біологічні, хімічні;
- г) біологічні, фізичні.

5. Безпека праці досягається забезпеченням:

- а) безпеки будівель та споруд, виробничих процесів і обладнання;
- б) безпеки перевірки якості продукції;
- в) безпеки обладнання, процесів, матеріалів;
- г) безпеки процесів, перевірки якості продукції.

6. Вирішення питань безпеки праці на підприємствах здійснюється на стадіях:

- а) проектування, виготовлення й експлуатації об'єктів виробничого призначення;

- б) введення в експлуатацію об'єктів виробничого призначення;
- в) експлуатації об'єктів виробничого і невиробничого призначення;
- г) на стадіях контролю виробничих процесів і ремонту обладнання.

7. Відповідно до ГОСТ 12.1.004-91 пожежна безпека об'єкта повинна забезпечуватись:

- а) системою запобігання пожежі;
- б) системою протипожежного захисту;
- в) системою організаційно-технічних заходів;
- г) усі відповіді правильні.

8. Найважливішим завданням усіх систем пожежної безпеки є:

- а) забезпечення захисту людей від небезпечних факторів пожежі, якими супроводжується горіння;
- б) рятування людей у разі пожежі;
- в) розробка планів евакуації та заходів щодо навчання з пожежної безпеки;
- г) усі відповіді правильні.

9. Заходи, що передбачають проведення навчання з питань пожежної безпеки, огляд стану пожежної безпеки приміщень, будівель належать до:

- а) заходів режимного характеру;
- б) організаційних заходів;
- в) технічних заходів;
- г) об'єктових заходів.

10. Організаційні заходи пожежної безпеки передбачають:

- а) проведення навчання з питань пожежної безпеки, огляд стану пожежної безпеки приміщень, будівель;
- б) технічне переоснащення виробництва, переобладнання електромереж;
- в) ремонт технологічного та допоміжного обладнання;
- г) поточний ремонт електроустановок та допоміжного обладнання.

11. Вибрати правильне визначення поняття «роботодавець»:

- а) власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган, незалежно від форм власності, виду діяльності, господарювання, і фізична особа, яка використовує найману працю;
- б) керівник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган, незалежно від форм власності, що здає в оренду приміщення для виробничої діяльності;
- в) фізичні чи юридичні особи, незалежно від форм власності, виду діяльності, господарювання, що орендують приміщення для виробничої діяльності;
- г) фізична особа, яка використовує найману працю.

12. Державну політику в галузі охорони праці визначає:

- а) державний комітет України з нагляду за охороною праці;
- б) верховна рада України;
- в) кабінет міністрів України;
- г) держгірпромнагляд.

13. Причини виробничого травматизму і професійної захворюваності прийнято поділяти на такі основні групи:

- а) організаційні і технічні;
- б) організаційні, технічні, санітарно-гігієнічні, психофізіологічні;
- в) санітарно-гігієнічні та психофізіологічні;
- г) психофізіологічні та організаційні.

14. Основні заходи щодо попередження та усунення причин виробничого травматизму і професійної захворюваності поділяються на:

- а) технічні;
- б) організаційні;
- в) психологічні;
- г) правильні 1 і 2 відповіді.

15. Максимальна безпека техніки (машин, механізмів, обладнання) є одним із важливих факторів, який сприяє:

- а) запобіганню травматизму й аваріям;
- б) підвищенню професіоналізму персоналу;
- в) зменшенню вартості техніки;
- г) збільшенню вартості техніки.

16. Показник тяжкості травматизму — це:

- а) відношення числа днів непрацездатності по всіх випадках травмування в обумовленому календарному періоді до числа постраждалих за цей же період;
- б) відношення числа постраждалих по всіх випадках травмування в обумовленому календарному періоді до числа днів непрацездатності за цей же період;
- в) число нещасних випадків, що припадає на 1000 працюючих за певний календарний період;
- г) число нещасних випадків, що припадає на загальну кількість працюючих за певний календарний період.

17. Основними системами комплексу заходів та засобів щодо забезпечення пожежної безпеки об'єкта є:

- а) система запобігання пожежі, система протипожежного захисту та система організаційно-технічних заходів;
- б) організаційні, технічні, режимні та експлуатаційні системи;
- в) запобігання утворенню горючого середовища та виникненню у горючому середовищі джерела запалювання;
- г) система навчально-тренувальних та попереджувальних заходів.

18. Очолює роботу з пожежної безпеки та несе безпосередню відповідальність за її функціонування у підрозділах підприємства:

- а) інженер з охорони праці підприємства;
- б) керівники підрозділів;
- в) головний інженер підприємства;
- г) власник підприємства.

19. Відповідальність за протипожежний стан підприємства та за своєчасне виконання загальних протипожежних заходів покладається на:

- а) керівника підприємства;
- б) на керівника підрозділу, підприємства;
- в) заступника керівника підприємства;
- г) керівника служби охорони праці підприємства.

20. Затверджує загальнооб'єктову інструкцію з пожежної безпеки підприємства:

- а) керівник служби охорони праці;
- б) керівник (власник) за погодженням з пожежними органами;
- в) безпосередній керівник дільниці, відділу;
- г) керівник найнижчого рівня.

21. Роботодавець створює службу охорони праці на підприємстві з кількістю працюючих:

- а) 50 і більше осіб;
- б) менше 50 осіб;
- в) менше 20 осіб;
- г) менше 10 осіб.

22. Функції керівника служби охорони праці можуть виконувати в порядку сумісництва особи, які мають відповідну підготовку на підприємстві:

- а) з кількістю працюючих 50 і більше осіб;
- б) з кількістю працюючих менше 50 осіб, але більше 20;
- в) з кількістю працюючих менше 20 осіб;
- г) з кількістю працюючих менше 10 осіб.

23. До санітарно-гігієнічних причин травмування на виробництві належать:

- а) нераціональна освітленість робочих місць;
- б) порушення та недотримання інструкцій з охорони праці;
- в) недосконалість чи відсутність засобів безпеки;
- г) недосконалість технологічного обладнання.

24. До технічних причин травмування на виробництві належать:

- а) недопустимі параметри метрологічних вимог;
- б) недопустимі метеорологічні умови;
- в) недосконалість устаткування і технологічних процесів;
- г) нераціональна освітленість робочих місць.

25. Коефіцієнт частоти травматизму - це:

- а) відношення числа днів непрацездатності по всіх випадках травмування в обумовленому календарному періоді до числа постраждалих за цей же період;
- б) число випадків захворювань, що припадає на 1000 працюючих за певний календарний період;
- в) число нещасних випадків, що припадає на 1000 працюючих за певний календарний період;
- г) число випадків захворювань, що припадає на загальну кількість працюючих за певний календарний період.

26. Відношення числа днів непрацездатності по всіх випадках травмування в обумовленому календарному періоді до числа постраждалих за цей же період - це:

- а) показник тяжкості травматизму;
- б) коефіцієнт частоти травматизму;
- в) коефіцієнт загального травматизму;
- г) коефіцієнт рівня загальної захворюваності.

27. Відповідальність за своєчасне службове розслідування випадків пожеж покладається на:

- а) керівника найнижчого рівня;
- б) безпосереднього керівника дільниці, відділу;
- в) власника (керівника підприємства);
- г) кожного працівника.

28. З ким повинна бути погоджена інструкція з пожежної безпеки об'єкта?

- а) з місцевою державною пожежною охороною;
- б) з власником;
- в) з профспілкою працівників;
- г) з керівником служби охорони праці;

29. До небезпечних факторів пожежі згідно з ГОСТ 12.1.004-91 належать:

- а) дим, полум'я та іскри;
- б) токсичні продукти горіння;
- в) підвищена температура та знижена концентрація кисню;
- г) усі відповіді правильні.

30. Найбільшу загрозу для життя людини під час пожежі у будівлях становлять:

- а) токсичні продукти горіння;
- б) небезпека підвищеної температури;
- в) недостатність кисню;
- г) дим та іскріння.

31. Для виконання функцій керівника служби охорони праці можуть залучатися сторонні спеціалісти на договірних засадах, які мають відповідну підготовку:

- а) на підприємстві з кількістю працюючих 50 і більше осіб;
- б) на підприємстві з кількістю працюючих менше 20 осіб;

- в) на підприємстві з кількістю працюючих менше 50 осіб, але більше 20;
- г) на підприємстві з кількістю працюючих 100 і більше осіб.

32. Посадові особи, діяльність яких пов'язана з організацією проведення робіт без підвищеної небезпеки, проходять навчання і перевірку знань з охорони праці:

- а) один раз на три роки;
- б) один раз на два роки;
- в) один раз на рік;
- г) один раз на півроку.

33. Поверхню, на якій проводиться робота та нормується або вимірюється освітленість, називають:

- а) робочою зоною;
- б) робочою поверхнею;
- в) робочим місцем;
- г) немає правильної відповіді.

34. Робоче місце — це:

- а) місце постійного або тимчасового перебування працюючого у процесі трудової діяльності;
- б) простір, в якому знаходиться працюючий у процесі трудової діяльності;
- в) замкнутий простір у спеціально призначених будинках та спорудах, в яких постійно здійснюється трудова діяльність людей;
- г) відкритий простір у будинках та спорудах, в яких постійно здійснюється трудова діяльність людей.

35. Коефіцієнт частоти захворювань - це:

- а) число випадків захворювань, що припадає на 1000 працюючих за певний календарний період;
- б) число нещасних випадків, що припадає на 1000 працюючих за певний календарний період;
- в) число днів тимчасової непрацездатності, що припадає на кожен випадок захворювання;
- г) число днів тимчасової непрацездатності, що припадає на загальну кількість випадків захворювання.

36. Коефіцієнт тяжкості (тривалості) захворювань - це:

- а) число випадків захворювань, що припадає на 1000 працюючих за певний календарний період;
- б) число нещасних випадків, що припадає на 1000 працюючих за певний календарний період;
- в) число днів тимчасової непрацездатності, що припадає на кожен випадок захворювання;
- г) число випадків захворювань, що припадає на загальну кількість випадків захворювання.

37. В умовах пожежі життєво небезпечною для людини є підвищення температури середовища до:

- а) 30 °С;
- б) 40 °С;
- в) 50 °С;
- г) 60 °С.

38. Небезпечною для життя людини вважається ситуація, коли вміст кисню у повітрі знижується до:

- а) 84%;
- б) 54%;
- в) 34%;
- г) 14%;

39. Переважна більшість людей гине на пожежах внаслідок:

- а) отруєння токсичними продуктами горіння;
- б) виникнення паніки;
- в) підвищеної температури середовища та недостатності (зниженої концентрації) кисню;
- г) руйнування будівельних конструкцій.

40. Допустимий вміст у повітрі оксиду вуглецю у виробничих та житлових приміщеннях:

- а) у житлових немає, у виробничих приміщеннях – 0,1–0,6 %;
- б) у житлових – 0,1–0,6 %, у виробничих приміщеннях – немає;
- в) у житлових немає, у виробничих приміщеннях – 1–6 %;
- г) у житлових немає, у виробничих приміщеннях – 10–16 %.

41. Державне управління охороною праці в Україні здійснює:

- а) Кабінет міністрів України;
- б) Верховна рада України;
- в) Профспілки України;
- г) Держгірпромнагляд.

42. Фундаментальні та прикладні наукові дослідження з проблем охорони праці, організовані у межах загальнодержавної та інших програм з цих питань, проводять:

- а) спеціально уповноважені центральні органи виконавчої влади з нагляду за охороною праці;
- б) науково-дослідні інститути, проектно-конструкторські установи та організації, вищі навчальні заклади та фахівці;
- в) держгірпромнагляд;
- г) профспілки України.

43. Постійне робоче місце – це:

- а) місце, на якому працюючий знаходиться понад 30 % робочого часу або більше 5-х годин безперервно;
- б) місце, на якому працюючий знаходиться понад 40 % робочого часу або більше 3-х годин безперервно;
- в) місце, на якому працюючий знаходиться понад 50 % робочого часу або більше 2-х годин безперервно;
- г) місце, на якому працюючий знаходиться понад 60 % робочого часу або більше 1-ї години безперервно.

44. Найменший розмір, який можна чітко розглянути неозброєним оком або за допомогою оптичного приладу під час виконання конкретної роботи (наприклад, товщина ліній шрифту під час читання тексту чи товщина ліній креслення під час його виконання тощо), це:

- а) розмір неробочого об'єкта;
- б) розмір робочої зони;
- в) розмір об'єкта розрізнення;
- г) розмір робочого обладнання.

45. Які групи знаків безпеки розроблено відповідно до ДСТУ 150 3864-1. 2005 «Графічні символи. Кольори та знаки безпеки»:

- а) заборонні, попереджувальні, приписні, вказівні;
- б) дозвільні, попереджувальні, приписні, вказівні;
- в) заборонні, інформуючі, приписні, вказівні;
- г) заборонні, попереджувальні, запобіжні, вказівні.

46. Відповідно до стандарту ДСТУ 180 3864-1:2005 «Графічні символи. Кольори та знаки безпеки» червоний колір застосовується для:

- а) позначення попередження можливої небезпеки;
- б) зобов'язувальних і вказівних знаків безпеки;
- в) ламп, що сигналізують про нормальну роботу машин, позначення евакуаційних виходів;
- г) позначення безпосередньої небезпеки, заборони.

47. Чим небезпечний оксид вуглецю («чадний газ»)?

- а) при концентрації в атмосфері «чадного газу» понад 1% людина через 5 хв може знепритомніти та загинути;

- б) при концентрації в атмосфері чадного газу понад 5% людина через 5 хв може знепритомніти та загинути;
- в) при концентрації в атмосфері чадного газу понад 10% людина через 5 хв може знепритомніти та загинути;
- г) при концентрації в атмосфері чадного газу понад 15% людина через 5 хв може знепритомніти та загинути.

48. Горіння - екзотермічна реакція окиснення речовини, яка обов'язково супроводжується:

- а) виділенням диму;
- б) виникненням полум'я або світінням;
- в) вибухом газової суміші;
- г) правильні 1 і 2 відповіді.

49. За швидкістю поширення полум'я горіння поділяється на:

- а) дефлаграційне, вибухове і детонаційне;
- б) повільне, швидке і детонаційне;
- в) повне, вибухове та неповне;
- г) середнє, швидке і повільне.

50. Горіння, яке поширюється з надзвуковою швидкістю (швидкість полум'я досягає тисячі метрів за секунду), — це:

- а) детонаційне горіння;
- б) вибухове горіння;
- в) дефлаграційне горіння;
- г) миттєве горіння.

Список рекомендованої літератури.

1. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці / За ред. М.П. Гандзюка. – 2-ге вид. К.: Каравела, 2004. 406 с.
2. Закон України «Про охорону праці». К., 2004.
3. Керб Л.П. Основи охорони праці: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2004. 216 с.
4. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Розділ 4: Пожежна безпека: запитання, завдання, тести та відповіді.: Навч. посібник. К.: Основа, 2003. 152 с.
5. Основи охорони праці: Підручник / К.Н. Ткачук, М.О. Халімовський, В.В. Зацарний та ін.; За ред. К.Н. Ткачука та М.О. Халімовського. К.: Основа, 2003. 472 с.
6. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості виробничого процесу. «Охорона праці», №6/98.
7. Закон «Про охорону праці». Збірник нормативних документів. 1 том. Київ, 1995.
8. Закон «Про пожежну безпеку». Нормативні акти та інші документи. Т. 1,2, 3, 4.
9. ГОСТ 12.1.004-91. ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования.
10. ГОСТ 12.1.003-74. Опасные и вредные производственные факторы
11. ГОСТ 12.1.010-74. Взрывоопасность.
12. ГОСТ 12.1.018-93. ССБТ. Пожаровзрывобезопасность статического электричества. Общие требования.
13. ГОСТ 27331-87. Пожарная техника. Классификация пожаров.
14. ГОСТ 12.1.044-91. ССБТ. Пожаровзрывобезопасность веществ и материалов. Номенклатура показателей и методы их определения.
15. ДСТУ 2272-93. ССБП. Пожежна безпека. Терміни та визначення.
16. ДСТУ Б.В. 1.1-2-97 (ГОСТ 30402-96). Матеріали будівельні. Методи випробування на займистість.
17. ДНАОП 0.00-4.21-93. Типове положення про службу охорони праці.
18. ДНАОП 0.00-4.09-93. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства.
19. ДНАОП 0.00-4.11-93. Типове положення про роботу уповноважених трудових колективів.
20. ДНАОП 0.00-4.12-99. Типове положення про навчання з питань охорони праці.
21. ДНАОП 0.00-4.03-98. Положення про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КУРОРТНІЙ СПРАВІ

к.і.н., доцент Новосьолов О.В.

1. Назва дисципліни.

Інноваційні технології в курортній справі (120 год. самостійної роботи).

2. Мета самостійної роботи.

Вивчення основних компонентів та практичне використання науково-технічних розробок і винаходів в ГРГ.

3. Завдання самостійної роботи.

Сформувати у студентів навички інноваційної стратегії; готовність ефективно проводити інноваційну політику в готелі або ресторані. Під впливом зростаючої внутрішньої і зовнішньої конкуренції інновації стають найважливішим елементом управління готельним підприємством. Успішне досягнення мети можливе за умови якісного засвоєння матеріалів лекційного курсу та завдань, що виносяться на практичні, семінарські заняття, самостійну та індивідуальну роботу.

4. Запитання для самопідготовки.

1. Поясніть, які чинники спонукають організацію до інноваційної діяльності.
2. Як Ви розумієте поняття «новація», «нововведення», «інновація»?
3. Чим зумовлена наявність інноваційного лагу? Яким способом можна його зменшити?
4. Охарактеризуйте роль людського чинника у створенні та реалізації інновацій.
5. Вкажіть відмінність між продуктовими, технологічними та ринковими інноваціями.
6. Охарактеризуйте зміст життєвого циклу інновацій.
7. Опишіть види кривої життєвого циклу товарів і вкажіть, чим зумовлене відхилення від класичної кривої життєвого циклу.
8. У чому виявляється циклічний характер інновацій?
9. Якими способами може відбуватися процес передавання інновацій з одного етапу життєвого циклу на інший?
10. У чому сутність екстенсивного, інтенсивного та інноваційного типів економічного розвитку?
11. Якими причинами обумовлена необхідність переходу господарських систем до інноваційного типу розвитку?
12. У чому сутність концепції «економіки знань»?
13. Охарактеризуйте особливості інноваційного розвитку в Україні.
14. Охарактеризуйте становлення теорії інноваційного розвитку протягом другої половини XIX – початку XX ст.
15. Опишіть сутність інноваційної теорії Й. Шумпетера. Що є принципово новим у його теорії?
16. Охарактеризуйте теорії технократичного суспільства. У чому сучасні науковці вбачають недоліки?
17. Опишіть сутність інноваційної діяльності в організації.
18. Хто є суб'єктами інноваційної діяльності?
19. Наведіть приклади фірм-інноваторів.
20. Охарактеризуйте етапи інноваційного процесу.
21. Опишіть стадії етапу комерціалізації нововведення.
22. У чому полягає сутність дифузних процесів і формування інноваційного середовища?
23. Охарактеризуйте загальну модель інноваційного процесу з урахуванням трансферу нововведень.
24. У чому полягає сутність управління інноваційною діяльністю організації?
25. Чи знаєте Ви джерела інноваційних можливостей, які криються в особливостях перехідного періоду?
26. Охарактеризуйте методи генерування ідей і наведіть приклади їх результативності.
27. Опишіть послідовність створення і освоєння виробництва нової продукції.
28. У чому зміст патентного пошуку і для чого його здійснюють?
29. У чому сутність пробного маркетингу і які проблеми можуть бути усунені при його проведенні?
30. Що таке бренд-стратегія і які завдання вона розв'язує?
31. Охарактеризуйте інноваційну діяльність фірм-експлерентів, патіентів, комутантів і віолентів. Які з них найпоширеніші в Україні?
32. У чому особливість діяльності венчурних фірм?
33. Охарактеризуйте типи венчурних фірм.
34. Які чинники перешкоджають розвитку венчурного підприємництва в

Україні?

35. У чому сутність бізнес-інкубатора і які послуги він може надавати?
36. Хто може бути партнерами бізнес-інкубаторів?
37. За якими критеріями добирають учасників бізнес-інкубаторів?
38. Чи перспективні бізнес-інкубатори в Україні? Обґрунтуйте свою думку.
39. Охарактеризуйте види регіональних науково-технічних центрів та їх функції.
40. Опишіть сутність технопарків і їх завдання.
41. У чому полягає ефективність функціонування РНТЦ та науково-технологічних парків?
42. За яких умов можливе виникнення технополісів?
43. Охарактеризуйте завдання різних форм між-фірмової науково-технічної кооперації в інноваційних процесах.
44. Наведіть порівняльну характеристику різних типів технологічно орієнтованих спільних підприємств.
45. У чому полягає сутність управління інноваційним розвитком організації?
46. Опишіть модель стратегічного планування інноваційної діяльності.
47. Проаналізуйте зовнішнє середовище з позицій інноваційного розвитку туристичної фірми; взуттєвої фабрики; комбінату хлібопродуктів; молокозаводу. Оцініть найважливіші складові внутрішнього середовища цих організацій, інновації у які можуть забезпечити їм суттєві конкурентні переваги.
48. Від чого залежить інноваційний потенціал підприємства?
49. Опишіть види інноваційних стратегій і наведіть приклади їх використання вітчизняними та зарубіжними підприємствами.
50. Опишіть схему продуктово-тематичного планування інноваційних процесів на підприємстві.
51. Наведіть методику техніко-економічного обґрунтування доцільності реалізації інновацій.
52. Охарактеризуйте сутність мережевих методів управління інноваційними проектами.
53. Охарактеризуйте організаційні форми реалізації інновацій у межах захисної і традиційної стратегії.
54. Які організаційні форми реалізації інновацій можуть використовуватися у межах наступальної стратегії? Наведіть приклади їх використання вітчизняними підприємствами.
55. Охарактеризуйте переваги і недоліки дивізійних організаційних структур щодо управління інноваційними процесами
56. Розкрийте суть програмно-цільового менеджменту інноваціями.
57. Що таке цільова програма? Яка її роль у системі програмно-цільового менеджменту?
58. Як організується менеджмент цільовими програмами?
59. Розкрийте зміст менеджменту проектами.
60. Як формується календарний план?
61. Розкрийте методику розробки мережних моделей.
62. Розкрийте порядок календарного планування за методом критичного шляху.
63. Як здійснюється ресурсне планування інноваційної програми?
64. У чому полягає методика вартісного аналізу інноваційної програми?
65. Як проводиться документування плану інноваційної програми?
66. Як організується менеджмент інноваційної програми?
67. Як вибираються організаційні форми менеджменту програмою?
68. Розкрийте зміст контролю і регулювання програми.

5. Індивідуальні завдання.

1. «Хліб-Сіль» – система бронювання готелів
2. «elBulli»: ресторан, мистецтво, інновації
3. «Баян-баян» – бізнес-інновація
4. Fidelio V8

5. OPERA Enterprise Solution
6. myfidelio.net
7. Fidelio Conference and Catering Management
8. Materials Control
9. HRS Back Office
10. Trako
11. Комплекс Micros – управління рестораном
12. Bartech – система управління в міні-барах
13. BellaVita система управління фітнесом
14. Meeting Matrix^{TM} – система візуалізації банкетних залів
15. TRITON – система забезпечення якістю обслуговування
16. Mymicros.net – інформаційний портал
17. Переносні «handheld» термінали
18. Materials Control
19. HRS Back Office
20. «Inter Hotel», «Lodging Touch Libica», «Intellekt Service», «UCS-UKR», «Галактика», «СІТЕК» – компанії
21. Вендінг в готелі
22. Економія води при митті рук: кран-гойдалка
23. Відеоконференції в готелях
24. Інноваційний ресторан uWink Bistro
25. «Ріг достатку» – кулінарний принтер
26. Wi-Fi в готелях і ресторанах
27. Демократичний ресторан
28. Сомельє в ресторанах
29. R-Кеерер в ресторанах
30. Ресторан на сонячних батареях

6. Програмові вимоги до екзамену.

1. Визначення поняття «Інновація».
2. Інноваційне підприємство.
3. Інноваційна інфраструктура.
4. Сутність інноваційних проектів.
5. Сутність інноваційного продукту.
6. Ризикове (венчурне) інноваційне підприємництво.
7. Об'єкти інноваційної діяльності.
8. Суб'єкти інноваційної діяльності.
9. Державне регулювання інноваційної діяльності.
10. Види інноваційної діяльності.
11. Типи інновацій.
12. Інноваційні технології в готелі.
13. Етапи впровадження інноваційних технологій в готелі.
14. Автоматизація бізнес-процесів в готелі.
15. Система бронювання в готелях.
16. Можливості інтернет-бронювання.
17. Фактори низької ефективності нововведень в готелі.
18. Неможливість інновацій в готелях.
19. Інтернет-технології в готелях.
20. Основні чинники, які впливають на інноваційну діяльність.
21. Автоматизовані системи управління в готелі.
22. Сутність Hoieі Зоііііопз.
23. Розробник інновацій Асепііс ОшЬН.
24. Пісісіііо У8 - система управління готелем.
25. Система управління готелем ргоHoIel.
26. Програма В-52.
27. Інновації та інноваційний процес. Складові інноваційного процесу.
28. Ефективність інноваційного процесу.
29. Мета і принципи державної інноваційної політики.

30. Стратегії інноваційних товарів.
31. Дослідження ринку інноваційних товарів.
32. Формування стратегій інноваційних товарів.
33. Інноваційні стратегії.
34. Підходи до розроблення інноваційної стратегії.
35. Фінансова підтримка інноваційної діяльності.
36. Упровадження інновації у життя.
37. Життєвий цикл інновації.
38. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств.
39. Розробка концепції управління інноваційною діяльністю.
40. Результативність впровадження інновацій в життя.

7. Тести.

1. Інноваційний менеджмент включає чотири основні функції. Серед вказаних знайдіть одну зайву

- а. планування інновацій
- б. пошук необхідних інвестицій
- в. організацію інноваційної діяльності
- г. оперативне управління інноваційною діяльністю

2. Планування інновацій включає три ключових дії. Знайдіть серед зазначених одну зайву

- а. постановка інноваційних цілей
- б. визначення тематичної спрямованості інноваційної діяльності
- в. пошук шляхів досягнення інноваційних цілей
- г. визначення потреби в ресурсах

3. Організація інноваційного процесу включає три ключових дії. Знайдіть серед зазначених одну зайву

- а. створення необхідних умов для успішної реалізації проекту
- б. відбір персоналу та формування проектних команд
- в. розробку графіків та постановку певних завдань перед підрозділами та виконавцями
- г. розробку інноваційних планів

4. Оперативне управління інноваційним процесом означає

- а. прийняття рішень по конкретним проблемам інноваційної діяльності
- б. проведення оперативних нарад з питань інноваційної діяльності
- в. створення системи оперативного інформування керівництва підприємства
- г. внесення коректив до інноваційних планів

5. Контроль інноваційного процесу включає чотири ключових дії. Знайдіть серед зазначених одну зайву

- а. порівняння досягнутих інноваційних результатів з плановими
- б. проведення ринкових досліджень на предмет комерціалізації інноваційних результатів
- в. збір інформації про інноваційну діяльність конкурентів
- г. контроль якості інноваційних результатів

6. Який варіант відповіді розкриває зміст функції оперативного управління інноваційним проектом найкращим чином?

- а. узгодження дій членів проектної команди
- б. узгодження дій членів проектної команди, вирішення поточних питань
- в. узгодження дій членів проектної команди, вирішення поточних питань та забезпечення працівників адекватною оплатою їх праці
- г. досягнення єдності членів команди.

7. Серед перелічених основних умов формування єдиної проектної команди треба знайти одну зайву:

- а. постійність складу команди
- б. наявність ефективної організаційної структури

- в. продумана система мотивації членів проектної команди
- г. ефективний механізм набору та відбору персоналу

8. Проектна команда проходить в своєму становленні чотири стадії. Вкажіть серед названих одну зайву.

- а. визначення рівня кваліфікації членів проектної команди
- б. визначення сильних та слабких сторін у членів команди
- в. становлення авторитету членів команди
- г. досягнення високої продуктивності праці

9. Згідно з об'єктивним підходом, інновація - це:

- а. нова вигода, яку отримують споживачі
- б. результат інтелектуальної, науково-технічної або іншої дії щодо ефективної зміни об'єкта
- в. незначне удосконалення існуючих товарів і послуг
- г. нівелювання науково-технічного прогресу

10. Згідно з Законом України про інноваційну діяльність – інноваційна діяльність це:

- а. діяльність спрямована на використання та комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, що обумовлює випуск на ринок конкурентоспроможних товарів та послуг
- б. діяльність спрямована на розробку науково-дослідної та дослідно-конструкторської продукції, метою якої є удосконалення діяльності закладу або підприємства, організації тощо
- в. діяльність, що спрямована на розробку новітніх технологій на отримання нового продукту або послуг з метою отримання найбільшого прибутку
- г. діяльність закладу або підприємства, яка спрямована на найкраще забезпечення вимог споживачів до товарів та послуг.

11. Життєвим циклом інновацій називається:

- а. час необхідний для розробки цілей та пропозиції інноваційного продукту
- б. період часу призначений на промоцію інноваційного продукту
- в. період часу призначений на утилізацію нововведення
- г. період від зародження ідеї, створення новації та її практичного використання до моменту зняття з виробництва

12. Новація - це:

- а. це нововведення, які принципово не змінюють техніко-економічний рівень виробництва, тобто не є ні базовими, ні поліпшувачими, вони передбачають зміни під впливом короткострокових коливань споживчих вимог.
- б. відкриття нових емпіричних і теоретичних закономірностей у географічній оболонці, поглиблення пізнання сутності географічних явищ та зв'язків
- в. це форма інтелектуальної діяльності людства, скерована на отримання істинних знань про світ (природу, суспільство, мислення., на відкриття об'єктивних законів світу і передбачення тенденцій його розвитку
- г. продукт інтелектуальної діяльності людей, оформлений результат фундаментальних, прикладних чи експериментальних досліджень у будь-якій сфері людської діяльності, спрямований на підвищення її ефективності

13. Згідно з об'єктивним підходом, інновація - це:

- а. вигода, яку отримують споживачі
- б. матеріальний прибуток підприємства
- в. кінцевий результат діяльності підприємства
- г. результат науково-технічного процесу – нова техніка, технологія

14. Згідно з процесним підходом, інновація - це:

- а. процес, що не залежить від часу
- б. процес, який охоплює розроблення, впровадження у виробництво нових споживчих цінностей – товарів, техніки, технології, організаційних форм і т. д
- в. процес, що залежить від локації
- г. процес, який охоплює етапи науково-технічного прогресу

15. Класифікація інновацій залежно від сфери діяльності:

- а. технологічні, економічні, торговельні, соціальні, у сфері управління
- б. сировинні, обмежені, розвинуті
- в. первинні, вторинні, множинні
- г. гуманітарні, благодійні, матеріальні

16. Інноваційний менеджмент включає чотири основні функції. Серед вказаних знайдіть одну зайву

- а. планування інновацій
- б. пошук необхідних інвестицій
- в. організацію інноваційної діяльності
- г. оперативне управління інноваційною діяльністю

17. Класифікація інновацій за ступенем новизни:

- а. радикальні, базові, покращуючі, модифікаційні часткові
- б. сировинні, обмежені, розвинуті
- в. первинні, вторинні, множинні
- г. гуманітарні, благодійні, матеріальні.

18. Класифікація інновацій за позицією на ринку:

- а. Нові для галузі у світі, нові для галузі в країні, нові для даного підприємства (групи підприємств..)
- б. Локальні, системні, стратегічні
- в. Виробничі, організаційні, торговельні
- г. Вхідні та вихідні

19. Класифікація інновацій за об'єктом зміни:

- а. гуманітарні, благодійні, матеріальні
- б. сировинні, обмежені, розвинуті
- в. первинні, вторинні, множинні
- г. продуктові інновації, інновації процесу, ринкові інновації

20. Згідно з Законом України про інноваційну діяльність – інноваційна інфраструктура це:

- а. сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо)
- б. об'єднання закладів, підприємств, організацій, установ з метою поєднання зусиль з розробки та впровадження новітніх технологій з виробництва продукції та послуг, які відповідають сучасним вимогам до них;
- в. об'єднання організацій, установ для надання послуг по забезпеченню фінансової, консалтингової, маркетингової, інформаційно-комунікативної, юридичної, освітньої та іншої інноваційної діяльності;
- г. сполучення установ, організацій для організації виробництва конкурентоспроможної продукції та надання конкурентоспроможних послуг споживачам

21. Коефіцієнт корисної дії фундаментальних досліджень:

- а. 20% фундаментальних досліджень мають негативний результат
- б. 50% фундаментальних досліджень мають негативний результат
- в. 90% фундаментальних досліджень мають негативний результат
- г. 15 % фундаментальних досліджень мають негативний результат

22. Функціонально-вартісний метод управління інноваціями розробив:

- а. американський президент Дуайт Ейзенхауер
- б. американський інженер Лоуренс Майлс
- в. американський економіст Майкл Портер
- г. американський письменник Марк Твен

23. Завдяки функціонально-вартісному методу ми маємо можливість:

- а. бачити співвідношення між функціями товару та витратами на його виробництво

- б. проводити режим економії на підприємстві
- в. краще задовольняти потреби споживачів
- г. впровадження рекомендацій

24. Проведення функціонально-вартісного аналізу включає чотири етапи. Знайдіть серед зазначених один зайвий

- а. збір інформації про товар
- б. аналіз функцій та витрат
- в. проведення аудиту функцій та витрат
- г. розробка рекомендацій

25. Мотиваційний механізм інноваційного процесу представляє:

- а. систему покарань та стягнень
- б. систему залякування і погроз
- в. систему спонукання працівників до досягнення високих інноваційних результатів
- г. систему фізичного впливу

26. В якості головних цілей мотиваційного механізму можна виділити три. Знайдіть одну зайву.

- а. створення атмосфери творчості та ентузіазму в компанії
- б. формування єдиної команди
- в. виховання вірності працівників своєї компанії
- г. формування ефективних творчих колективів.

27. В якості основних засобів мотивації інноваційного духу можна виділити три. Знайдіть одну зайву

- а. делегування прав та відповідальності
- б. гідна заробітна плата працівників
- в. мотивація членів проектних команд
- г. використання харизматичного стилю керівництва.

28. Стратегічною інноваційною ціллю компанії є:

- а. часткове покращення існуючих товарів та послуг
- б. забезпечення високої конкурентоспроможності компанії
- в. вихід з ринку
- г. високі соціальні стандарти працівників компанії

29. В якості основних інноваційних стратегій можна визначити:

- а. боротьба з бідністю
- б. освоєння нової технології та випуску продукції з новими якостями
- в. формування громадянського суспільства
- г. Створення нових поведінкових моделей

30. Планування інновацій на рівне окремого підприємства включає два етапи. Знайдіть один зайвий.

- а. постановку інноваційних цілей і завдань, а також розробку інноваційних планів та програм
- б. розробку планів та програм, а також пошук необхідних ресурсів
- в. розробку планів та програм, пошук необхідних ресурсів, затвердження керівників наукових проектів
- г. розробка теорій та гіпотез та практичний експеримент

31. Сутність інновації найкращим чином розкриває наступне визначення:

- а. інновація – це позитивна і прогресивна зміна
- б. інновація – це сукупність потенційних можливостей
- в. інновація – це процес, в якому ідея набуває економічний зміст
- г. інновація – це сукупність суб'єктивних та об'єктивних чинників

32. Що є найважливішою ознакою інновації в умовах ринкового господарювання?

- а. її локальність
- б. її прибутковість

- в. новизна її споживацьких якостей
- г. її логічність

33. Що слід розуміти під інноваційним процесом?

- а. Це діяльність, яка пов'язана з генеруванням та впровадженням нових ідей, технологій, продуктів та послуг у виробництво
- б. Це діяльність, протилежна технічному та науковому прогресові
- в. Діяльність яка забезпечує політичну стабільність суспільства
- г. Діяльність яка викликає масовий спротив

34. Постановка інноваційних цілей та завдань включає:

- а. розробку реальних та ясних цілей
- б. розробку реальних та ясних цілей і завдань, їх узгодженість з іншими цілями менеджменту, а також адресність цілей та завдань
- в. розробку моделей соціальної взаємодії
- г. розробку незліченної множини або множини, яка рівнопотужна множині дійсних чисел в інтервалі

35. При організації інноваційного процесу на макрорівні слід використовувати:

- а. методи пасивного пошуку інноваційної ідей
- б. методи активного пошуку інноваційної ідей
- в. методи активного і пасивного пошуку інноваційної ідей
- г. метод емпатії

36. Скільки ідей в середньому необхідно розглянути для знаходження одного інноваційного продукту?

- а. не менш 20 ідей
- б. не менш 40 ідей
- в. не менш 60 ідей
- г. не менш 33 ідей

37. Що таке креативна корпорація?

- а. Це така корпорація, де більша частина працівників зайнята фізичною працею
- б. Це така корпорація, де більша частина працівників зайнята інтелектуальною працею, сформована система партнерських стосунків, а сама корпорація побудована навколо творчої особистості
- в. Це така корпорація, де більша частина працівників зайнята інтелектуальною працею та випускає комерційний продукт
- г. Це така корпорація, де більша частина працівників зайнята у сфері послуг

38. Що таке проектний інноваційний менеджмент?

- а. це форма вирішення управлінських проблем
- б. це система комплексного вирішення складних проблем управління
- в. це інструмент розв'язання технічних та технологічних проблем
- г. це спосіб втечі від соціально-побутових

39. Яка причина, перш за все, сприяє зростанню уваги до проектного менеджменту серед українських керівників та менеджерів?

- а. спроба внести планове начало в економічну діяльність на мікрорівні
- б. підвищення рівня ринкової економіки
- в. з ростом масштабів бізнесу зростає також і ціна помилки
- г. все вище зазначене

40. Сама сильна риса проектного менеджменту:

- а. проектний менеджмент дозволяє скоріше знайти необхідні ресурси
- б. проектний менеджмент дозволяє ув'язати в один механізм всю систему управління бізнесом
- в. проектний менеджмент дозволяє скоріше знайти інвесторів
- г. проектний менеджмент дозволяє мати сучасної системи тренінгу персоналу.

41. Якщо провести класифікацію груп інновацій по такому показнику як «стадії кругообігу капіталу», то можна визнати три групи інновацій. Вкажіть серед вказаних одну зайву

- а. інновації в сфері закупки засобів виробництва та робочої сили
- б. інновації в сфері виробничої та соціальної інфраструктури
- в. інновації в сфері виробництва
- г. інновації в сфері продажу

42. Інноваційний менеджмент включає чотири основні функції. Серед вказаних знайдіть одну зайву

- а. планування інновацій
- б. пошук необхідних інвестицій
- в. організацію інноваційної діяльності
- г. оперативне управління інноваційною діяльністю

43. Організація інноваційного процесу включає три ключових дії. Знайдіть серед зазначених одну зайву

- а. створення необхідних умов для успішної реалізації проекту
- б. відбір персоналу та формування проектних команд
- в. розробку графіків та постановку певних завдань перед підрозділами та виконавцями
- г. розробку інноваційних планів

44. Контроль інноваційного процесу включає чотири ключових дії. Знайдіть серед зазначених одну зайву

- а. порівняння досягнутих інноваційних результатів з плановими
- б. проведення ринкових досліджень на предмет комерціалізації інноваційних результатів
- в. збір інформації про інноваційну діяльність конкурентів
- г. контроль якості інноваційних результатів

45. Функціонально-вартісний метод управління інноваціями розробив:

- а. американський президент Дуайт Ейзенхауер
- б. американський інженер Лоуренс Майлс
- в. американський економіст Майкл Портер
- г. американський письменник Марк Твен

46. По типу новизни для ринку інновації діляться на:

- а. нові матеріали, нові напівфабрикати, одержання принципово нових продуктів
- б. нові методи організації виробництва (нові технології).
- в. створення нових організаційних структур у складі підприємства
- г. нові для галузі у світі, нові для галузі в країні нові для даного підприємства, групи підприємств.

47. Класифікація інновацій залежно від сфери діяльності:

- а. технологічні, економічні, торговельні, соціальні, у сфері управління
- б. сировинні, обмежені, розвинуті
- в. первинні, вторинні, множинні
- г. гуманітарні, благодійні, матеріальні

48. Інновації нові для певного підприємства:

- а. гуманітарні, благодійні, матеріальні
- б. сировинні, обмежені, розвинуті
- в. первинні, вторинні, множинні
- г. інновації на вході в підприємство, інновації на виході з підприємства, інновації системної структури підприємства

49. Класифікація інновацій за позицією на ринку:

- а. Нові для галузі у світі, нові для галузі в країні, нові для даного підприємства (групи підприємств..
- б. Локальні, системні, стратегічні
- в. Виробничі, організаційні, торговельні
- г. Вхідні та вихідні

50. Класифікація інновацій за видом діяльності:

- а. Праце-ощадні, капіталоощадні та нейтральні
- б. Ресурсоощадні та часоощадні
- в. сировинні, обмежені\розвинуті
- г. технологічні інновації, виробничі інновації\економічні інновації, торговельні,соціальні, управлінські

8. Список рекомендованої літератури

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України, 2002 р, № 36.
2. Василенко В.О. Інноваційний менеджмент: Навч.посібник. / За ред. В.О.Василенка. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 440 с.
3. Волков О.І., Денисенко М.П., Гречан А.П.та ін. Економіка і організація інноваційної діяльності: Підручник / за ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П.Денисенка. К.: ВД «Професіонал», 2004.
4. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України. Львів: Видавн.центр Львів.націон.ун-ту ім.Івана Франка, 2001.
5. Менеджмент готельно-ресторанного бізнесу. Навч. посібн. / Під загальною редакцією М.М. Поплавського і О.О. Гаца. К.: Кондор, 2008. 460 с.
6. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 400 с.
7. Микитюк П.П., Сенів Б.Г. Інноваційна діяльність : навч. Посібник. К. : Центр навч. л-ри, 2009. 392 с.
8. Нечаюк Л.І., Нечаюк Н.О. Готельно-ресторанний бізнес: менеджмент: Навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 348 с.
9. Червоньов Д.М., Нейкова Л.І.Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України. К.: Знання: КОО, 1999.
10. Шумпетер Й. Теория экономического развития. М. : Прогресс, 1982. 453 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ САНАТОРНО-КУРОРТНОЇ СПРАВИ

д.і.н., професор Клапчук В.М.

1. Назва дисципліни.

Організація санаторно-курортної справи (120 год. самостійної роботи).

2. Мета самостійної роботи.

Вивчення основних положень започаткування та діяльності у курортів і курортних зон на базі природних ресурсів.

3. Завдання самостійної роботи.

Дати теоретичні знання з курсу «Організація санаторно-курортної справи», ознайомити з правовими основами організації курортів, оздоровчих видів ресурсів.

4. Запитання для самопідготовки.

1. Законодавство про курорти, його завдання та принципи державної політики у сфері курортної справи
2. Види курортів
3. Медичний профіль (спеціалізація) курортів
4. Природні лікувальні ресурси
5. Підстава для створення курорту та клопотання про оголошення природних територій курортними
6. Забудова курортів та надання земельних ділянок для створення або розширення курорту
7. Розвиток курортів
8. Використання природних територій для діяльності курортів
9. Виявлення, облік та надання у користування природних лікувальних ресурсів
10. Розробка родовищ підземних лікувальних мінеральних вод, лікувальних грязей та інших природних лікувальних ресурсів
11. Порядок здійснення медико-біологічної оцінки якості та цінності природних лікувальних ресурсів, визначення методик їх використання
12. Критерії мінеральних вод України для питного та зовнішнього застосування
13. Основні типи лікувальних грязей
14. Медичні показання щодо застосування мінеральних лікувально-столових та лікувальних вод
15. Медичні показання щодо застосування лікувальних грязей
16. Медичні показання щодо застосування озокериту
17. Медичні показання щодо застосування бішофіту
18. Основні протипоказання щодо питного застосування мінеральних лікувально-столових та лікувальних вод
19. Основні протипоказання щодо застосування лікувальних грязей
20. Основні протипоказання щодо застосування озокериту
21. Основні протипоказання щодо застосування бішофіту
22. Аеротерапія
23. Геліотерапія
24. Таласотерапія
25. Мікротерапія
26. Лікувальні ефекти типів клімату
27. Загальна характеристика мінеральних вод України
28. Лікувальні фактори мінеральних вод
29. Хімічний фактор
30. Температурний фактор
31. Механічний фактор
32. Класифікація мінеральних вод
33. Вуглекислі мінеральні води
34. Сульфідні мінеральні води
35. Залізисті і миш'яковисті мінеральні води
36. Кремнієві мінеральні води
37. Бромні, йодо-бромні та йодні мінеральні води
38. Радіоактивні (радонові) води
39. Мінеральні води з підвищеним вмістом органічних речовин

40. Борні мінеральні води
41. Група вуглекислих гідрокарбонатних натрієвих вод
42. Вуглекислі хлоридно-гідрокарбонатні води.
43. Група вуглекислих маломінералізованих гідрокарбонатних кальцієвих та магнієво-кальцієвих мінеральних вод
44. Загальні властивості пелоїдів
45. Сапропелі
46. Мулові сульфідні пелоїди
47. Штучні пелоїди.
48. Охорона пелоїдів
49. Пелоїдолікування (грязелікування)
50. Теплолікування

5. Індивідуальні завдання.

7. Альтернативні традиційні і нетрадиційні методи оздоровлення.
8. Ампелотерапія.
9. Апітерапія.
10. Ароматерапія.
11. Бальнеологічні курорти Закарпатської області.
12. Бальнеологічні курорти Криму.
13. Бальнеологічні курорти Львівської області.
14. Бальнеологічні курорти Одеської області.
15. Бальнеологічні курорти Південної України.
16. Бальнеологічні курорти Північної України.
17. Бальнеологічні курорти Східної України.
18. Бальнеологічні курорти Українських Карпат.
19. Бальнеологічні курорти Центральної України.
20. Використання лікувальних ефектів собак і інших домашніх тварин.
21. Винотерапія.
22. Галотерапія.
23. Гірудотерапія.
24. Глинолікування.
25. Грязелікування в АР Крим.
26. Грязелікування в Українських Карпатах.
27. Грязелікування в Центральній Україні.
28. Грязелікування на узбережжях морів.
29. Грязелікування у Східній Україні.
30. Грязе- та озокеритолікування в Івано-Франківській області.
31. Грязе- та озокеритолікування на курортах Закарпаття.
32. Грязе- та озокеритолікування на курортах Передкарпаття.
33. Грязе- та озокеритолікування у Львівській області.
34. Грязе- та озокеритолікування у Тернопільській області.
35. Дельфінотерапія.
36. Енотерапія.
37. Загальна характеристика мінеральних вод АР Крим.
38. Загальна характеристика мінеральних вод Закарпатської області.
39. Загальна характеристика мінеральних вод Івано-Франківської області.
40. Загальна характеристика мінеральних вод Львівської області.
41. Загальна характеристика мінеральних вод Одеської області.
42. Загальна характеристика мінеральних вод Полтавської області.
43. Загальна характеристика мінеральних вод Тернопільської області.
44. Загальна характеристика мінеральних вод Хмельницької області.
45. Загальна характеристика мінеральних вод Чернівецької області.
46. Застосування фізіотерапії для лікування та оздоровлення.
47. Іпотерапія.
48. Кінезіотерапія.
49. Кумисолікування.
50. Ландшафтотерапія.

51. Лікувальні методи і засоби мінерального походження.
52. Лікувальні методи і засоби рослинного походження.
53. Лікувальні методи і засоби тваринного походження.
54. Лікування механічними факторами.
55. Лікування хвороб за допомогою фізіотерапії.
56. Музикотерапія.

6. Програмові вимоги до екзамену.

1. Законодавство про курорти, його завдання та принципи державної політики у сфері курортної справи
2. Види курортів
3. Медичний профіль (спеціалізація) курортів
4. Природні лікувальні ресурси
5. Підстава для створення курорту та клопотання про оголошення природних територій курортними
6. Забудова курортів та надання земельних ділянок для створення або розширення курорту
7. Розвиток курортів
8. Використання природних територій для діяльності курортів
9. Виявлення, облік та надання у користування природних лікувальних ресурсів
10. Розробка родовищ підземних лікувальних мінеральних вод, лікувальних грязей та інших природних лікувальних ресурсів
11. Порядок здійснення медико-біологічної оцінки якості та цінності природних лікувальних ресурсів, визначення методик їх використання
12. Критерії мінеральних вод України для питного та зовнішнього застосування
13. Основні типи лікувальних грязей
14. Медичні показання щодо застосування мінеральних лікувально-столових та лікувальних вод
15. Медичні показання щодо застосування лікувальних грязей
16. Медичні показання щодо застосування озокериту
17. Медичні показання щодо застосування бішофіту
18. Основні протипоказання щодо питного застосування мінеральних лікувально-столових та лікувальних вод
19. Основні протипоказання щодо застосування лікувальних грязей
20. Основні протипоказання щодо застосування озокериту
21. Основні протипоказання щодо застосування бішофіту
22. Аеротерапія
23. Геліотерапія
24. Таласотерапія
25. Мікротерапія
26. Лікувальні ефекти типів клімату
27. Загальна характеристика мінеральних вод України
28. Лікувальні фактори мінеральних вод
29. Хімічний фактор
30. Температурний фактор
31. Механічний фактор
32. Класифікація мінеральних вод
33. Вуглекислі мінеральні води
34. Сульфідні мінеральні води
35. Залізисті і миш'яковисті мінеральні води
36. Кремнієві мінеральні води
37. Бромні, йодо-бромні та йодні мінеральні води
38. Радіоактивні (радонові) води
39. Мінеральні води з підвищеним вмістом органічних речовин
40. Борні мінеральні води
41. Група вуглекислих гідрокарбонатних натрієвих вод
42. Вуглекислі хлоридно-гідрокарбонатні води.
43. Група вуглекислих маломінералізованих гідрокарбонатних кальцієвих та магнієво-кальцієвих мінеральних вод
44. Загальні властивості пелоїдів

- 45. Сапропелі
- 46. Мулові сульфідні пелоїди
- 47. Штучні пелоїди.
- 48. Охорона пелоїдів
- 49. Пелоїдолікування (грязелікування)
- 50. Теплолікування

7. Тести.

1. Розвиток туристичної галузі в цілому та оздоровчих закладів зокрема відображає:

- а) Динаміку економічних процесів у країні
- б) Політичні та економічні зміни, що відбуваються в сучасному світі
- в) Динаміку економічних процесів у країні, а також політичні та економічні зміни, що відбуваються в сучасному світі
- г) Динаміку економічних процесів у країні, економічні зміни, що відбуваються в сучасному світі

2. Специфічні умови приватизації в Україні визначили основну форму власності в санаторно-курортній сфері:

- а) Колективну
- б) Державну
- в) Муніципальну
- г) Всі вище перераховані

3. Згідно з чинним законодавством приватизації не підлягають:

- а) Майно профспілок, будинки відпочинку, турбази, кемпінги
- б) Будинки відпочинку, турбази, кемпінги
- в) Майно профспілок, створені за рахунок добровільних членських внесків
- г) Майно профспілок, будинки відпочинку, турбази, кемпінги, створені за рахунок добровільних членських внесків

4. Для покращення ситуації у санаторно-курортній системі необхідно:

- а) Реструктуризувати санаторно-курортну систему з перетворенням більшості санаторіїв на сезонні заклади відпочинку при підвищенні лікувально-реабілітаційного потенціалу решти за рахунок концентрації медперсоналу та апаратури; розширити можливості одно-, дводенного оздоровлення
- б) Підвищити комфортність закладів відпочинку, покращити сервіс, впровадити анімаційний сектор як невід'ємну складову курортного продукту з забезпеченням його відповідними висококласними фахівцями
- в) Подовжити сезон, в основному за рахунок цілорічної лікувально-реабілітаційної діяльності та приведення її у відповідність з рекреаційними періодами певної кліматичної зони; залучити додаткові рекреаційні ресурси та забезпечити якісне медичне їх використання як у лікувально-реабілітаційних, так і в рекреаційних цілях
- г) Всі вище перераховані

5. За ефективністю функціонування курортно-рекреаційних закладів можна виділити груп регіонів:

- а) Один
- б) Два
- в) Три
- г) Чотири

6. До регіонів з відносно високим рівнем ефективності санаторно-курортних закладів відносяться:

- а) АР Крим, Львівська, Запорізька, Херсонська області, м. Севастополь
- б) АР Крим, Львівська, Херсонська області
- в) АР Крим, Львівська, Запорізька, м. Севастополь
- г) АР Крим, Львівська, Запорізька, Херсонська області

7. До регіонів з відносно низьким рівнем ефективності санаторно-курортних закладів відносяться:

- а) Кіровоградська, Сумська, Чернігівська області
- б) Сумська, Чернігівська, Волинська області
- в) Кіровоградська, Сумська, Чернівецька, Чернігівська, Волинська області
- г) Кіровоградська, Чернівецька, Волинська області

8. Рекреаційна галузь має потребу у власних спеціалістах:

- а) Технологах-організаторах лікувально-оздоровчої діяльності на курортах, курортних туроператорах, аніматорах
- б) Курортних туроператорах, аніматорах
- в) Ресурсниках, технологах-організаторах лікувально-оздоровчої діяльності на курортах, курортних туроператорах, аніматорах
- г) Ресурсниках, курортних туроператорах, аніматорах

9. Найбільші експлуатаційні запаси мінеральних вод має рекреаційний регіон:

- а) Кримський
- б) Карпатський
- в) Придніпровський
- г) Донецький

10. Всі родовища озокериту має рекреаційний регіон:

- а) Кримський
- б) Карпатський
- в) Придніпровський
- г) Донецький

11. За даними КиївНДП в Україні виділено курортно-рекреаційних систем:

- а) 3
- б) 5
- в) 7
- г) 9

12. 55,9 % ресурсів мінеральних вод країни має рекреаційний регіон:

- а) Кримський
- б) Карпатський
- в) Придніпровський
- г) Донецький

13. Типологія курортів за функціональним використанням:

- а) Переважно лікування
- б) Лікування, відпочинок, туризм
- в) Переважно відпочинок, туризм
- г) Всі вище перераховані

14. Типологія курортів за віковим складом:

- а) Дитячі
- б) Для дорослих
- в) Змішані
- г) Всі вищезгадані

15. 72,1 % розвіданих запасів сульфідних лікувальних грязей має рекреаційний регіон:

- а) Кримський
- б) Карпатський
- в) Причорноморський
- г) Донецький

16. Типологія курортів за лікувальними факторами:

- а) Кліматичні, бальнеологічні, змішані
- б) Кліматичні, бальнеологічні, грязьові
- в) Кліматичні, бальнеологічні, грязьові, кумисолікувальні, змішані
- г) Бальнеологічні, грязьові, кумисолікувальні

17. Типологія курортів за відомчим підпорядкуванням:

- а) Міністерств та відомств
- б) Профспілок
- в) Підприємств
- г) Всі вищезгадані

18. Типологія курортів за значенням:

- а) Міжнародні
- б) Державні
- в) Місцеві
- г) Всі вище перераховані

19. Типологія курортів за географічним місцезнаходженням:

- а) Рівнинні
- б) Приморські
- в) Гірські
- г) Всі вище перераховані

20. Типологія курортів за медичним профілем:

- а) Спеціалізовані
- б) Загального призначення
- в) Протитуберкульозні
- г) Всі вище перераховані

21. Типологія курортів за тривалістю експлуатації:

- а) Цілорічні
- б) Сезонні
- в) Змішані
- г) Всі вище перераховані

22. Типологія курортів за відношенням до систем розселення:

- а) Агломеровані
- б) Натуралістичні
- в) Міжселітебні
- г) Всі вище перераховані

23. Перша в Україні бальнеолікарня започаткована у:

- а) Немирові
- б) Саках
- в) Трускавці
- г) Моршині

24. Найбільше санаторіїв і пансіонатів із лікуванням є в:

- а) АР Крим
- б) Львівській області
- в) Одеській області
- г) Херсонській області

25. Типологія курортів за характером оздоровчого впливу:

- а) Рекреаційно-профілактичні
- б) Реабілітаційні
- в) Лікувальні
- г) Всі вище перераховані

26. Перша в Україні грязьова лікарня започаткована у:

- а) Немирові
- б) Саках
- в) Трускавці
- г) Моршині

27. Кліматичним курортом Південного берега Криму є:

- а) Алупка
- б) Судак
- в) Армянськ
- г) Красноперекопськ

28. Кліматичним курортом степової зони України є:

- а) Судак
- б) Саки
- в) Одеса
- г) Іллічівськ

29. Кліматичним курортом лісостепу України є:

- а) Сатанів
- б) Заліщики
- в) Гусятин
- г) Кіровоград

30. До бальнеологічних ресурсів відносяться:

- а) Лише мінеральні води
- б) Лише мінеральні води і грязі
- в) Лише мінеральні води й озокерит
- г) Мінеральні води, грязі, озокерит

31. Радонові мінеральні води використовуються з лікувальною метою на курорті:

- а) Хмільник
- б) Сатанів
- в) Кваси
- г) Моршин

32. Родовища сульфідних мінеральних вод поширені у:

- а) Карпатському регіоні та південно-західному Поділлі
- б) Донбасі
- в) Гірському Криму
- г) Приазов'ї

33. Крем'янисті мінеральні води зосереджені у:

- а) Центральній частині Поділля і на Закарпатті
- б) Причорномор'ї
- в) Поліссі
- г) Криму

34. Вуглекислі мінеральні води експлуатуються в:

- а) Закарпатті
- б) Поліссі
- в) Поділлі
- г) Криму

35. Кліматичним курортом Українських Карпат є:

- а) Кути
- б) Татарів

- в) Іршава
- г) Чоп

36. Кліматичним курортом Одеської групи курортів є:

- а) Аркадія
- б) Вилкове
- в) Бердянськ
- г) Євпаторія

37. Кліматичним курортом Полісся є:

- а) Пуща-Водиця
- б) Київ
- в) Житомир
- г) Бердичів

38. Найбільше територіальне поширення мають лікувальні води:

- а) Сірководневі
- б) Радонові
- в) Бромні
- г) Сульфідні

39. Йодні, бромні та йодо-бромні мінеральні води переважають у:

- а) Карпатах
- б) Криму
- в) Придніпров'ї
- г) Гологорох

40. Сульфідні мінеральні води широко використовуються на курорті:

- а) Немирів
- б) Сатанів
- в) Кваси
- г) Шаян

41. Крем'янисті мінеральні води у лікувальних цілях використовуються на курорті:

- а) Рай-Оленівка
- б) Моршин
- в) Трускавець
- г) Сатанів

42. Джерела миш'яковистих мінеральних вод зустрічаються у:

- а) с. Кваси
- б) с. Микуличин
- в) с. Шешори
- г) с. Буркут

43. Залізисті мінеральні води мають найбільше поширення у області:

- а) Львівській
- б) Закарпатській
- в) Чернівецькій
- г) Одеській

44. До лікувальних грязей відносяться:

- а) Мули
- б) Сапропелі
- в) Мули, торфи, сопкові грязі
- г) Мули, сапропелі, торфи, сопкові грязі

45. Родовища мулових лікувальних грязей оз. Ріпне використовуються на курорті:

- а) Слов'янськ
- б) Бердянськ
- в) Євпаторія
- г) Саки

46. Родовища мулових лікувальних грязей оз. Солоний Лиман використовуються на курорті:

- а) Слов'янськ
- б) Бердянськ
- в) Євпаторія
- г) Солоний Лиман

47. Мінеральні води з підвищеним вмістом органічних речовин поширені на території області:

- а) Львівської
- б) Тернопільської
- в) Харківської
- г) Черкаської

48. Перші заклади в Україні, де використовувалися лікувальні властивості грязей, виникли:

- а) На узбережжі Куяльницького лиману
- б) Поблизу Голої Пристані
- в) В Одесі
- г) У Бердянську

49. Найбільшими родовищами мулових органо-мінеральних сульфідних грязей є лимани:

- а) Алібей, Куяльницький, Тилігульський, Хаджибейський
- б) Куяльницький, Тилігульський, Хаджибейський
- в) Алібей, Шагани, Хаджибейський
- г) Всі вище перераховані

50. Родовища мулових лікувальних грязей оз. Сліпне використовуються на курорті:

- а) Слов'янськ
- б) Бердянськ
- в) Євпаторія
- г) Саки

8. Список рекомендованої літератури

1. Закон України «Про державну екологічну експертизу». ВВР, 1995. № 8. Ст. 54.
2. Закон України «Про жертви нацистських переслідувань». ВВР, 2000. № 24. Ст. 182.
3. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення». ВВР, 1994. № 27. Ст. 218.
4. Закон України «Про курорти». ВВР, 2000. № 50. Ст. 435.
5. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності». ВВР, 2000. № 36. Ст. 299.
6. Закон України «Про міліцію». ВВР, 1991. № 4. Ст. 20.
7. Закон України «Про основи містобудування». ВВР, 1992. № 52. Ст. 683.
8. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні». ВВР, 1991. № 21. Ст. 252.
9. Закон України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб». ВВР, 1992. № 29. Ст. 399.
10. Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей». – ВВР, 1992. № 15. Ст. 190.
11. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». ВВР, 1993. № 45. Ст. 425.
12. Закон України «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист». ВВР, 1998. № 40–41. Ст. 249.
13. [Основи законодавства України про охорону здоров'я](#). ВВР, 1993. № 4. Ст. 19.
14. Кодекс України про надра. ВВР, 1994. № 36. Ст. 340.
15. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про проходження служби рядовим і

- начальницьким складом органів внутрішніх справ. 29 липня 1991 р. № 114.
16. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку забезпечення санаторно-курортними путівками деяких категорій громадян органами праці та соціального захисту населення». 22 лютого 2006 р. № 187.
  17. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про організацію оздоровлення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». 16 травня 2000 р. № 800.
  18. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку створення і ведення Державного кадастру природних лікувальних ресурсів». 26 липня 2001 р. № 872.
  19. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку забезпечення санаторно-курортними путівками до санаторно-курортних закладів військовослужбовців, ветеранів війни, ветеранів військової служби, органів внутрішніх справ та деяких інших категорій осіб і членів їх сімей. 27 квітня 2011 р. № 446.
  20. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Інструкції по створенню і веденню Державного кадастру природних лікувальних ресурсів». 23 вересня 2009 р. № 687.
  21. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Порядку здійснення медико-біологічної оцінки якості та цінності природних лікувальних ресурсів, визначення методів їх використання». 02.06.2003. № 243.
  22. Географічна енциклопедія України : [у 3-х томах]. К. : УРЕ, 1988–1993.
  23. Гудзь П.В. Економічні проблеми розвитку курортно-рекреаційних територій. Донецьк : Юго-Восток, 2001.
  24. Євдокименко В. Регіональна політика розвитку туризму. Чернівці : Прут, 1996.
  25. Иванов В.В., Невраев Г.А. Генетическая классификация лечебных грязей (пелоидов) СССР. Материалы по изучению лечебных грязей, грязевых озер и месторождений. М. : Недра, 1963. С. 9–26.
  26. Иванов В.В. Невраев Г.А., Фомичев М.М. Каталог грязевых месторождений СРСР. М. : Недра, 1970. 168 с.
  27. Иванов В.В., Невраев Г.А. Классификация подземных минеральных вод. М., 1964. 167 с.
  28. Кадастр минеральных вод СССР. М., 1987 р.
  29. Курорти України. Минуле та сучасність. Санаторно-курортні заклади ЗАТ «Укрпрофоздоровниця». К. : ТАМЕД, 2002.
  30. Курортні ресурси України. К. : ТАМЕД, 1999.
  31. Курорты : Энцикл. словарь / [Гл. ред. Е.И. Чазов]. М. : Сов. энциклопедия, 1988.
  32. Рекреаційна політика в Карпатському регіоні: принципи формування, шляхи реалізації / [В. Кравців та ін.]. Чернівці : Прут, 1995. 72 с.
  33. Санатории, пансионаты, дома отдыха Украины : Справочник-каталог. К., 1999.
  34. Туристичні об'єкти України / [В.М. Лабскір, А.І. Любієв, О.В. Юшко та ін.]. Харків : НТУ «ХП», 2002.
  35. Федорченко В.К. Історія туризму в Україні : Навч. пос. К. : Вища школа, 2002.

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

к.н. з держ. упр., доцент Шикеринець В.В.

1. Назва дисципліни.

Управління персоналом (60 год. самостійної роботи).

2. Мета самостійної роботи.

Формування знань, навичок і вмінь, розвиток здібностей, що дають змогу майбутнім фахівцям здійснювати управлінську, організаційну, методичну, діагностичну, інноваційну діяльність, керуючи підприємствами курортної сфери з урахуванням розвитку та ефективного використання їх кадрового потенціалу.

3. Завдання самостійної роботи.

Основними завданнями є теоретична та практична підготовка студентів з питань: обґрунтування концептуальних засад та методологічних принципів управління персоналом; формування та аналіз стану кадрової політики; проектування систем управління персоналом та нормативної чисельності працівників кадрової служби підприємства; управління соціальним розвитком трудового колективу; формування успішної команди як соціального утворення; застосування сучасних методів планування та прогнозування потреб у персоналі; управління діловою кар'єрою та службово-посадовим рухом управлінців з метою здійснення їх розвитку;

4. Запитання для самопідготовки.

1. Співвідношення та зміст концепцій «управління кадрами», «управління персоналом», «менеджмент персоналу», «управління людськими ресурсами».
2. Вимоги до професійно - кваліфікаційного рівня працівників. Поняття посади, професії, кваліфікації.
3. Компетентність працівника. Види компетенцій. Професійна компетентність і професійна придатність.
4. Формальні і неформальні групи.
5. Врахування соціальної структури персоналу при формуванні колективу.
6. Роль менеджера з персоналу у формуванні колективу.
7. Корпоративна культура в системі управління персоналом
8. Зміст, етапи розробки проекту, затвердження та реалізація плану соціального розвитку. Документальне відображення.
9. Методи збирання соціальної інформації.
10. Функції та повноваження трудових колективів.
11. Стратегія управління персоналом.
12. Зміст кадрової політики на різних етапах життєвого циклу підприємства.
13. Розробка та реалізація кадрової політики у концептуальних кадрових документах.
14. 3. Вплив стилю керівництва на кадрову політику.
15. Інформаційне забезпечення служби персоналу.
16. Автоматизовані програми з управління персоналом.
17. Організація обліку та звітності по персоналу. Робота з документами по особовому складу.
18. Планування чисельності персоналу по категоріях: основна та додаткова потреби у персоналі.
19. Зміст понять вакансія, посада, професія, спеціальність
20. Аналіз внутрішніх та зовнішніх джерел майбутніх потреб у персоналі. Прогнозування якісної та кількісної потреби у персоналі.
21. Професіограма: модель співробітника і модель посади.
22. Кваліфікаційна карта та карта компетенцій.
23. Характеристика джерел залучення кандидатів.
24. Професійна орієнтація та профорієнтаційна робота.
25. Моделі та методи відбору працівників.
26. Трудова адаптація.
27. Оцінювання якості роботи різних категорій персоналу.
28. Атестація персоналу
29. Моделі кар'єри: горизонтальна та вертикальна. Фактори, що визначають напрям та швидкість кар'єри.
30. Навчання персоналу. Професійна підготовка, підвищення кваліфікації, перепідготовка.

31. Управління мобільністю кадрів.
32. Робота з кадровим резервом.
33. Управління плинністю кадрів. Необхідна та надлишкова плинність кадрів, фактори, що їх зумовлюють.
34. Громадські організації. Роль профспілкової організації в представництві інтересів найманих працівників.
35. Колективний договір як головний засіб зміцнення соціального партнерства.
36. Соціальна та економічна ефективність роботи персоналу.
37. Бальна методика оцінки ефективності роботи персоналу
38. Оцінка за коефіцієнтом трудової участі
39. Порівняльна характеристика різних методів оцінки ефективності роботи персоналу.

5.Індивідуальні завдання.

1. Професійна, соціально-психологічна і організаційна адаптація особи у трудовому колективі.
2. Характеристика соціально-психологічних методів управління.
3. Методи і правила оцінки персоналу підприємства.
4. Кадри управління, сучасні вимоги до них.
5. Система управління кадрами.
6. Конфлікти та їх вирішення.
7. Кадрова політика, її принципи, напрямки, розробка і реалізація.
8. Функції кадрової служби.
9. Зарубіжний досвід управління персоналом.
10. Соціально-психологічний клімат трудового колективу, його суть та формування.
11. Стратегія управління персоналом підприємства.
12. Концептуальні кадрові документи.
13. Структура служб управління персоналом.
14. Методи і форми професійного розвитку.
15. Організація професійно-кваліфікаційного просування виробничого персоналу.
16. Система показників закріплення і використання персоналу.
17. Формальні та неформальні групи та керування ними.
18. Види планів з питань персоналу.
19. Зміст, завдання та принципи кадрового планування.
20. Атестація кадрів

6. Програмові вимоги до екзамену.

1. Управління персоналом: суть, завдання, основні принципи.
2. Основні напрямки і принципи управління персоналом.
3. Методи управління персоналом.
4. Система управління персоналом
5. Аналіз концепцій управління персоналом.
6. Зарубіжний досвід управління персоналом.
7. Персонал як суб'єкт і об'єкт управління.
8. Види структур управління
9. Класифікаційні ознаки персоналу за категоріями.
10. Система показників закріплення і використання персоналу.
11. Ознаки і функції трудового колективу
12. Формальні та неформальні групи та керування ними
13. Завдання керівника в сфері формування колективу
14. Організаційна культура фірми
15. Сутність та фактори згуртованості колективу
16. Соціально-психологічний клімат трудового колективу, його суть та формування
17. Суть і завдання кадрової політики
18. Стратегія управління персоналом підприємства
19. Концептуальні кадрові документи
20. Поняття і задачі кадрової служби
21. Структура служб управління персоналом
22. Професійно-кваліфікаційні вимоги до працівників кадрових служб
23. Зміст, завдання та принципи кадрового планування

24. Методи визначення потреб персоналу
25. Види планів з питань персоналу
26. Організація та джерела залучення персоналу
27. Методи підбору персоналу, їх характеристика
28. Основи професійної орієнтації
29. Організація виробничої соціальної адаптації робітників
30. Методи оцінки персоналу
31. Атестація кадрів
32. Принципи і методи роботи з резервом кадрів
33. Суть професійного розвитку та завдання управління ним
34. Методи і форми професійного розвитку
35. Управління кар'єрою працівників
36. Організація професійно-кваліфікаційного просування виробничого персоналу
37. Підготовка і формування резерву керівників

7. Тести

1. Сукупність фізичних і розумових здібностей людини, які вона використовує для виробництва матеріальних благ в конкретній організації це:

- а) людські ресурси;
- б) трудові ресурси;
- в) робоча сила;
- г) персонал.

2. Багатоваріантна проробка пропозицій з формування системи управління персоналом та відбір найбільш раціонального варіанту для конкретних умов виробництва - це принцип...

- а) економічності;
- б) комплексності;
- в) прогресивності, оперативності;
- г) оптимальності.

3. Розподіл управлінських функцій між керівництвом і окремими підрозділами характеризує...

- а) організаційну структуру персоналу;
- б) функціональну структуру персоналу;
- в) рольову структуру персоналу;
- г) соціальну структуру персоналу.

4. Характеристика колективу за участю в творчому процесі на виробництві, в комунікаційному та поведінському процесах це...

- а) організаційна структура персоналу;
- б) функціональна структура персоналу;
- в) рольова структура персоналу;
- г) соціальна структура персоналу.

5. Науковою основою цієї концепції була теорія бюрократичних організацій, коли людина розглядалася через формальну роль - посаду, а управління здійснювалося через адміністративні механізми (принципи, методи, повноваження, функції), це...

- а) концепція використання робочої сили;
- б) концепція управління персоналом;
- в) концепція управління людиною;
- г) концепція управління людськими ресурсами.

6. Виберіть із запропонованого переліку галузей знань ті, які характеризують повну структуру професійної підготовки керівника кадрової служби: техніко-технологічні (1); інженерно-технологічні (2); економічні (3); правові (5); юридичні (6); організація діло виробництва (7); соціологічні (8); педагогічні (9); виховні (10); соціальні (11); соціально-психологічні (12):

- а) 1,2,5,7,9,10;
- б) 1,3,6,7,9,12;
- в) 2,5,7,8,10,12;

г) 3,5,6,9,10,11.

7. Команда, яка фокусується на удосконаленні деякого процесу і до якої, як правило, залучаються спеціалісти з різних підрозділів організації це:

- а) оперативна команда;
- б) інтрафункціональна команда;
- в) підприємницька команда;
- г) кросфункціональна команда.

8. Тимчасове об'єднання спеціалістів різного профілю для вирішення актуальних проблем і розробки рекомендацій це:

- а) оперативна команда;
- б) інтрафункціональна команда;
- в) координаційна команда;
- г) кросфункціональна команда.

9. Особлива функція служби управління персоналом, спрямована на виявлення і покриття потреби підприємства в кадрових ресурсах це...

- а) активні шляхи покриття потреб у персоналі;
- б) пасивні шляхи покриття потреб у персоналі;
- в) персонал-стратегія;
- г) маркетинг персоналу.

10. Специфічний набір основних принципів, правил і цілей роботи з персоналом, конкретизованих з урахуванням типів організаційної стратегії, організаційного і кадрового потенціалу, а також типу кадрової політики це...

- а) політика організації;
- б) стратегія організації;
- в) кадрова політика організації;
- г) персонал-стратегія організації.

11. Якщо організація набирає персонал безпосередньо в навчальних закладах, використовує послуги консультантів по персоналу і послуги спеціалізованих посередницьких фірм по найму персоналу (комерційних бірж праці), вербує новий персонал через своїх співробітників, то це...

- а) активні шляхи покриття потреб у персоналі;
- б) пасивні шляхи покриття потреб у персоналі;
- в) персонал-стратегія;
- г) маркетинг персоналу.

12. Яким показником визначається сума спискового складу персоналу за всі дні місяця, включаючи вихідні і святкові дні, поділена на кількість календарних днів за місяць?

- а) спискова чисельність персоналу;
- б) явочний склад персоналу;
- в) норми часу;
- г) середньоспискова чисельність персоналу.

13. Нормування праці лінійних і функціональних керівників здійснюється за допомогою...

- а) норми обслуговування;
- б) норми чисельності;
- в) норми керованості;
- г) норми виробітку.

14. Процес забезпечення організації необхідною кількістю кваліфікованого персоналу, прийнятого на необхідні посади у необхідний час це...

- а) співбесіда з персоналом;
- б) планування персоналу;
- в) управління персоналом;
- г) адаптація персоналу.

15. Письмова форма трудового договору є обов'язковою...

- а) так;
- б) ні;
- в) тільки при певних умовах;
- г) це може бути визначено згідно з статутом підприємства.

16. Атестація співробітників з метою з'ясування рівня їх кваліфікації і відповідності посаді або виконуваній роботі створює юридично значимі наслідки для працівників та працедавців...

- а) ні;
- б) так;
- в) тільки в окремих випадках;
- г) немає вірної відповіді.

17. Визначте тип кар'єри людини за її поведінкою: “Людина переміщується в межах одного і того ж рівня і класу управління тільки для задоволення власних інтересів”?

- а) традиційна;
- б) прагматична;
- в) випадкова;
- г) сумісна.

18. В якій послідовності здійснюється процес підготовки резерву персоналу в організації? 1 – визначення вимог до керівника; 2 – визначення ключових посад в компанії; 3 – оцінка прогресу розвитку; 4 – підготовка планів розвитку кандидатів; 5 – призначення на посаду; 6 – адаптація; 7 – реалізація планів підготовки послідовника; 8 – підбір кандидатів до резерву

- а) 2,1,8,4,7,3,5,6;
- б) 1,2,5,6,7,3,4,8;
- в) 2,4,8,7,6,3,1,5;
- г) 5,6,2,3,4,8,7,1.

19. Розрахунок чисельності працівників кадрової служби через визначення витрат праці на виконання управлінських робіт це...

- а) нормативний метод;
- б) метод прямого розрахунку;
- в) експертний метод;
- г) економіко-математичний метод.

20. Процес безпосередньої передачі нових професійних навичок або знань співробітником організації це...

- а) професійне навчання
- б) професійний розвиток
- в) професійна освіта
- г) ротація

21. Якісна потреба в персоналі організації це...

- а) потреба по категоріях, професіях, спеціальностях, рівню кваліфікаційних вимог до персоналу
- б) потреба в конкретній кількості працівників по категоріях, професіях, спеціальностях, рівню кваліфікаційних вимог до персоналу
- в) немає вірної відповіді
- г) потреба в конкретній кількості працівників певного рівня знань, вмінь та практичних навичок

22. Складіть схему процесу професійного навчання: 1 – навчання; 2 – формування бюджету навчання; 3 – визначення потреб у навчанні; 4 – визначення цілей навчання; 5 – вибір методів навчання; 6 – оцінка ефективності навчання; 7 – визначення змісту програми; 8 – визначення критеріїв оцінки:

- а) 3,4,7,5,2,8,1,6
- б) 1,2,4,7,8,5,6,3
- в) 2,4,3,5,6,8,7,1

г) 5,4,3,7,8,2,1,6

23. Який документ веде відділ кадрів для визначення частоти зміни кадрів на тій чи іншій посаді організації?

- а) особова справа
- б) реєстраційна картка
- в) номенклатура справ
- г) особова картка

24. Про який тип документу йде мова? “Документ, який регламентує діяльність в межах кожної управлінської посади і вміщує вимоги до працівника, який займає цю посаду”

- а) опис роботи
- б) особова специфікація
- в) посадова інструкція
- г) документаційне забезпечення

25. Співвідношення кількості звільнених працівників (за винятком тих, що звільнені за скороченням штатів) до середньоспискової чисельності працівників протягом року це...

- а) коефіцієнт плинності кадрів
- б) коефіцієнт вибуття персоналу
- в) коефіцієнт поновлення персоналу
- г) коефіцієнт абсентеїзму

26. Що таке первинний відбір кандидатів на посаду?

- а) процес селекції кандидатів, що володіють мінімальними вимогами для зайняття посади
- б) обмін інформацією між представником організації і кандидатом на посаду з метою оцінки його кваліфікації
- в) заходи, що проводяться організацією для зниження чисельності своїх співробітників
- г) всі відповіді вірні

27. Чи повинні бути конфіденційними результати атестаційної оцінки співробітників підприємства?

- а) так
- б) ні
- в) інколи
- г) це залежить від функціональних обов'язків співробітника

28. Про який об'єкт кадрової політики організації йде мова? - “Весь особовий склад установи, як штатний так і позаштатний ”

- а) персонал
- б) кадри
- в) трудові ресурси
- г) робоча сила

29. При якому методі професійного навчання проводиться аналіз і групове обговорення конкретної ситуації?

- а) ділові ігри
- б) лекція
- в) інструктаж
- г) кейси

30. Про який вид адаптації йде мова: “Пристосування до відносно нового соціуму, норм поведінки і взаємостосунків в новому колективі”

- а) професійна
- б) психофізіологічна
- в) організаційна
- г) соціально-психологічна

31. Індивідуально усвідомлена позиція та поведінка, пов'язана з трудовим досвідом та діяльністю людини протягом всього робочого життя це...

- а) кар'єра
- б) службово-професійне просунення
- в) внутріорганізаційна кар'єра
- г) немає вірної відповіді

32. Про який елемент процесу управління персоналом організації йде мова: “Процес підготовки співробітника до виконання нових виробничих функцій, зайняття нових посад і рішення нових задач”?

- а) професійний розвиток
- б) професійне навчання
- в) професійна освіта
- г) атестація

33. Послідовність різних сходинок (посад, робочих місць, положень в колективі), які пропонує співробітнику організація і які він потенційно може пройти це...

- а) службово-професійне просунення
- б) кар'єра
- в) міжпосадове переміщення
- г) професійна кар'єра

34. Який метод навчання є найбільш близьким до реальної професійної діяльності?

- а) ділові ігри
- б) кейси
- в) інструктаж
- г) лекція

35. Послідовність різних сходинок (посад, робочих місць, положень в колективі), які пропонує співробітнику організація і які він фактично проходить це...

- а) кар'єра
- б) службово-професійне просунення
- в) міжпосадове переміщення
- г) професійна кар'єра

36. Про який принцип навчання дорослих людей йде мова? ” ... те, про що говориться під час навчання, має відношення до професійного або приватного життя того, хто навчається”

- а) участь
- б) актуальність
- в) зворотний зв'язок
- г) немає вірної відповіді

37. Необхідний кількісний і якісний склад працівників кадрової служби це...

- а) кадрове забезпечення
- б) робоча сила
- в) трудовий потенціал
- г) кадри

38. Цілеспрямований процес встановлення відповідності якісних характеристик персоналу вимогам посади або робочого місця це...

- а) професійна підготовка персоналу
- б) оцінка персоналу
- в) ротація персоналу
- г) немає вірної відповіді

39. За допомогою якого методу проводиться роз'яснення і демонстрація прийомів роботи безпосередньо на робочому місці?

- а) інструктаж

- б) лекція
- в) кейси
- г) ділові ігри

40. Про який тип документу йде мова? В кожному відділі кадрів формується документ, який представляє з себе затверджений у встановленому порядку систематизований перелік справ, що використовуються в діловиробництві відділу, і в якому обов'язково вказуються терміни зберігання документів

- а) номенклатура справ
- б) особова справа
- в) посадова інструкція
- г) правила внутрішнього трудового розпорядку

41. Про який тип документу йде мова? Це обліковий документ, який обов'язково заповнюється відділом кадрів на всіх працівників, прийнятих на постійну, тимчасову або сезонну роботу і в якому записи проводять згідно з паспортом, дипломом, трудовою книжкою і т.і.

- а) особова картка
- б) особова справа
- в) посадова інструкція
- г) правила внутрішнього трудового розпорядку

42. Сутність адміністративної мети оцінки персоналу полягає ...

- а) в забезпеченні керівників необхідними даними про роботу їх підлеглих, а також всіх працівників підприємства, про їх переваги і недоліки
- б) в орієнтації працівників на покращення трудової діяльності в потрібному напрямку для керівництва підприємства
- в) в прийнятті кадрових рішень на об'єктивній і регулярній підставі (розміщення, просування, оплата праці)
- г) немає вірної відповіді

43. Про який тип документу йде мова? Ця угода між членами трудового колективу та адміністрацією укладається один раз на рік в організації...

- а) правила внутрішнього трудового розпорядку
- б) особова картка
- в) посадова інструкція
- г) колективний договір

44. Про який тип документу йде мова? Документ, що регламентує порядок прийому і звільнення, основні обов'язки робочих, службовців і адміністрації, робочий час і його використання і т.і.

- а) колективний договір
- б) правила внутрішнього трудового розпорядку
- в) положення про підрозділ
- г) посадова інструкція

45. Суб'єктами оцінки персоналу в організації можуть бути...

- а) окремі особи, соціальні групи і соціальні інститути
- б) тільки керівники організації
- в) це залежить від форми власності організації
- г) це залежить від посади, яку займає співробітник

46. Підберіть вірну відповідь: Статут ПАТ або наказ директора може бути підставою для введення контрактної системи в організації

- а) так
- б) це залежить від форми власності
- в) ні
- г) це залежить від посади, яку займає співробітник

47. Підберіть вірну відповідь: Атестаційна комісія має право давати рекомендації щодо пониження або підвищення в посаді, встановлення персональної надбавки до посадового окладу

- а) так
- б) ні
- в) це залежить від форми оцінки
- г) це залежить від посади, яку займає співробітник

48. Підберіть вірну відповідь: Кадрові заходи, покликані оцінити відповідність рівня праці, якостей і потенціалу особистості вимогам діяльності, яку вони виконують це...

- а) ротация персоналу
- б) службово-професійне просунення персоналу
- в) атестація персоналу
- г) немає вірної відповіді

49. Підберіть вірну відповідь: Характеристики і атестаційні листи складаються після проведення атестації:

- а) ні
- б) так
- в) це залежить від форми оцінки
- г) це залежить від посади, яку займає співробітник

50. Співвідношення робочого часу, пропущеного співробітниками протягом року до загального балансу робочого часу організації за рік це...

- а) коефіцієнт поновлення персоналу
- б) коефіцієнт вибуття персоналу
- в) коефіцієнт плинності кадрів
- г) коефіцієнт абсентеїзму

8.Список рекомендованої літератури.

1. Білоконенко В. І. Нормування праці : конспект лекцій для студентів усіх форм навчання. Х. : ХДЕУ, 2004. 139 с.
2. Виноградський М.Д., Виноградська А.М.Управління персоналом : навч. посібн. для студентів вищ. навч. закладів. К. : ЦУЛ, 2009. 500 с.
3. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник. К. : Знання, 2006. 559 с.
4. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Вип.1. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 29 грудня 2004 р. № 336.
5. Калина А. В. Економіка праці: навч. посібн. К. : МАУП, 2004. 268 с.
6. Кодекс Законів про працю України (зі змінами та доповненнями). К. : Атіка, 2002. 96 с.
7. Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посібн. для студентів вищ. навч. закладів. К. : Кондор, 2005. 304 с.
8. Лепейко Т. І., Миронова О. М. Управління персоналом в умовах невизначеності (по- ведінковий підхід) : монографія. Х. : ХНЕУ, 2010 234 с.
9. Пилипенко А. А., Пилипенко С. М. Економіка праці : навч. посібн. Х. : ХДЕУ, 2001. 226 с.
10. Про зайнятість населення. Закони України. Том 1. К. : Укр. вид. Група, 1999. С. 252–268.
11. Про колективні договори і угоди. Закони України. Том 6. К. : Укр. вид. Група, 1996. С. 5–11.
12. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів). Закони України. Том 15. К. : Укр. вид. Група, 1999. С. 33–343.
13. Савельєва В. С., Єськов О. Л. Управління персоналом : навч. посібн. для студентів вищ. навч. закладів. К. : Професіонал, 2005. 335 с.
14. Хміль Ф. І. Управління персоналом : підручник. К. : Академвидав, 2006. 487 с.
15. Економіка праці і соціально-трудові відносини : конспект лекцій / Є.П. Кожанова, О. О. Титар, В. І. Білоконенко, О. І. Жилін. Х. : ХНЕУ 2004. 282 с.
16. Петюх В. М. Управління персоналом : навч.-метод. посібн. для самостійного вивчення дисципліни. К. : КНЕУ, 2000. 330 с.
17. Щербак В. І. Управління персоналом підприємства : наукове видання. Х. : ХНЕУ, 2005. 218 с.

КУРОРТНЕ ГОСПОДАРСТВО ГАЛИЧИНИ

д.і.н., професор Клапчук В.М.

1. Назва дисципліни.

Курортне господарство Галичини (60 год. самостійної роботи).

2. Мета самостійної роботи.

Відтворення історії курортної справи Галичини та характеристика лікувальних властивостей бальнеологічних ресурсів краю

3. Завдання самостійної роботи.

Ознайомити студентів з історією курортної справи та туристичної діяльності Галичини.

4. Запитання для самопідготовки.

1. Рекреаційне господарство Галичини другої половини XIX – першої третини XX ст.
2. Перші згадки про курорти Галичини.
3. Санаторії Галичини.
4. Гірські притулки Польщі.
5. Типи родовищ мінеральних вод Карпат.
6. Оздоровниці Галичини і Карпат.
7. Лікування груп захворювань на курортах Галичини.
8. Динаміка відвідувачів курортів.
9. Динаміка відвідувачів по регіонах Галичини.
10. Курорти Східної Галичини.
11. Лікувальний центр у Буркуті.
12. Курорт Десятин.
13. Бальнеологічний курорт Любін Великий.
14. Бальнеологічний курорт Моршин.
15. Бальнеокурорт «Немирів».
16. Бальнеологічний і кліматичний курорт Трускавець.
17. Курорт Черче.
18. Курорти Західної Галичини.
19. Купелевий курорт Жегістів.
20. Найвідоміший кліматичний і лижний курорт Галичини Закопане.
21. Бальнеологічний курорт Івоніч.
22. Оздоровчо-купелевий курорт і водолікувальниця державної власності Криниця (Криниця-Здрой).
23. Санаторно-курортна місцевість Рабка.
24. Курорт Ріманів.
25. Кліматичний і бальнеологічний курорт Щавниця.
26. Розвиток рекреації у Галицькій Гуцульщині.
27. Туристична інфраструктура.
28. Заклади розміщення та харчування туристів.
29. Транспортне обслуговування туристів.
30. Система розваг.
31. Туристичні товариства.
32. Розвиток туристично-краєзнавчого руху на українських землях у складі Австро-Угорщини.
33. Участь громадських організацій у туристично-краєзнавчому русі Галичини в міжвоєнний період.
34. Туристична діяльність Польського Товариства Татранського.
35. Діяльність Станіславівського відділу ПТТ.
36. Діяльність громадських туристичних організацій на Гуцульщині.

5. Індивідуальні завдання.

1. Лікувальний центр у Буркуті.
2. Курорт Десятин.
3. Бальнеологічний курорт Любін Великий.
4. Бальнеологічний курорт Моршин.
5. Бальнеокурорт «Немирів».

6. Бальнеологічний і кліматичний курорт Трускавець.
7. Курорт Черче.
8. Купелевий курорт Жегістів.
9. Кліматичний і лижний курорт Галичини Закопане.
10. Бальнеологічний курорт Івоніч.
11. Оздоровчо-купелевий курорт і водолікувальниця Криниця-Здрой.
12. Санаторно-курортна місцевість Рабка.
13. Курорт Риманів.
14. Кліматичний і бальнеологічний курорт Щавниця.

6. Програмові вимоги до екзамену.

1. Рекреаційне господарство Галичини другої половини XIX – першої третини XX ст.
2. Перші згадки про курорти Галичини.
3. Санаторії Галичини.
4. Гірські притулки Польщі.
5. Типи родовищ мінеральних вод Карпат.
6. Оздоровниці Галичини і Карпат.
7. Лікування груп захворювань на курортах Галичини.
8. Динаміка відвідувачів курортів.
9. Динаміка відвідувачів по регіонах Галичини.
10. Курорти Східної Галичини.
11. Лікувальний центр у Буркуті.
12. Курорт Делятин.
13. Бальнеологічний курорт Любінь Великий.
14. Бальнеологічний курорт Моршин.
15. Бальнеокурорт «Немирів».
16. Бальнеологічний і кліматичний курорт Трускавець.
17. Курорт Черче.
18. Курорти Західної Галичини.
19. Купелевий курорт Жегістів.
20. Найвідоміший кліматичний і лижний курорт Галичини Закопане.
21. Бальнеологічний курорт Івоніч.
22. Оздоровчо-купелевий курорт і водолікувальниця державної власності Криниця (Криниця-Здрой).
23. Санаторно-курортна місцевість Рабка.
24. Курорт Риманів.
25. Кліматичний і бальнеологічний курорт Щавниця.
26. Розвиток рекреації у Галицькій Гуцульщині.
27. Туристична інфраструктура.
28. Заклади розміщення та харчування туристів.
29. Транспортне обслуговування туристів.
30. Система розваг.
31. Туристичні товариства.
32. Розвиток туристично-краєзнавчого руху на українських землях у складі Австро-Угорщини.
33. Участь громадських організацій у туристично-краєзнавчому русі Галичини в міжвоєнний період.
34. Туристична діяльність Польського Товариства Татранського.
35. Діяльність Станіславівського відділу ПТТ.

7. Тести.

1. Курорт Устронь знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станіславівському
- В Львівському
- Г Краківському

2. Курорт Бохня знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському

Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

3. Курорт Латошин знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

4. Курорт Вапенне знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

5. Курорт Латошин знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

6. Курорт Кростенко знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

7. Курорт Висова знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

8. Курорт Підгір'я знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

9. Курорт Свошовиці знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

10. Курорт Велічка знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

11. Курорт Щава знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

12. Курорт Ящурівка знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

13. Курорт Рабка знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

14. Курорт Ломниця знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

15. Курорт Тиліч знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

16. Курорт Жегістів знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

17. Курорт Півчна знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

18. Курорт Мушина знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

19. Курорт Криниця знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

20. Курорт Щавниця знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

21. Курорт Устронь знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському

Г Краківському

22. Курорт Бохня знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станіславівському
- В Львівському
- Г Краківському

23. Курорт Латошин знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станіславівському
- В Львівському
- Г Краківському

24. Курорт Вапenne знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станіславівському
- В Львівському
- Г Краківському

25. Курорт Латошин знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станіславівському
- В Львівському
- Г Краківському

26. Курорт Кростенко знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станіславівському
- В Львівському
- Г Краківському

27. Курорт Висова знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станіславівському
- В Львівському
- Г Краківському

28. Курорт Підгір'я знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станіславівському
- В Львівському
- Г Краківському

29. Курорт Свошовиці знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станіславівському
- В Львівському
- Г Краківському

30. Курорт Велічка знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станіславівському
- В Львівському
- Г Краківському

31. Курорт Щава знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському

Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

32. Курорт Ящурівка знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

33. Курорт Рабка знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

34. Курорт Ломниця знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

35. Курорт Тиліч знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

36. Курорт Жегістів знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

37. Курорт Півчна знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

38. Курорт Мушина знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

39. Курорт Криниця знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

40. Курорт Щавниця знаходився у воєводстві:

А Тернопільському
Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

41. Курорт Устронь знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

42. Курорт Бохня знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

43. Курорт Латошин знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

44. Курорт Вапенне знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

45. Курорт Латошин знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

46. Курорт Кростенко знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

47. Курорт Висова знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

48. Курорт Підгір'я знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

49. Курорт Свошовиці знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському
- Б Станиславівському
- В Львівському
- Г Краківському

50. Курорт Велічка знаходився у воєводстві:

- А Тернопільському

Б Станиславівському
В Львівському
Г Краківському

8. Список рекомендованої літератури

1. Клапчук М.М., Клапчук В.М. Історико-етнографічний нарис Делятинщини (від найдавніших часів до 1939 року). Делятин, 2000. 120 с.
2. Клапчук В.М. Природно-рекреаційні ресурси Українських Карпат: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ:Фоліант, 2007. 174 с.
3. Клапчук В.М. Гуцульщина та гуцули: економіка і народні промисли (друга половина XIX – перша третина XX ст.): монографія. Львів; Івано-Франківськ: Фоліант, 2009. 508 с.
4. Клапчук В.М. Туризм і курортне господарство Галичини : монографія. Івано-Франківськ : Фоліант, 2012. 224 с.
5. Гаврилів Б. Галицьке краєзнавство XIX–XX. Коломия : «Вік», 1997. 168 с.
6. Грабовецький В. Ілюстрована історія Прикарпаття. Івано-Франківськ : Нова зоря, 2004. Т. III. 464 с.
7. Лановик Б.Д. Історія України : Навч. посібник. К. : «Знання», 2000. 395 с.
8. Луцький Я. Туристично-краєзнавчий рух на Галичині (1832–1930). Івано-Франківськ : Плай, 2001. 150 с.
9. Устименко Л.М., Афанасьєв І.Ю. Історія туризму : Навчальний посібник. К. : Альтерпрес, 2005. 320 с.
10. Федорченко В.К., Дворова Т.Н. Історія туризму в Україні: Навчальний посібник. К. : Вища школа, 2002. 195 с.
11. Gąsiorowski H. Przewodnik po Beskidach Wschodnich. Lwów-Warszawa, 1933. Tom I. Cz. 1. Bieszczady. 287 s.
12. Hoffbauer H. Przewodnik na Czarnohorę i do Wschodnich Beskidów. Kolomyja : Druk. A.J. Miziewicz i Sp., 1898. – Zeszyt II. Wycieczki ze stancyi kolejowych Nadwórna, Lojowa, Delatyn, Dora, Jaremcze i Mikuliczyn. 154 s.
13. Korczyński L. Przyrodzone źródła sil i zdrowia ziemi krakowskiej. Kraków: Wyd. Pol. Tow. Balneologicznego, 1931. 208 s.
14. Lenartowicz S., Orłowicz M. Sprawy Tatr : rozwój Podhala i Zakopanego. Warszawa : Wyd. Min. Robót Publ., 1930. 382 s.
15. Leszczycki S. Znaczenie gospodarcze ruchu uzdrowiskowo-turystycznego na Śląsku. Katowice : Wyd. Instytutu śląskiego, 1937. 81 s.
16. Lewicki S., Orłowicz M., Praschil T. Przewodnik po zdrojowiskach i miejscowościach klimatycznych Galicyi. Lwów : Kraj. Zw. Zdrojowisk i Uzdrowisk, 1912. 303 s.
17. Mianowski H. Znaczenie gospodarcze ruchu turystyczno-uzdrowiskowego w Polsce. Kraków : Wyd. Izby Przem. Handl., 1934. Wyd. II. 78 s.
18. Mileski W. Instrukcja szczegółowa znakowania szlaków turystycznych w Karpatach. Warszawa, 1935. 32 s.
19. Novak Z. Uwagi o budownictwie wiejskim i letniskowym. Warszawa : Wyd. Związku Powiatów R P., 1938. 18 s.
20. Orłowicz M., Lenartowicz S. Ankieta w sprawie Karpat Wschodnich. Warszawa : Wyd. Min. Robót Publ., 1952. 53 s.
21. Orłowicz M. Plan rozwoju Zakopanego i innych polskich letnisk podtatrzańskich. Warszawa : Wvd. Min. Robót Publ., 1920. 144 s.
22. Orłowicz M. Rozwój turystyki, uzdrowisk i letnisk w Karpatach Polskich : protokół i uchwały Zjazdu odbytego na zaproszenie Ministerstwa Komunikacji w Jaremczu w dniu 8 i 9 czerwca 1934 roku. Warszawa : Ministerstwo Komunikacji, 1935. 68 s.
23. Orłowicz M. Turystyka w Karpatach Polskich. Warszawa : Wyd. Min. Komunikacji, 1955. 320 s.
24. Orłowicz M. Wschodnie Karpaty : Przewodnik illustrowany. Lwów : Grafia, 1914. 19 s.
25. Radwańska-Paryska Z., Paryski W.H. Encyklopedia tatrzańska. Warszawa: Sport i turystyka, 1973. 700 s.

КУРОРТНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ

к.пед.н., доцент Польова Л.В.

1. Назва дисципліни.

Курортне обслуговування (120 год. самостійної роботи).

2. Мета самостійної роботи.

формування у студентів необхідних для майбутньої професійної діяльності теоретичних знань про сутність, структуру, функціонування курортів, сферу курортних послуг, способи їх урізноманітнення та вдосконалення шляхом інноваційних технологій, загальні засади конкуренції в туризмі та курортному бізнесі зокрема.

3. Завдання самостійної роботи.

Вивчення нормативно-правових документів, що забезпечують створення, функціонування та обслуговування клієнтів на курортах на регіональному та міжнародному рівнях; ознайомлення із сферою послуг на курортах; визначити роль курортного обслуговування в організації різних форм рекреаційної діяльності; вивчення шляхів удосконалення курортного сервісу.

4. Запитання для самопідготовки.

1. Історія розвитку курортної справи.
2. Курортне лікування або використання цілющих властивостей природи в історичному аспекті в різних країнах світу.
3. Розвиток курортної системи в світі та наукові дослідження цілющих властивостей мінеральних вод, лікувальних грязей та інших чинників, що позитивно впливають на оздоровлення організму людини. розвиток курортної системи в Україні.
4. Основні розділи науки про курорти – курортологія (бальнеологія, бальнеотерапія, бальнеотехніка, грязелікування, медична кліматотерапія). внесок вітчизняних та закордонних вчених у розвиток науки про курорти.
5. Предмет та завдання дисципліни.
6. Курортне обслуговування» та зв'язок її з іншими дисциплінами. значення дисципліни для інженерів-технологів, маркетологів.
7. Роль закладів ресторанного, готельного господарства у впровадженні наукових основ раціонального харчування та маркетингу в курортну справу.
8. Мета, функції та спеціалізація курортів.
9. Передумови та вимоги до створення курортів.
10. Природно-сировинна база курортів.
11. Типізація курортів.
12. Критерії класифікації курортів.
13. Географія курортів України.
14. Загальногеографічні закономірності територіальної організації курортної сфери
15. Нормативно-правова база функціонування курортів та сфери їх обслуговування.
16. Законодавство про курорти. Конституції України.
17. Закон «Про курорти» та інших нормативно-правові акти.
18. Курортні ресурси України.
19. Використання природних лікувальних ресурсів на курортах.
20. Клімат як багаторічний режим погоди, взаємодія основних кліматичних чинників (сонячна радіація, циркуляція повітря, земна поверхня), що його формують.
21. Вплив клімату на життєві процеси людини.
22. Що таке погода?
23. Температура повітря і вплив її на загальний стан людини. атмосферний тиск і вплив його на загальний стан людини.
24. Вологість повітря та основні його характеристики.
25. Вітер і його особливості дії на організм людини.
26. Показники, що характеризують еквівалентно-ефективну температуру (ЕЕТ) та оптимальні величини цих показників для людини.
27. Класифікація погоди Федора-Чубукова, її особливості.
28. Три групи погод (схема оцінювання погоди згідно з потребами кліматотерапії, Ялтинський НДІ ім. І.М.Сеченова) – сприятливі, відносно сприятливі і несприятливі для клімалікування, їх характеристика.

29. Кліматичні особливості природних зон України, їх характеристика та біологічна дія на організм.
30. Відносно сприятлива зона, сприятлива та достатньо сприятлива зона.
31. Основні положення Закону України про курорти.
32. Визначення, що таке – курорт, лікувально-оздоровча місцевість, особливо цінні та унікальні природні лікувальні ресурси, загальнопоширені природні лікувальні ресурси, медичний (бальнеологічний висновок, курортна справа).
33. Санаторно-курортні заклади, санаторій, санаторій профілакторій).
34. Санаторно-курортні послуги
35. Лікування, медична реабілітація та профілактика захворювання, забезпечення належних умов проживання, харчування, одержання культурно-побутових послуг клієнтом
36. Основні режими і методи лікування на курорті.
37. Кліматотерапія – геліотерапія, аероіотерапія, сон на березі моря, повітряні ванні, таласотерапія, мікро кліматотерапія, дозування кліматопроедур.
38. Водолікування, температурні режими та їх біологічна дія. показання до застосування водолікування (теплого або гарячого), прохолодні, холодні та контрастні водні процедури, показання та протипоказання їх використання у водолікуванні. ароматичні та лікувальні ванни.
39. Лікувальні мінеральні води. бальнеотерапія та її вплив на вищі регуляторні механізми. особливості біологічної дії питних мінеральних вод залежно від їх хімічного складу, часу прийому відносно прийняття їжі.
40. Основні бальнеологічні курорти України з природними лікувальними водами.
41. Грязелікування (пилоїдотерапія). основні лікувальні показники та протипоказання до грязелікування.
42. Озокеритолікування, парафінолікування, глинолікування, лікування піском (псамотерапія).
43. Мінеральні води та лікувальні грязі.
44. Класифікація мінеральних вод (В.В.Іванов, 1960).
45. Води без специфічних компонентів і властивостей.
46. Води вуглекислі.
47. Води сульфідні.
48. Води залізовмісні, арсенисті, поліметалеві.
49. Води бромні, йодобромні, йодні.
50. Води радіоактивні (радонові).
51. Води кремнієві.
52. Води з підвищеним вмістом органічних речовин.
53. Води термальні.
54. Основні критерії оцінювання мінеральних вод. бальнеологічні норми для питних мінеральних вод. загальні показання до лікувального застосування мінеральних вод.
55. Лікувальні грязі, їх біологічна дія, типи лікувальних грязей за основними фізико-хімічними показниками.
56. Застосування лікувальних грязей у клінічних і санаторно-курортних умовах.
57. Механізм дії природних чинників на системи та органи людини.
58. Основи механізму дії фізичних чинників.
59. Термічні чинники – зігріваючі та охолоджувальні.
60. Кріотерапія.
61. Механічні чинники.
62. Електромагнітні чинники.
63. Основи механізму дії мінеральних вод.
64. Характеристика імуномодельючої дії фізичних лікувальних чинників.
65. Матеріально-технічна база курортів.
66. Економічні заходи забезпечення організації та функціонування курортів.
67. Матеріальне та фінансове забезпечення курортної галузі
68. Інструменти кадрової політики у сфері курортних послуг
69. Маркетингова кадрова політика. Інтерперсональний підхід до трудового персоналу
70. Обслуговування на курортах
71. Сервіс, обслуговування на курортах.
72. Комплекс послуг: зустріч клієнтів в місцях прибуття, супровід і поселення в курорти, організація туристичних маршрутів, та їх супровід « до і після» тощо.
73. Сервіс послуг на курортах – основа формування ядр оздоровчого туризму

74. Специфіка організації курортно-оздоровчого туризму як одного з основних видів туризму
75. Курортно-оздоровчий туризм в Україні і за кордоном.
76. Сфера соціального захисту та обслуговування населення
77. Програми реабілітації неповносправних
78. Лікувальна фізкультура та масаж у санаторно-курортній справі.
79. Лікувальні фізична культура. основні принципи лікувальної фізкультури. режими рухової активності.
80. Основні форми лікувальної фізкультури (лікувальна гімнастика, ранкова гігієнічна гімнастика, дозована ходьба, теренкур, спортивно-прикладні вправи, ближній туризм, ігри, гідрокінезитерапія).
81. Масаж. Види масажу (класичний лікувальний масаж, сегментарний масаж, банковий масаж, вихровий підводний масаж тощо).
82. Особливості харчування в санаторно-курортних закладах.
83. Організація харчування в санаторно-курортних закладах України.
84. Фізіологічні потреби в енергії залежно від профілю санаторію.
85. Вимоги до побудови раціонів харчування осіб, що перебувають на санаторно-курортному лікуванні та медичній реабілітації. сучасні погляди щодо універсалізації дієт (раціонів) та їх характеристика. конструювання універсальних дієт із урахуванням сучасних досягнень нутриціології. новітні технології приготування дієтичних страв та сучасні підходи щодо обслуговування в санаторно-курортних умовах. контроль якості та безпечності харчування.
86. Новітні технології курортного оздоровлення.
87. Міжнародні курортні центри "SPA", фізіо- і таласотерапії.
88. Геронтологічні цінності сучасної цивілізації.
89. Світові центри таласотерапії.
90. Стан курортного обслуговування в країнах Нового та Старого світів.
91. Всесвітньо відомі лікувально-оздоровчі курорти Північної та Центральної Америки Попит на курортні послуги в країнах Нового Світу
92. Курортна конкуренція на європейському ринку
93. Американський та європейський підходи до організації курортного дозвілля.
94. Закономірності (економічні, соціокультурні, етнічні та ін.) формування основних споживацьких ринків курортного туризму на планеті.
95. Обслуговування на курортах міжнародного класу Африки, Азії та Тихоокеанського регіону. Африка, Азія і Тихоокеанський регіон – терени перспективного розвитку масової організованої курортної рекреації
96. Курортно-рекреаційні кластери.
97. Курортна конкуренція
98. Курортно-рекреаційні кластери
99. Інформаційні технології в управлінні курортно-рекреаційною економікою
100. Науково-інформаційне забезпечення створення регіональних курортно-рекреаційних кластерів.

5. Індивідуальні завдання.

1. Суть поняття курортного обслуговування. Види курортного обслуговування
2. Суть поняття послуги у сфері курортного обслуговування
3. Організаційно-правові форми курортного обслуговування
4. Особливості функціонування акціонерних товариств, що надають курортні послуги
5. Особливості функціонування товариства з обмеженою відповідальністю, що надають курортні послуги
6. Особливості функціонування інші суб'єкти, що надають курортні послуги
7. Договір на обслуговування курортної діяльності
8. Поняття договору на обслуговування курортної діяльності
9. Трудові договори на обслуговування курортної діяльності
10. Цивільно-правові договори на обслуговування курортної діяльності
11. Договір як підстава виникнення правовідносин в сфері надання санаторно-курортних послуг
12. Цивільно-правові питання курортного обслуговування
13. Курортна конкуренція: «візові» та «безвізові» країни
14. Роль державної субвенції у соціальному захисті населення

15. Основні функції та напрямки роботи відділу санаторно – курортного обслуговування
16. Матеріально-технічна база як основа функціонування курортів
17. Шляхи підвищення ефективності функціонування курортного господарства

6. Програмові вимоги до екзамену.

1. Історія розвитку курортної справи.
2. Курортне лікування або використання цілющих властивостей природи в історичному аспекті в різних країнах світу.
3. Розвиток курортної системи в світі та наукові дослідження цілющих властивостей мінеральних вод, лікувальних грязей та інших чинників, що позитивно впливають на оздоровлення організму людини. розвиток курортної системи в Україні.
4. Основні розділи науки про курорти – курортологія (бальнеологія, бальнеотерапія, бальнеотехніка, грязелікування, медична кліматотерапія). внесок вітчизняних та закордонних вчених у розвиток науки про курорти.
5. Предмет та завдання дисципліни.
6. Курортне обслуговування» та зв'язок її з іншими дисциплінами. значення дисципліни для інженерів-технологів, маркетологів.
7. Роль закладів ресторанного, готельного господарства у впровадженні наукових основ раціонального харчування та маркетингу в курортну справу.
8. Мета, функції та спеціалізація курортів.
9. Передумови та вимоги до створення курортів.
10. Природно-сировинна база курортів.
11. Типізація курортів.
12. Критерії класифікації курортів.
13. Географія курортів України.
14. Загальногеографічні закономірності територіальної організації курортної сфери
15. Нормативно-правова база функціонування курортів та сфери їх обслуговування.
16. Законодавство про курорти. Конституції України.
17. Закон «Про курорти» та інших нормативно-правові акти.
18. Курортні ресурси України.
19. Використання природних лікувальних ресурсів на курортах.
20. Клімат як багаторічний режим погоди, взаємодія основних кліматичних чинників (сонячна радіація, циркуляція повітря, земна поверхня), що його формують.
21. Вплив клімату на життєві процеси людини.
22. Що таке погода?
23. Температура повітря і вплив її на загальний стан людини. атмосферний тиск і вплив його на загальний стан людини.
24. Вологість повітря та основні його характеристики.
25. Вітер і його особливості дії на організм людини.
26. Показники, що характеризують еквівалентно-ефективну температуру (ЕЕТ) та оптимальні величини цих показників для людини.
27. Класифікація погоди Федора-Чубукова, її особливості.
28. Три групи погод (схема оцінювання погоди згідно з потребами кліматотерапії, Ялтинський НДІ ім. І.М.Сеченова) – сприятливі, відносно сприятливі і несприятливі для клімалікування, їх характеристика.
29. Кліматичні особливості природних зон України, їх характеристика та біологічна дія на організм.
30. Відносно сприятлива зона, сприятлива та достатньо сприятлива зона.
31. Основні положення Закону України про курорти.
32. Визначення, що таке – курорт, лікувально-оздоровча місцевість, особливо цінні та унікальні природні лікувальні ресурси, загальнопоширені природні лікувальні ресурси, медичний (бальнеологічний висновок, курортна справа.
33. Санаторно-курортні заклади, санаторій, санаторій профілакторій).
34. Санаторно-курортні послуги
35. Лікування, медична реабілітація та профілактика захворювання, забезпечення належних умов проживання, харчування, одержання культурно-побутових послуг клієнтом
36. Основні режими і методи лікування на курорті.

37. Кліматотерапія – геліотерапія, аероіонотерапія, сон на березі моря, повітряні ванні, таласотерапія, мікро кліматотерапія, дозування кліматопроедур.
38. Водолікування, температурні режими та їх біологічна дія. показання до застосування водолікування (теплого або гарячого), прохолодні, холодні та контрастні водні процедури, показання та протипоказання їх використання у водолікуванні. ароматичні та лікувальні ванни.
39. Лікувальні мінеральні води. бальнеотерапія та її вплив на вищі регуляторні механізми. особливості біологічної дії питних мінеральних вод залежно від їх хімічного складу, часу прийому відносно прийняття їжі.
40. Основні бальнеологічні курорти України з природними лікувальними водами.
41. Грязелікування (пілоїдотерапія). основні лікувальні показники та протипоказання до грязелікування.
42. Озокеритолікування, парафінолікування, глинолікування, лікування піском (псамотерапія).
43. Мінеральні води та лікувальні грязі.
44. Класифікація мінеральних вод (В.В.Іванов, 1960).
45. Води без специфічних компонентів і властивостей.
46. Води вуглекислі.
47. Води сульфідні.
48. Води залізовмісні, арсенисті, поліметалеві.
49. Води бромні, йодобромні, йодні.
50. Води радіоактивні (радонові).
51. Води кремнієві.
52. Води з підвищеним вмістом органічних речовин.
53. Води термальні.
54. Основні критерії оцінювання мінеральних вод. бальнеологічні норми для питних мінеральних вод. загальні показання до лікувального застосування мінеральних вод.
55. Лікувальні грязі, їх біологічна дія, типи лікувальних грязей за основними фізико-хімічними показниками.
56. Застосування лікувальних грязей у клінічних і санаторно-курортних умовах.
57. Механізм дії природних чинників на системи та органи людини.
58. Основи механізму дії фізичних чинників.
59. Термічні чинники – зігріваючі та охолоджувальні.
60. Кріотерапія.
61. Механічні чинники.
62. Електромагнітні чинники.
63. Основи механізму дії мінеральних вод.
64. Характеристика імуномодельючої дії фізичних лікувальних чинників.
65. Матеріально-технічна база курортів.
66. Економічні заходи забезпечення організації та функціонування курортів.
67. Матеріальне та фінансове забезпечення курортної галузі
68. Інструменти кадрової політики у сфері курортних послуг
69. Маркетингова кадрова політика. Інтерперсональний підхід до трудового персоналу
70. Обслуговування на курортах
71. Сервіс, обслуговування на курортах.
72. Комплекс послуг: зустріч клієнтів в місцях прибуття, супровід і поселення в курорти, організація туристичних маршрутів, та їх супровід « до і після» тощо.
73. Сервіс послуг на курортах – основа формування ядр оздоровчого туризму
74. Специфіка організації курортно-оздоровчого туризму як одного з основних видів туризму
75. Курортно-оздоровчий туризм в Україні і за кордоном.
76. Сфера соціального захисту та обслуговування населення
77. Програми реабілітації неповносправних
78. Лікувальна фізкультура та масаж у санаторно-курортній справі.
79. Лікувальні фізична культура. основні принципи лікувальної фізкультури. режими рухової активності.
80. Основні форми лікувальної фізкультури (лікувальна гімнастика, ранкова гігієнічна гімнастика, дозована ходьба, теренкур, спортивно-прикладні вправи, ближній туризм, ігри, гідрокінезитерапія).
81. Масаж. Види масажу (класичний лікувальний масаж, сегментарний масаж, банковий масаж, вихровий підводний масаж тощо).

82. Особливості харчування в санаторно-курортних закладах.
83. Організація харчування в санаторно-курортних закладах України.
84. Фізіологічні потреби в енергії залежно від профілю санаторію.
85. Вимоги до побудови раціонів харчування осіб, що перебувають на санаторно-курортному лікуванні та медичній реабілітації. сучасні погляди щодо універсалізації дієт (раціонів) та їх характеристика. конструювання універсальних дієт із урахуванням сучасних досягнень нутриціології. новітні технології приготування дієтичних страв та сучасні підходи щодо обслуговування в санаторно-курортних умовах. контроль якості та безпечності харчування.
86. Новітні технології курортного оздоровлення.
87. Міжнародні курортні центри “SPA”, фізіо- і таласотерапії.
88. Геронтологічні цінності сучасної цивілізації.
89. Світові центри таласотерапії.
90. Стан курортного обслуговування в країнах Нового та Старого світів.
91. Всесвітньо відомі лікувально-оздоровчі курорти Північної та Центральної Америки Попит на курортні послуги в країнах Нового Світу
92. Курортна конкуренція на європейському ринку
93. Американський та європейський підходи до організації курортного дозвілля.
94. Закономірності (економічні, соціокультурні, етнічні та ін.) формування основних споживацьких ринків курортного туризму на планеті.
95. Обслуговування на курортах міжнародного класу Африки, Азії та Тихоокеанського регіону. Африка, Азія і Тихоокеанський регіон – терени перспективного розвитку масової організованої курортної рекреації
96. Курортно-рекреаційні кластери.
97. Курортна конкуренція
98. Курортно-рекреаційні кластери
99. Інформаційні технології в управлінні курортно-рекреаційною економікою
100. Науково-інформаційне забезпечення створення регіональних курортно-рекреаційних кластерів.

7. Тести.

1.Аналіз будь-якої конкретної системи управління, як об'єкта необхідно, передусім, задля забезпечення:

- а) конкурентоспроможності підприємства
- б) підвищення зарплати
- в) надання відпусток
- г) преміювання працівників

2.Санаторно-курортна галузь є освоєною природною територією на землях оздоровчого призначення, що має природні лікувальні ресурси, необхідні для їх експлуатації будівлі та споруди з об'єктами інфраструктури, які використовуються з метою:

- а) медичної реабілітації
- б) наукового пізнання
- в) естетичної привабливості
- г) ландшафтної різноманітності

3.Приватизація санаторно-курортних закладів, що знаходяться на територіях курортів державного значення та спеціальних санаторно-курортних закладів, що знаходяться на курортах місцевого значення:

- а) забороняється
- б) дозволяється
- в) забороняється частково
- г) дозволяється частково

4.На сьогоднішній день санаторно-курортний потенціал країни знаходиться в стані розвитку:

- а) хаотичного
- б) локального
- в) упорядкованого
- г) програмного

5.Оцінка сучасного використання мінеральних вод, лікувальних грязей, інших природних лікувальних ресурсів може бути проведена на підставі:

- а) моніторингу
- б) картографування
- в) опису
- г) статистики

6.Завдання стосовно реалізації державної політики щодо розвитку санаторно-курортної сфери в Україні повинні бути реалізовані на основі Загальнодержавної програм розвитку санаторно-курортної галузі України на:

- а) 2017 р.
- б) 2015 р.
- в) 2020 р.
- г) 2013 р.

6.Необхідний обсяг фінансування Програми, зокрема з державного бюджету, визначається:

- а) щороку
- б) раз на п'ять років
- в) раз на три роки
- г) раз на два роки

7.Розвиток санаторно-курортної галузі України здійснює:

- а) Міністерство охорони здоров'я
- б) Міністерство науки і освіти
- в) Міністерство інфраструктури
- г) Міністерство культури

8.Серед основних завдань державної політики розвитку санаторно-курортної галузі в Україні виокремлюють:

- а) створення єдиного окремого центрального органу виконавчої влади з питань розвитку курортів
- б) створення кадастру водних ресурсів
- в) створення кадастру цінних земельних ресурсів
- г) створення єдиного центрального органу виконавчої влади з питань оптимізації земельних ресурсів

9.Фінансування Загальнодержавної програм розвитку санаторно-курортної галузі України планується здійснювати в межах видатків, що передбачаються у:

- а) державному бюджеті
- б) іноземних інвестицій
- в) фізичних осіб
- г) місцевих інвестицій

10.Санаторно-курортна галузь в Україні має визначатись як складова частина:

- а) державної політики
- б) приватного сектору
- в) іноземних інвесторів
- г) місцевих інвесторів

11.На визначення правових форм використання санаторно-курортних територій впливає:

- а) форма власності на землі оздоровчого призначення
- б) форми власності на землі буферних зон
- в) місце розташування об'єктів ПЗФ
- г) місце розташування господарської зони

12.Загальне користування курортними, лікувально-оздоровчими територіями і курортами здійснюють громадяни в порядку:

- а) передбаченому законодавством України і визначеному місцевими радами

- б) передбаченому Верховною Радою України та визначено Кабінету Міністрів
- в) передбаченому законодавством України і статутом закладу
- г) передбаченому статутом закладу і визначеному місцевими радами

13. Спеціальне користування курортними, лікувально-оздоровчими територіями і курортами здійснюють:

- а) санаторно-курортні і лікувальні заклади
- б) місцеві органи влади
- в) місцеве населення
- г) обслуговуючий персонал

14. Підставою для виникнення права спеціального користування санаторно-курортними територіями є:

- а) рішення відповідних державних органів про утворення санаторно-курортних закладів
- б) рішення відповідних державних органів про раціональне використання територій
- в) рішення санаторно-курортного закладу про територію, що підлягає особливій охороні
- г) рішення місцевих органів влади про раціональне використання територій

15. Порядок надання в спеціальне користування курортних, лікувально-оздоровчих територій розрізняється:

- а) залежно від видів природних лікувальних ресурсів та місця розташування
- б) залежно від видів природних лікувальних ресурсів та їх запасів
- в) залежно від запасів природних лікувальних ресурсів та доступності до них
- г) залежно від місця розташування та доступності до них

16. Лікувально-мінеральні ресурси видобуваються:

- а) лімітований Державною комісією України
- б) в довільних обсягах
- в) за запитом курортних закладів
- г) лімітований місцевими радами

17. Різновидом спеціального користування курортними, лікувально-оздоровчими територіями та курортами є:

- а) оренда
- б) договір
- в) угода
- г) домовленість

18. Плата за земельні ділянки курортних, лікувально-оздоровчих територій та курортів справляється у вигляді:

- а) земельного податку
- б) фіскального податку
- в) прямих податків
- г) непрямих податків

19. Правова охорона курортних, лікувально-оздоровчих зон та курортів здійснюється:

- а) державою
- б) місцевими органами
- в) обласними адміністраціями
- г) районними адміністраціями

20. Основною організаційною формою правової охорони санаторно-курортних територій є:

- а) санітарна охорона
- б) відомча охорона
- в) спеціальна охорона
- г) охорона закладу

21. Більшість об'єктів санаторно-курортної галузі, на підставі затверджених запасів, має:

- а) гідромінеральну базу
- б) геоморфологічну базу
- в) геологічну базу
- г) флористично-фауністичну базу

22. Результати досліджень природних лікувальних ресурсів дадуть змогу створити:

- а) кадастр природних лікувальних ресурсів
- б) кадастр земельних ресурсів
- в) кадастр водних ресурсів
- г) кадастр земних надр

23. Серед основних факторів, що негативно впливають на розвиток санаторно-курортної сфери в Україні є:

- а) недостатнє законодавче забезпечення
- б) недосконала рекламна компанія
- в) незадовільна демографічна ситуація
- г) санітарно-епідеміологічна ситуація

24. Нерівномірний розподіл водовідбору за ділянками і технічна недосконалість свердловин призводять до:

- а) нераціонального використання мінеральних вод
- б) консервування територій
- в) швидкого зносу технічних засобів
- г) зміни ландшафтів

25. Увага до проблем організації санаторно-курортної справи зумовлена:

- а) негативними тенденціями в стані здоров'я населення
- б) високим рівнем освіченості населення
- в) стабільна політична ситуація
- г) поступальний розвиток країни

26. Кадастр природних лікувальних ресурсів санаторно-курортних територій є базисним матеріалом опрацювання:

- а) прогнозних оцінок перспективності ресурсів
- б) стратегічних запасів держави
- в) експорту сировини
- г) імпорту сировини

27. Інфраструктура санаторно-курортної галузі:

- а) транспорт
- б) населення
- в) емігранти
- г) імігранти

28. Розвиток виробництва на курортних територіях призвів до виникнення на них таких зон:

- а) індустріальних
- б) охронних
- в) буферних
- г) експозиційних

29. Надмірна концентрація у деяких місцевостях санаторно-курортних закладів, низький рівень комфортності оздоровниць створюють:

- а) надмірне антропогенне навантаження
- б) популяризацію санаторно-курортного закладу
- в) престижність санаторно-курортної території
- г) відновлення сировинної бази курортів.

30. Розвиток санаторно-курортної галузі багато в чому залежить від витрат на:

- а) паливно-енергетичні ресурси
- б) податок
- в) зарплату працівникам
- г) оренду приміщення

31. Дослідження емпіричного характеру, які спираються на систему наукових знань слід виділити за:

- а) методологією проведення
- б) науковою новизною
- в) практичним застосуванням
- г) спектром використання

32. Дослідження системи управління необхідно проводити коли організаціям:

- а) загрожує банкрутство
- б) характерно старіння персоналу
- в) характерно молодість персоналу
- г) випуск нової продукції

33. Необхідність досліджень управлінської системи продиктована:

- а) цілями функціонування організацій
- б) нестабільністю валютного ринку
- в) стихійними явищами природи
- г) санітарно-епідеміологічною ситуацією

34. У ході дослідження і політичного аналізу роботи організації вивчається:

- а) стан виробничо-господарської діяльності підприємства
- б) політичну ситуацію у суміжних країнах
- в) політичну ситуацію в країні
- г) стан аналогічних підприємств

35. Вдосконалення організації системи управління має здійснюватися за принципом адаптації:

- а) зовнішнього середовища
- б) змін клімату
- в) індивідуального підходу
- г) демографічної ситуації

36. У постійному прагненні підтримувати відповідність організації умовам довкілля полягає принцип:

- а) адаптивного управління
- б) інтегрального управління
- в) екстенсивного управління
- г) інтенсивного управління

37. Система керування підприємствами має відповідати сучасним ринковим умовам, а саме:

- а) мати високу гнучкість виробництва
- б) збільшувати соціальні видатки
- в) збільшувати кількість працівників
- г) мати значну сировинну базу

38. Організаційне вдосконалення системи (її підсистем чи елементів) управління передбачає:

- а) встановлення нових зв'язків
- б) надання інвестицій
- в) переорієнтування випуску продукції
- г) заміна технічних засобів

39. Конкретний апаратурний, нормативний, функціональний варіант реалізації технологій, який дозволяє вирішувати конкретну проблему:

- а) система управління

- б) система оздоровлення
- в) система прогнозування
- г) система моделювання

40. До повноважень органів місцевого самоврядування у сфері діяльності курортів належать:

- а) затвердження місцевих програм розвитку мінерально-сировинної бази, раціонального використання та охорони природних лікувальних ресурсів;
- б) управління курортами міжнародного значення відповідно до закону;
- в) не погодження видачі дозволів на користування природними лікувальними ресурсами державного значення;
- г) масове залучення у санаторно-курортні заклади місцевого населення

41.3 метою забезпечення збирання, оброблення, збереження та аналізу інформації про стан довкілля і природних лікувальних ресурсів, прогнозування їх змін під впливом господарської діяльності, а також розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень створюється система:

- а) державного моніторингу
- б) обласного моніторингу
- в) загального моніторингу
- г) місцевого моніторингу

42. Моніторинг природних територій курортів здійснюється в порядку встановленому:

- а) Кабінетом Міністрів України
- б) Верховною Радою
- в) місцевими органами
- г) адміністрацією закладу

43. Державний кадастр природних територій курортів України є системою відомостей про:

- а) правовий статус
- б) географічне положення країни
- в) площу адміністративної області
- г) запаси природних ресурсів регіону

44. Державний кадастр природних територій курортів України створюється і ведеться спеціально уповноваженим:

- а) центральним органом виконавчої влади з питань діяльності курортів
- б) адміністрацією санаторно-курортних закладів
- в) місцевими органами влади
- г) Кабінетом Міністрів України

45. Державний кадастр природних лікувальних ресурсів України створюється та ведеться в порядку, встановленому:

- а) Кабінетом Міністрів України
- б) органами місцевого самоврядування
- в) Верховною Радою
- г) адміністрацією санаторно-курортних закладів

46. Згідно статті 43. Закону України «Про курорти», особи, винні у порушенні вимог законодавства про курорти, несуть відповідальність:

- а) цивільно-правову
- б) жодної
- в) колективну
- г) індивідуальну

47. До повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері діяльності курортів відповідно належать:

- а) реалізація загальнодержавних і місцевих програм освоєння земель оздоровчого та рекреаційного призначення
- б) інтенсивне використання природних лікувальних ресурсів, природних територій курортів і прилеглих до них округів санітарної охорони
- в) довільне обрання округів і зон санітарної (гірничо-санітарної) курортів місцевого значення;
- г) накреслення генеральних планів (програм) розвитку курортів місцевого значення

48. Здійснення контролю за додержанням державних стандартів у сфері санаторно-курортного лікування та відпочинку здійснює:

- а) центральні органи виконавчої влади
- б) Кабінет Міністрів України
- в) адміністрація санаторно-курортних закладів
- г) Верховна Рада

49. До повноважень органів місцевого самоврядування у сфері діяльності курортів належать:

- а) здійснення контролю за використанням природних лікувальних ресурсів
- б) затвердження державних програм розвитку мінерально-сировинної бази, раціонального використання та охорони природних лікувальних ресурсів;
- в) управління курортами державного значення відповідно до закону;
- г) видача сертифікатів та ліцензій на користування природними лікувальними ресурсами державного значення;

50. Управління санаторно-курортними територіями і закладами здійснюється на основі розподілу і координації:

- а) управлінської діяльності
- б) централізованої діяльності
- в) судової діяльності
- г) авторитарної діяльності

8. Список рекомендованої літератури

1. Гидбут А. В. Курортно-рекреационное хозяйство. М.: Наука, 1991. 91 с.
2. Гостиничный и туристический бизнес / Под ред. А. Д. Чудновского. – М.: Тандем, 1998. 352 с.
3. Градостроительные основы развития курортно-рекреационных районов СССР. М., 1990. 125 с.
4. Гудзь П. В. Економічні проблеми розвитку курортно-рекреаційних територій. Донецьк, 2001. 269 с.
5. Дергачев В. Формирование зон свободного предпринимательства туристского и курортно-рекреационного назначения. Экономика Украины. 1992. № 11. С. 60–64.
6. Джон Р. Уокер. Введение в гостеприимство: Учебник: Пер. с англ. М.: ЮНИТИ, 1999. 342 с.
7. Курортна реабілітація потерпілих від Чорнобильської катастрофи / За ред. С. В. Івасівки, В. Н. Корзуна, Г. І. Стеценка. К.: Здоров'я, 1999. 108 с.
8. Курортні ресурси України / За ред. М. В. Лободи. К.: ТАМЕД, 1999. 344 с.
9. Курорты: Энциклопедический словарь / Гл. ред. Е. И. Чазов. – М.: Сов. энцикл., 1983. – 521 с.
10. Любіцева О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О. Любіцева К.: Альтерпрес, 2002. 436 с.
11. Огняник М. С. Мінеральні води України: Підручник. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К.: Вид.-полігр. центр “Київ. ун-т”, 2000. 216 с.
12. Соколенко С. І. Глобалізація і економіка України. К.: Логос, 1999. 568 с.
13. Царфис П. Г. География природных лечебных богатств СССР (курортологические аспекты). М.: Мысль, 1986. 337 с.

ГЕОГРАФІЯ КУРОРТІВ СВІТУ д.і.н., професор Клапчук В.М.

1. Назва дисципліни.

Географія курортів світу (120 год. самостійної роботи).

2. Мета самостійної роботи.

Вивчення історії курортної справи у світі, основних типів курортів за континентами.

3. Завдання самостійної роботи.

Допомогти студентам сприйняти в цілому всю систему курортного господарства світу, усвідомити місце національної курортної індустрії в даній системі, динаміку її розвитку, можливості та перспективи.

4. Запитання для самопідготовки.

1. Визначення та поняття
2. Основні показники класифікації курортів
3. Історія курортів
4. Історія курортів Європи
5. Історія курортів Америки
6. Історія курортів Японії
7. Сучасний курорт
8. Вимоги до сучасного курорту
9. Бальнеотерапевтичні курорти
10. Грязьові курорти
11. Розвиток кліматотерапії
12. Класифікація кліматичних курортів
13. Медико-кліматична характеристика курортів світу
14. Розвиток кумисолікування
15. Кумис і його властивості
16. Вчення про кумис
17. Склад кумису
18. Дія кумису
19. Показання і протипоказання до кумисолікування
20. Характеристика курортів країн Європи.
21. Характеристика курортів країн Азії.
22. Характеристика курортів країн Північної Америки.
23. Характеристика курортів країн Південної Америки.
24. Характеристика курортів країн Африки.
25. Характеристика курортів України.

5. Індивідуальні завдання.

1. Бальнеологічні курорти країн світу.
2. Кліматичні курорти країн світу.
3. Грязелікувальні курорти країн світу.
4. Гірськолижні курорти країн світу.
5. Кумисолікувальні курорти країн світу.
6. СПА-курорти країн світу.
7. Прибережні курорти країн світу.
8. Курорти Європи.
9. Курорти Азії.
10. Курорти Північної Америки.
11. Курорти Південної Америки.
12. Курорти Африки.
13. Курорти України.

6. Програмові вимоги до екзамену.

1. Визначення та поняття
2. Основні показники класифікації курортів
3. Історія курортів
4. Історія курортів Європи
5. Історія курортів Америки
6. Історія курортів Японії
7. Сучасний курорт
8. Вимоги до сучасного курорту
9. Бальнеотерапевтичні курорти
10. Грязьові курорти
11. Розвиток кліматотерапії
12. Класифікація кліматичних курортів
13. Медико-кліматична характеристика курортів світу
14. Розвиток кумисолікування
15. Кумис і його властивості
16. Вчення про кумис
17. Склад кумису
18. Дія кумису
19. Показання і протипоказання до кумисолікування
20. Куди поїхати на кумис
21. Характеристика курортів всіх країн материка

7. Тести.

1. Курорт Баден-Баден розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

2. Курорт Лілехамер розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

3. Курорт Аруба розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

4. Курорт Мелліха розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

5. Курорт Буджібба розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

6. Курорт Зельден розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці

г) Азії

7. Курорт Інсбрук розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

8. Курорт Саранда розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

9. Курорт Албена розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

10. Курорт Єсентуки розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

11. Курорт Івоніч розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

12. Курорт Мардакян розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

13. Курорт Вунгтау розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

14. Курорт Дошон розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

15. Курорт Сухумі розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

16. Курорт Бакуріані розташований у:

- а) Африці

- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

17. Курорт Боржомі розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

18. Курорт Гоа розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

19. Курорт Парапат розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

20. Курорт Дізін розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

21. Курорт Чимбулак розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

22. Курорт Іссик-Куль розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

23. Курорт Вонсан розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

24. Курорт Борнео розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

25. Курорт Мальдіви розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

26. Курорт Баган розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

27. Курорт Джебель-Алі розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

28. Курорт Медіна розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

29. Курорт Сянган розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

30. Курорт Пханган розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

31. Курорт Гіза розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

32. Курорт Дахаб розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

33. Курорт Каїр розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

34. Курорт Зелений Мис розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

35. Курорт Санта-Марія розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці

г) Азії

36. Курорт Занзібар розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

37. Курорт Серенгеті розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

38. Курорт Анехо розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

39. Курорт Корба розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

40. Курорт Сус розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

41. Курорт Копан розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

42. Курорт Тік'аль розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

43. Курорт Реталулеу розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

44. Курорт Гранд Багама розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

45. Курорт Барбуда розташований у:

- а) Африці

- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

46. Курорт Антигуа розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

47. Курорт Аруба розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

48. Курорт Вальпараїсо розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

49. Курорт Мачу-Пікчу розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

50. Курорт Куско розташований у:

- а) Африці
- б) Європі
- в) Америці
- г) Азії

8. Список рекомендованої літератури

1. Географічна енциклопедія України : [у 3-х томах]. К. : УРЕ, 1988–1993.
2. Дахно І.І. Країни світу : енциклопедичний словник. К. : Мапа, 2004. 606 с.
3. Дубович І.А. Країнознавчий словник-довідник. – 5-е вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2008. 839 с.
4. Ігнат'єв П. М. Країнознавство. Країни Азії : навч. посібн. Чернівці : Книги-XXI, 2006. 424 с.
5. Ігнат'єв П. М. Країни Азії: особливості культури і побуту. Чернівці : Книги-XXI, 2011. 340 с.
6. Клапчук В.М. Географія курортів світу : Навчально-методичний посібник : Електронний ресурс. Івано-Франківськ, 2012. 1 гБт.
7. Клапчук В.М. Світовий туризм і готельне господарство : Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Фоліант, 2012. 143 с.
8. Країни Євросоюзу та Україна : навч. посібник-довідник / [упоряд. Я. Бухней ; за ред. О. Крисюка]. Тернопіль : Астон, 2008. 208 с.
9. Курорти : Енцикл. словарь / [Гл. ред. Е.И. Чазов]. М. : Сов. энциклопедия, 1988.
10. Курорти України. Минуле та сучасність. Санаторно-курортні заклади ЗАТ «Укрпрофоздоровниця». К. : ТАМЕД, 2002.
11. Курортні ресурси України. К. : ТАМЕД, 1999.
12. Мала енциклопедія стран / отв. ред. Феdienко В. В. Харків : Торсинг, 2000. 720 с.
13. Мальська М. П., Бордун О.Ю., Гамкало М.З. Туристичне країнознавство. Азія та Океанія : навч. посібн. К. : ЦУЛ, 2013. 184 с.
14. Мальська М. П., Бордун О.Ю., Гамкало М.З. Туристичне країнознавство. Європа : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2010. 224 с.
15. Парфіненко А. Ю. Туристичне країнознавство [Текст] : навч. посіб. Харків : Бурун Книга, 2009. 288 с.

16. Пономаренко Г.Н. Курортология : энциклопедический словарь. Санкт-Петербург : Человек, 2008. 256 с.
17. Санатории, пансионаты, дома отдыха Украины : Справочник-каталог. К., 1999.
18. Стафійчук В. І., Малиновська О.Ю. Туристичне країнознавство: туристичні ресурси світу. Європа, Азія, Австралія та Океанія: навч. посіб. К. : Альтерпрес, 2009. 427 с..
19. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навч. посіб. К. : ЦНЛ, 2007. 312 с.
20. Юрківський, В. М. Країни світу : довідник. К. : Либідь, 1999. 368 с.

СУЧАСНА КУРОРТНА СПРАВА УКРАЇНИ

д.і.н., професор Клапчук В.М.

к.і.н., доцент Новосьолов О.В.

1. Назва дисципліни.

Сучасна курортна справа України (60 год. самостійної роботи).

2. Мета самостійної роботи.

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів теоретичних вмінь та навичок використання природно-кліматичних та санаторно-курортних ресурсів України.

3. Завдання самостійної роботи.

Під час навчання студенти ознайомляться з властивостями історичного розвитку та сучасним станом санаторно-курортного і справи в Україні. Курс дисципліни «Сучасна курортна справа України» дає уявлення щодо впливу природно-ресурсних факторів (рельєф, гідрографія, клімат та ін.) на розвиток курортної справи.

4. Запитання для самопідготовки.

1. Суть понять «курорт», «курортна справа».
2. Санітарний період - відокремлення курортно-рекреаційної діяльності.
3. Період «темних століть».
4. Період гео-просторової розбудови мережі елітних курортів.
5. Період курортного «буму».
6. Основні фактори в організації курортної справи.
7. Таксонометрична та типологічна класифікація курортів.
8. Види санаторно-курортних закладів.
9. Поняття «рекреаційна мережа».
10. Основні принципи санаторно-курортного лікування.
11. Основні курорти України.
12. Законодавство про курорти.
13. Принципи та завдання державної політики розвитку санаторно-курортної галузі в Україні.
14. Регулювання санаторно-курортної галузі України.
15. Загальне та спеціальне користування санаторно-курортними територіями.
16. правові форми охорони санаторно-курортних територій.
17. Відповідальність за порушення режиму використання та охорони лікувально-оздоровчих зон та курортів.
18. Підстави для створення курорту.
19. Забудова курортів та їх розвиток.
20. Продукт санаторно-курортної діяльності.
21. Стратегічні підходи до розвитку курортів.
22. Основні положення Закону України «Про курорти».
23. Використання природних лікувальних ресурсів.
24. Виявлення, облік та надання у користування природних лікувальних ресурсів.
25. Розробка родовищ підземних лікувальних вод грязей та інших ресурсів.
26. Використання природних територій для діяльності курортів.
27. Виявлення, облік та надання у користування природних лікувальних ресурсів.
28. Розробка родовищ підземних лікувальних вод грязей та інших ресурсів.
29. Методи кліматолікування.
30. Аеротерапія.
31. Геліотерапія.
32. Таласотерапія.
33. Спелеотерапія.
34. Принципи й дія медичної кліматології.
35. Фізичні й фізіологічні основи дозиметрії.
36. Дозування кліматолікувальних процедур.
37. Вплив клімату на організм людини.
38. Питна вода.
39. Питна прісна вода.

40. Природні мінеральні води.
41. Вплив на організм людини прісної й мінеральної вод.
42. Водолікування.
43. Ванни, душ.
44. Історія лазень.
45. Різновиди бань.
46. Використання лазень і саун.
47. Грязьові аплікації: використання, типи.
48. Парафінолікування.
49. Озокеритолікування.
50. Лікування нафталанською нафтою.
51. Хімічний склад глини та її цілющі властивості.
52. Бішофітолікування.
53. Зовнішнє й внутрішнє використання глини.
54. Псамотерапія.
55. Рослини в нашому житті.
56. Фітотерапія.
57. Самолікування.
58. Апітерапія.
59. Цілющі властивості меду.
60. Хімічний склад меду й продуктів бджільництва.
61. Принципи управління санаторно-курортними комплексами.
62. Методи управління санаторно-курортними комплексами в Україні.
63. Функції управління діяльністю санаторно-курортними комплексами в Україні.
64. Використання санаторно-курортних територій України;
65. Особливості управління закладами санаторно-курортної сфери в Україні.

5. Індивідуальні завдання.

1. Історія курортної справи.
2. Організація санаторно-курортного лікування.
3. Дієтичне харчування в санаторно-курортних установах.
4. Види дієтичного харчування.
5. Курорти України (описати один або кілька курортів на вибір).
6. Водні ресурси України і їхнє цільове використання в санаторно-курортній справі.
7. Загартовування. (Вплив клімату на організм людини, адаптація, акліматизація, види загартовування).
8. Методи кліматолікування (описати один або кілька методів кліматолікування на вибір).
9. Використання клімату з лікувальною метою.
10. Кліматичні курорти (описати один або кілька курортів на вибір).
11. Лікування водою (описати один або кілька аспектів лікування водою на вибір).
12. Історія лазень і саун.
13. Зцілювальна пара (розглянути такі аспекти, як: дія лазні на організм, як користуватися лазнею, особливості користування сауною, лазневий віник, використання фіто-ароматичних настоек).
14. Лікувальні грязі (хімічний склад лікувальних грязей, механізм дії грязьових процедур на організм, грязьові аплікації й т.д.).
15. Історія фітотерапії.
16. Фітотерапія і її значення в курортології.
17. Апітерапія (цілющі властивості меду, бджолина отрута, прополіс, маткове молоко, пилок і перга, бджолиний віск - описати всі аспекти).
18. Історія санаторію «Березівські мінеральні води».
19. Санаторно-курортне лікування захворювань серцево-судинної системи.
20. Санаторно-курортне лікування захворювань органів дихання.
21. Методика заняття лікувальною гімнастикою.
22. Лікування продуктами бджільництва в санаторно-курортних умовах.
23. Санаторно-курортне лікування захворювань шлунково-кишкового тракту
24. Апітерапія й фітотерапія при захворюваннях шлунково-кишкового тракту.
25. Курортне лікування захворювань кишечника.
26. Апітерапія й фітотерапія при захворюваннях кишечника.

27. Санаторно-курортне лікування хвороб печінки й шляхів жовчовиділення.
28. Апітерапія й фітотерапія при захворюваннях печінки й шляхів жовчовиділення.
29. Санаторно-курортне лікування хвороб обміну речовин.
30. Цукровий діабет і його лікування на курортах.
31. Лікування ожиріння на курортах.
32. Основні принципи життя й правильне харчування.
33. Курортне лікування захворювань опорно-рухового апарата.
34. Історія розвитку лікувальної фізкультури.
35. Лікувальна фізкультура (мета, форми, принципи формування груп, послідовність застосування різних форм ЛФК).
36. Завдання лікувальної фізичної культури і її застосування на курортах.
37. Мети лікувальної фізичної культури при остеохондрозі
38. Водолікування на курортах при захворюваннях опорно-рухового апарату.
39. Лікувальне плавання в умовах санаторно-курортного лікування в басейні при захворюваннях опорно-рухового апарата.
40. Масаж у комплексі санаторно-курортного лікування (техніка масажу, масажний кабінет, умови роботи масажиста).
41. Техніка масажу.
42. Особливості застосування масажу на курортах при захворюваннях опорно-рухового апарата.
43. Курортне лікування захворювань нирок і сечовивідних шляхів.
44. Лікувальна фізкультура і її значення при застосуванні на курортах (Україна, світ).
45. Значення застосування дієтичного харчування в санаторно-курортних умовах.
46. Використання водолікування на курортах України.
47. Застосування водолікування на курортах України і світу.
48. Лікування глиною на курортах України.
49. Застосування лікування глиною на курортах України.
50. Апітерапія й фітотерапія в санаторно-курортному лікуванні захворювань нирок і сечовивідних шляхів.
51. Застосування психотерапії в умовах курорту.

6. Програмові вимоги до екзамену.

1. Історичні етапи розвитку курортної справи. Курортна мережа України. Світові центри курортів.
2. Методика та підходи у класифікації курортів.
3. Спеціалізація курортів.
4. Специфіка організації курортно-оздоровчого туризму як одного з основних видів туризму.
5. Курортно-оздоровчий туризм в Україні та за кордоном.
6. Роль курортного обслуговування в організації різних форм рекреаційної діяльності.
7. Санаторно-курортні послуги.
8. Обслуговування на бальнеологічних курортах.
9. Стан курортного обслуговування в країнах Нового та Старого світів.
10. Обслуговування на курортах міжнародного класу (країна за вибором студента).
11. Світові тенденції розвитку курортних зон.
12. Курортні зони України. Сучасний стан та перспективи. Рівень обслуговування.
13. Курортно-рекреаційні кластери. Шляхи формування та перспективи.
14. Шляхи формування, проблеми та перспективи розвитку курортної системи України.
15. Порівняння стану курортного обслуговування в Україні та світі (країна за вибором студента).
16. Фактори, що негативно впливають на розвиток санаторно – курортної сфери.
17. Альтернативні традиційні і нетрадиційні методи оздоровлення
18. Особливості ампелотерапія
19. Особливості апітерапія
20. Особливості ароматерапія
21. Особливості винотерапія
22. Особливості галотерапія
23. Особливості гірудотерапія
24. Особливості глінолікування
25. Грязелікування в АР Крим
26. Грязелікування в Карпатах
27. Грязелікування в Центральній Україні

28. Грязелікування в Східній Україні
29. Дельфінотерапія
30. Енотерапія
31. Загальна характеристика мінеральних вод АР Крим
32. Загальна характеристика мінеральних вод Закарпатської області
33. Загальна характеристика мінеральних вод Івано - Франківської області
34. Загальна характеристика мінеральних вод Львівської області
35. Загальна характеристика мінеральних вод одеської області
36. Загальна характеристика мінеральних вод Полтавської області
37. Загальна характеристика мінеральних вод Тернопільської області
38. Загальна характеристика мінеральних вод Хмельницької області
39. Загальна характеристика мінеральних вод Харківської області
40. Застосування фізіотерапії для лікування та оздоровлення
41. Іпотерапія
42. Кінезіотерапія
43. Ландшафтотерапія
44. Лікувальні методи і засоби мінерального походження
45. Лікувальні методи і засоби рослинного походження
46. Лікувальні методи і засоби тваринного походження
47. Особливості кліматолікування в Україні (регіон за вибором студента)
48. Таласотерапія

7. Тести.

1. Розвиток туристичної галузі в цілому та оздоровчих закладів зокрема відображає:

- а. динаміку економічних процесів в Україні
- б. політичні та економічні зміни
- в. динаміку економічних процесів у країні, а також політичні та економічні зміни, що відбуваються в сучасному світі
- г. динаміку економічних процесів у країні, економічні зміни, що відбуваються на сучасному етапі

2. За ефективністю функціонування курортно-рекреаційних закладів можна виділити групи регіонів:

- а. один
- б. два
- в. три
- г. чотири

3. До регіонів з відносно високим рівнем ефективності санаторно-курортних закладів відносяться:

- а. АР Крим, Львівська, Запорізька, Херсонська обл, м. Севастополь
- б. АР Крим, Львівська, Херсонська обл.
- в. АР Крим, Львівська, Запорізька, м. Севастополь
- г. АР Крим, Львівська, Запорізька, Херсонська обл.

4. До регіонів з відносно низьким рівнем ефективності санаторно-курортних закладів відносяться:

- а. Кіровоградська, Сумська, Чернігівська
- б. Сумська, Чернігівська, Волинська області
- в. Кіровоградська, Сумська, Чернівецька, Чернігівська, Волинська області
- г. Кіровоградська, Чернівецька, Волинська області

5. Найбільш експлуатаційні запаси мінеральних вод має:

- а. Кримський
- б. Карпатський
- в. Придніпровський
- г. Донецький

6. Всі родовища озокериту має рекреаційних регіон:

- а. Кримський
- б. Карпатський

- в. Придніпровський
- г. Донецький

7. 55,9% ресурсів мінеральних вод країни має рекреаційний регіон:

- а. Кримський
- б. Карпатський
- в. Придніпровський
- г. Донецький

8. Типологія курортів за віком складає:

- а. дитячі
- б. для дорослих
- в. змішані
- г. всі вищеперераховані

9. Типологія курортів за функціональним використанням:

- а. переважно лікування
- б. лікування, відпочинок, туризм
- в. переважно відпочинок, туризм
- г. всі вищеперераховані

10. 72,1% розвіданих запасів сульфідних лікувальних грязей має рекреаційний регіон:

- а. Кримський
- б. Карпатський
- в. Причорноморський
- г. Донецький

11. Типологія курортів за лікувальними факторами:

- а. кліматичні, бальнеологічні, змішані
- б. кліматичні, бальнеологічні, грязьові
- в. кліматичні, бальнеологічні, грязьові, кумисолікувальні, змішані
- г. бальнеологічні, грязьові, кумисолікувальні

12. Типологія курортів за відомчим підпорядкуванням:

- а. міністерств та відомств
- б. профспілок
- в. підприємств
- г. всі вищезгадані

13. Типологія курортів за значенням:

- а. міжнародні
- б. державні
- в. місцеві
- г. всі вищеперераховані

14. Типологія курортів за географічним місцезнаходженням:

- а. рівнинні
- б. приморські
- в. гірські
- г. всі перераховані

15. Типологія курортів за медичним призначенням:

- а. спеціалізовані
- б. загального призначення
- в. протитуберкульозні
- г. всі вище перераховані

16. Типологія курортів за відношенням до систем розселення:

- а. агломеровані
- б. натуралістичні
- в. міжселітебні
- г. всі вищеперераховані

17. Перша в Україні бальнеолікарня започаткована у:

- а. Немірові
- б. Саках
- в. Трускавці
- г. Моршині

18. Найбільша кількість санаторіїв та пансіонатів із лікуванням є:

- а. АР Крим
- б. Львівська обл.
- в. Одеська обл.
- г. Херсонська обл.

19. Типологія курортів за характером оздоровчого впливу:

- а. рекреаційно - профілактичні
- б. реабілітаційні
- в. лікувальні
- г. всі вище перераховані

20. Перша грязьова лікарня була започаткована:

- а. Немірів
- б. Саках
- в. Трускавці
- г. Моршині

21. Кліматичним курортом Південного берегу Криму є:

- а. Алушка
- б. Судак
- в. Армянськ
- г. Краноперекопськ

22. Кліматичним курортом степової зони України є:

- а. Судак
- б. Саки
- в. Одеса
- г. Іллічівськ

23. Кліматичним курортом лісостепу є:

- а. Сатанів
- б. Заліщики
- в. Гусятин
- г. Кіровоград

24. До бальнеологічних ресурсів відносяться:

- а. лише мінеральні води
- б. лише мінеральні води і грязі
- в. лише мінеральні води та озокерит
- г. мінеральні води, грязі, озокерит

25. Радонові мінеральні води використовуються з лікувальною метою на курорті:

- а. Хмільник
- б. Сатанів
- в. Кваси
- г. Моршин

26. Родовища сульфідних мінеральних вод поширені у:

- а. Карпатському регіоні та південно-західному Поділлі
- б. Донбасі
- в. Гірському Криму
- г. Приазов'ї

27. Крем'янисті мінеральні води зосереджені у:

- а. Центральній частині Поділля і на Закарпатті
- б. Причорномор'ї
- в. Поліссі
- г. Криму

28. Вуглекислі мінеральні води експлуатуються в:

- а. Закарпатті
- б. поліссі
- в. поділлі
- г. Криму

29. Кліматичним курортом Українських Карпат є:

- а. Кути
- б. Татарів
- в. Іршава
- г. Чоп

30. Кліматичним курортом Одеської області є:

- а. Аркадія
- б. Вилкове
- в. Бердянськ
- г. Євпаторія

31. Кліматичними курортами Полісся є:

- а. Пуща-Водиця
- б. Київ
- в. Житомир
- г. Бердичів

32. Найбільше територіальне поширення мають лікувальні води:

- а. сірководневі
- б. радонові
- в. бромні
- г. сульфідні

33. Йодні, бромні та одо-бромні мінеральні води переважають у:

- а. Карпатах
- б. Криму
- в. Придніпров'ї
- г. Гологорах

34. Сульфідні мінеральні води широко використовуються на курорті:

- а. Немирів
- б. Сатанів
- в. Кваси
- г. Шаян

35. Крем'янисті мінеральні води у лікувальних цілях:

- а. Рай-Оленівка
- б. Моршин

- в. Трускаєць
- г. Сатанів

36. Джерела миш'якових мінеральних вод зустрічаються у:

- а. с. Кваси
- б. с. Микуличі
- в. с. Шешори
- г. с. Беркут

37. Залізисті мінеральні води мають найбільше поширення у області:

- а. Львівській
- б. Закарпатській
- в. Чернівецькій
- г. Одеській

38. До лікувальних грязей відносяться:

- а. мули
- б. сапропелі
- в. мули, торфи, сопкові грязі
- г. мули, сапропелі, торфи, сопкові грязі

39. Родовища мулових лікувальних грязей оз. Ріпне:

- а. Слов'янськ
- б. Бердянськ
- в. Євпаторія
- г. Саки

40. Родовища мулових лікувальних грязей оз. Солоний Ліман використовуються на курорті:

- а. Слов'янськ
- б. Бердянськ
- в. Євпаторія
- г. Солоний Ліман

41. Мінеральні води з підвищеним вмістом органічних речовин поширені та території області:

- а. Львівської
- б. Тернопільської
- в. Харківської
- г. Черкаської

8. Список рекомендованої літератури

1. Клапчук В.М., Ковальська Л.В. Курортна справа: організація, територіальне планування, система управління : Навч.-метод, посібн. Івано-Франківськ: Фоліант, 2013. 400 с.
2. Ветитиев А.М. Курортное дело. Учебник. М.: КНОРУС, 2007. 528 с.
3. Гудзь П.В. Економічні проблеми розвитку курортно-рекреаційних територій. Донецьк: Юго-восток, 2001.
4. Курорти України. Минуле та сучасність. Санаторно-курортні заклади ЗАТ «Укрпрооздоровпиця». К.: ТЕМАД, 2002.
5. Ткаченко Т.І. Сталій розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія. К.: КНТЕУ, 2006. 537 с.
6. Фомепко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.

БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ КУРОРТНОГО ГОСПОДАРСТВА

к.е.н., доцент Мендела І.Я.
к.і.н., доцент Новосьолов О.В.

1. Назва дисципліни

Бізнес-планування підприємств курортного господарства (60 год. самостійної роботи).

2. Мета самостійної роботи.

Формування у майбутніх фахівців системи спеціальних знань спрямованих вивчення теорії і практики планування діяльності організацій і складання бізнес-планів, розробки комплексного підходу до бізнес-планування в курортному господарстві.

3. Завдання самостійної роботи.

Вивчення сутності бізнес-планування підприємств курортного господарства, роль у ринковій системі господарювання, підготовчу стадію розробки, структурну побудову, логіку складання та оформлення.

4. Запитання для самопідготовки.

1. Бізнес-план будівництва нового закладу курортного господарства.
2. Особливості розробки бізнес-плану реконструкції санаторно-курортних закладів.
3. Особливості розробки бізнес плану комерційної діяльності санаторно-курортного закладу.
4. Дослідження та аналіз ринків збуту курортних послуг.
5. Характеристика конкурентного середовища курортної справи та переваг.
6. План маркетингової діяльності курорту.
7. План виробничої діяльності курортного підприємства.
8. Організаційний план курортного комплексу.
9. План охорони навколишнього середовища курорту.
10. Фінансовий план та програма інвестицій курортного комплексу.
11. Бізнес-план фінансового оздоровлення санаторно-курортного закладу
12. Бізнес-план реорганізації курортного підприємства.
13. Бізнес-план інноваційного проекту санаторію.
14. Бізнес-план диверсифікації діяльності курорту.
15. Методи оцінки доцільності капіталовкладень в курортній справі.
16. Точка беззбитковості (межа рентабельності) в курортній справі: суть, методи визначення.
17. Організація проведення презентації бізнес-плану курортного підприємства.
18. PEST-аналіз курортного господарства.
19. Галузеве оточення курортного бізнесу.
20. Концепції курортного бізнесу.

5. Індивідуальні завдання.

1. Стратегія проекту розвитку курорту.
2. SWOT-аналіз курорту.
3. Аналіз ланцюжка створення вартості (Value Chain) в курортній справі.
4. Матриця Boston Consulting Group: застосування в курортному бізнесі.
5. Аналіз ринків збуту курортних послуг.
6. Оцінка розміру ринку курортних послуг та можливих тенденцій його розвитку.
7. Оцінка частки ринку курортних послуг окремого підприємства.
8. Сегментація ринку курортних послуг та визначення ніші продукту.
9. Державне регулювання в курортній сфері.
10. Конкуренція та конкурентні переваги в курортній справі.
11. Порівняльні характеристики конкурентних продуктів.
12. Порівняльні характеристики конкурентів на ринку курортних послуг.
13. Аналіз конкурентної ситуації на ринку курортних послуг.
14. Аналіз курортних послуг за схемою 4-5 P#.
15. Зовнішньоекономічна діяльність курорту.
16. Ціноутворення на курортні послуги.
17. Реклама курорту та просування послуг на ринок.
18. Факторний аналіз виробництва і реалізації курортних послуг.
19. Операційний цикл в курортній справі.

20. Виробничі потужності курорту та їх розвиток.

6. Програмові вимоги до екзамену.

1. Моделі бізнесу.
2. Сутність ділового розвитку фірми. Життєвий цикл бізнес-ідей.
3. Аналіз діяльності конкурентів.
4. Завдання обґрунтування продуктової політики.
5. Обґрунтування цінової політики фірми.
6. Визначення потреби в інвестиційних витратах.
7. Цілі, завдання і функції бізнес-планування.
8. Визначення бізнесу і бізнес-плану.
9. Цілі і задачі бізнес-плану.
10. Класифікація бізнес-проектів.
11. Відображення у бізнес-плані зовнішнього та внутрішнього середовища.
12. Інформаційне забезпечення при бізнес-плануванні.
13. Технологія розробки бізнес-плану.
14. Порядок розробки бізнес-плану.
15. Типові помилки у бізнес-плануванні.
16. Схема складання бізнес-плану.
17. Процес бізнес-планування фірми.
18. Структура та основні розділи бізнес-плану.
19. Сучасні методики розробки бізнес-плану.
20. Початкова стадія процесу бізнес-планування.
21. Аналіз основних стратегій при розробці бізнес-плану.
22. Оцінка впливу обсягів виробництва та реалізації продукції на результативність реалізації бізнес-проекту.
23. Аналіз впливу ціни та її можливих коливань при розробці бізнес-плану.
24. Вплив собівартості продукції на ефективність інвестиційного проекту.
25. Класифікація бізнес-стратегій підприємства за типом конкурентної переваги (стратегія цінового лідерства, стратегія диференціації, стратегія фокусування).
26. Бізнес-стратегії підприємства за конкурентною позицією в бізнесі (стратегія лідера, претендента на лідерство, стратегія наслідування).
27. Вибір тактики при бізнес-плануванні.
28. Аналіз беззбитковості проекту.
29. Поняття та різновиди інвестиційних ризиків при бізнес-плануванні.
30. Метод визначення точки беззбитковості.

7. Тести.

1. Бізнес-планування – це:

- а. сукупність знань про закономірності розвитку різних господарських систем в майбутньому;
- б. дослідження ринку;
- в. досягнення поставлених цілей;
- г. вивчення конкурентного середовища.

2. Об'єктом бізнес-планування є:

- а. прибуток підприємства;
- б. туристична фірма;
- в. будь-яка організаційна система, відкрита для взаємодії;
- г. політичні системи.

3. Методологія планування – це:

- а. прийоми дослідження;
- б. сукупність теоретичних висновків, загальних закономірностей, наукових принципів розробки планів;
- в. вибір орієнтації планування;
- г. розробка інструментарію.

4. Бізнес-проект – це:

- а. безперервний процес планування діяльності;
- б. певний план дій, обумовлений конкретними цілями, що визначають спосіб його вирішення;
- в. програма розвитку регіонів;
- г. процеси з покращання добробуту.

5. Інвестиційний проект вимагає:

- а. застосування нових технологій;
- б. вкладення капіталу;
- в. економічних перетворень;
- г. економічної лояльності.

6. Ціна є виразом закону:

- а. вартості;
- б. накопичення;
- в. пропорційного розвитку виробництва;
- г. збереження енергії.

7. Сучасна методологія виділяє основні рівні дослідження:

- а. три;
- б. дев'ять;
- в. п'ять;
- г. сім.

8. Теоретичному рівню дослідження відповідають:

- а. експертні опитування;
- б. комунікаційний підхід;
- в. принципи діалектики;
- г. принцип історизму.

9. Теоретико-емпіричний рівень дослідження використовує:

- а. регресійний аналіз;
- б. дедукцію;
- в. моделювання;
- г. психоаналіз.

10. Емпіричний рівень дослідження використовує:

- а. польові методи;
- б. індукцію;
- в. закон вартості;
- г. формалізацію.

11. Формалізовані методи:

- а. платіжна матриця;
- б. синтез;
- в. аналіз;
- г. регрес.

12. Міждисциплінарні методи:

- а. закон попиту та пропозиції;
- б. картографічний;
- в. системний підхід;
- г. анкетування.

13. Дослідник, підготовлений за спеціальною програмою, грає роль звичайного покупця за методом:

- а. Дельфі;
- б. таємничий покупець;
- в. аудит торгових точок;

г. моніторинг ринку.

14. Для дослідження вибирається фокус-група, що складається з:

- а. 100 – 150 учасників;
- б. 10 – 25 учасників;
- в. 8 – 10 учасників;
- г. 50 – 100 учасників.

15. Хоум-тест – це:

- а. глибинне фокусоване інтерв'ю;
- б. домашній тест;
- в. експрес-опитування;
- г. панельне дослідження.

16. Методикою «торгові панелі» користуються при визначенні:

- а. споживчого кошика сім'ї;
- б. інформації про продажі;
- в. специфічних властивостей окремого продукту;
- г. якість товарів.

17. Преактивізм складається з:

- а. аналізу минулого досвіду;
- б. передбачення майбутнього і підготовки до нього;
- в. аналізу сучасного стану речей;
- г. аналіз ринків збуту.

18. Основні принципи інтерактивного планування:

- а. участі;
- б. аналізу;
- в. аналогії;
- г. моделювання.

19. Інтеграція охоплює взаємодію одиниць:

- а. всіх рівнів;
- б. різних рівнів;
- в. одного рівня;
- г. жодного рівня.

20. Стратегічне планування виконує:

- а. керівник підрозділу;
- б. керівник установи;
- в. менеджер напрямку;
- г. рядовий працівник.

21. Якщо об'єктом планування обрана туристична фірма як елемент туристичної галузі країни, то застосовується:

- а. стратегічне планування;
- б. нормативне планування;
- в. тактичне планування;
- г. оперативне планування.

22. Коли об'єктом планування є виробничий процес, то застосовується планування:

- а. оперативне;
- б. тактичне;
- в. стратегічне;
- г. нормативне.

23. За масштабом проекти класифікуються на:

- а. соціальні;
- б. міжрегіональні;
- в. комплексні;
- г. асоціальні.

24. Стратегічний план здійснюється:

- а. за квартал;
- б. до 10 років;
- в. за рік;
- г. за 5 років.

25. Виробіток працівників залежить від:

- а. величини зарплати;
- б. акцизу;
- в. прибутку від реалізації;
- г. розміру податків.

26. Стимулювання праці працівників забезпечується:

- а. технологіями;
- б. податками;
- в. заробітною платою;
- г. страхівкою.

27. Бізнес-план складається з основних частин:

- а. передмови;
- б. основної частини;
- в. маркетингового розділу;
- г. наочного матеріалу.

28. Резюме складається з:

- а. трьох частин;
- б. висновків бізнес-плану;
- в. оперативного розділу;
- г. описової частини.

29. Фінансовий аналіз здійснюють за допомогою:

- а. ПДВ;
- б. ПП;
- в. показника Альтмана;
- г. ВВП.

30. Ліквідність підприємства – це:

- а. можливість розширювати виробництво;
- б. спроможність оплатити короткотермінові кредити;
- в. дістати прибуток;
- г. банкрутство.

31. Валовий прибуток визначають як:

- а. обсяг загального продажу;
- б. різницю між обсягом продажу та ПДВ;
- в. різницю між обсягом продажу і ПП;
- г. загальний обсяг інвестицій.

32. Прибуток чистий визначається як:

- а. різниця між обсягом продажу та ПДВ;
- б. різниця між обсягом продажу і ПП;
- в. різниця між балансовим прибутком і ПП;
- г. різниця ціни та якості товарів і послуг.

33. Поточний запас:

- а. час між двома послідовними постачаннями;
- б. час, необхідний для комплектації;
- в. мінімальна необхідна кількість днів, на яку треба скласти запас;
- г. час необхідний для створення нового продукту.

34. Основна мета планування:

- а. ефективне управління підприємством;
- б. забезпечення пропорційного та динамічного розвитку в майбутньому;
- в. організація виробництва;
- г. згорання виробництва.

35. В інвестиційному проекті окреслюється, зокрема:

- а. реформування виробництва;
- б. концепція нової системи управління;
- в. термін завершення;
- г. рівень заробітної плати.

36. Сутність планування діяльності підприємства полягає у:

- а. виборі однієї альтернативи з великої кількості можливих альтернатив розвитку підприємства у майбутньому;
- б. прийнятті рішення, в ході якого встановлюються та постійно уточнюються цілі та завдання розвитку підприємства, визначається стратегія та політика їх досягнення;
- в. розробці детальних планів, у яких скоординовано виконання показників, які характеризують господарську діяльність підприємства;
- г. реалізації обраної альтернативи, що здійснюється на основі рішень, які приймаються сьогодні.

37. Переваги планування діяльності підприємства:

- а. планування діяльності підприємства допомагає керівництву підприємства мислити перспективно;
- б. планування формує систему цільових показників діяльності підприємства для наступного контролю;
- в. планування готує підприємство до ринкових змін;
- г. планування демонструє зв'язок зобов'язань усіх посадових осіб, які працюють на підприємстві.

38. Основним методом планування діяльності підприємства є:

- а. балансовий;
- б. нормативний;
- в. сітьовий;
- г. економіко-математичний.

39. За часом планування діяльності підприємства поділяється на:

- а. стратегічне, довгострокове, короткострокове;
- б. стратегічне, тактичне, оперативне;
- в. середньострокове, короткострокове;
- г. за методами планування – балансове, нормативне, програмно-цільове.

40. До принципів планування діяльності підприємства належать:

- а. дефективність;
- б. органічне єднання планів підприємства та його підрозділів;
- в. безперервність та гнучкість;
- г. виділення пріоритетів.

41. Бізнес-план – це:

- а. документ, який дозволяє підприємцю прийняти обгрунтоване рішення;
- б. техніко-економічне обгрунтування діяльності підприємства в ринкових умовах;
- в. план, оформлений у документах, цифрах, графіках, зразках нового товару (послуг);
- г. документ, який включає всі основні сфери діяльності підприємства у ринкових умовах; виробничі, комерційні та соціальні проблеми та не має законодавчого характеру.

42.Завдання оперативно-виробничого планування:

1. деталізація та розподіл виробничої програми та інших показників плану за часом їх виконання;
2. конкретизація та доведення завдань до цехів, ділянок і робочих місць з вказівкою строків виконання завдань;
3. забезпечення робочих місць сировиною, матеріалами, інструментом та іншими видами матеріальних ресурсів;
4. складання графіків руху предметів праці за часом та в просторі з доведенням їх до виконавців.

43.Критерії оцінки ефективності оперативно-виробничого планування:

- а. ритмічна робота колективу та рівномірний випуск продукції;
- б. рівень використання засобів виробництва та робочої сили;
- в. мінімальна тривалість виробничого циклу;
- г. зростання продуктивності праці.

44.Завдання диспетчерування:

- а. видача виробничих завдань;
- б. попередження відхилень від встановлених графіків виробництва;
- в. оперативний облік виконання змінно-добових завдань;
- г. прийняття оперативних заходів з усунення відхилень.

45.Показники виробничої програми підприємства:

- а. товарна продукція;
- б. реалізована продукція;
- в. валова продукція;
- г. усі відповіді вірні.

46.Товарна продукція – це:

- а. вартість товарів і послуг, що виготовляються та реалізуються підприємством за визначений період часу;
- б. вартість готової продукції, отриманої в результаті виробничої діяльності підприємства, та завершених робіт і послуг, призначених для реалізації сторонніми організаціями;
- в. готова продукція та незавершене виробництво;
- г. усі відповіді вірні.

47.Валова продукція – це:

- а. весь обсяг виготовленої продукції та виконаної роботи підприємством за визначений період часу;
- б. вартість виготовлених напівпродуктів;
- в. загальна вартість продукції всіх підрозділів підприємства;
- г. вартість послуг і робіт, наданих цехам підприємства.

48.Реалізована продукція – це:

- а. товарна продукція в тому випадку, коли залишки готової продукції на складі на початок і кінець періоду залишились без змін;
- б. вартість товарів і послуг, реалізованих сторонніми організаціями за визначений період часу;
- в. вартість продукції всіх підрозділів підприємства;
- г. вартість продукції, спожитої цехами підприємства.

49.Обґрунтування виробничої програми виробничими потужностями включає розрахунки:

- а. фонду часу роботи кожного виду обладнання для виконання деталізованого плану виробництва;
- б. пропускну здатності кожної технологічно однорідної групи обладнання;
- в. коефіцієнтів завантаження обладнання та виробничих площ у плановому періоді;
- г. завантаження обладнання та виявлення «вузьких» та «широких» місць.

50.Виробнича потужність характеризує:

- а. максимально можливий випуск продукції, робіт або послуг у визначеній номенклатурі та асортименті;

- б. максимально можливий обсяг переробки сировини за одиницю часу при найбільш раціональному використанні наявних знарядь праці;
- в. річний обсяг випуску продукції, послуг або робіт;
- г. запланований випуск продукції з урахуванням коливань попиту та наявного обладнання.

8. Список рекомендованої літератури.

1. Агафонова Л.Г., Рога О.В. Підготовка бізнес-плану: практикум. 3-тє вид., стер. . Київ: Т-во «Знання», КОО, 2001. 158 с.
2. Бізнес-планування в готельно-ресторанному господарстві [Текст] : тест. завдання для контролю знань студ. напряму підготов. 6.140101 «Готельно-ресторанна справа» (галузь знань 1401 «Сфера обслуговування») всіх форм навчання / Укоопспілка, Львів. комерц. акад. ; [уклад.: Васильців Т. Г., Боднарюк В. А.]. Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2011. 63 с.
3. Бізнес-планування [Текст] : індивід. навч.-дослід. завдання для студ. напряму підготов. 6.140101 «Готельно-ресторанна справа» всіх форм навчання / Укоопспілка, Львів. комерц. акад. ; [уклад. Васильців Т. Г.]. Львів: Вид-во Львів. комерц. акад., 2010. 31 с.
4. Васильченко Г.В., Кафка С.М. Бізнес-планування. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2016. 45 с.
5. Васильців Т. Г. Бізнес-планування у готельному та ресторанному господарстві [Текст] : завдання до практ. та семінар. занять і самост. роботи для студ. напряму підготов. 6.140101 «Готельно-ресторанна справа» (галузь знань – 1401 «Сфера обслуговування») всіх форм навчання (з використ. інформ. технологій). Львів: Вид-во Львів. комерц. акад., 2010. 60 с.
6. Васильців Т.Г., Качмарик Я.Д., Блонська В.І., Лупак Л.Р. Бізнес-планування: навч. посіб. Київ: Знання, 2013. 173 с.
7. Воротіна Л.Д., Воротін В.С., Чайковська В.П. Бізнес-планування: методологія, методика, механізм [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. Закл. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2010. 223 с.
8. Герасимчук В. Г. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ: ІВЦ «Вид-во «Політехніка», 2008. 264 с.
9. Мендела І.Я. Аналіз діяльності підприємств туризму: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Вид-во «Фоліант», 2014. 192 с.
10. Мендела І.Я. Бізнес-планування в готельно-ресторанному господарстві: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Фоліант, 2017. 116 с.
11. Мендела І.Я. Розвиток інтрапренерства на підприємствах курортної сфери. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Вип. 10. Т.1 Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. 2017. С. 38–44.
12. Наливайченко С. П., Реутов В.С., Цьохла С.Ю. Бізнес-планування у туріндустрії [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. напрямів підготов. ден. та заоч. форм навчання вищ. навч. закл. Сімферополь; Саки: Підприємство Фенікс, 2011. 190 с.
13. Тарасюк Г.М. Бізнес-план. Методичний матеріал, контрольні питання та завдання для виконання розрахункової роботи. Житомир, 2002. 92 с.
14. Тянь Р. Б., Холод Б.І., Ткаченко В.А. Управління проектами : навч. посібник. Дніпропетровськ: Дніпропетровська академія управління, бізнесу та права, 2010. 224 с.
15. Цьохла С.Ю. Бізнес-планування у туріндустрії [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Сімферополь: Фенікс, 2010. 133 с.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», затвердженого наказом ректора університету № 799 від 26.11.2019 р., включає в себе поточний та семестровий контроль знань.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять шляхом оцінювання усних відповідей, письмових (самостійних) робіт та виконаних на комп'ютері завдань і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та їхнього рівня підготовки до виконання конкретної роботи.

Семестровий контроль здійснюється у формі екзамену або заліку. Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань та залікової роботи. Порядок та система оцінювання передбачається у робочих навчальних програмах дисципліни.

*Шкала оцінювання успішності з навчальної дисципліни,
вивчення якої завершується заліком*

Університетська	Національна	Шкала ЄКТС
90 – 100	зараховано	A
80 – 89		B
70 – 79		C
60 – 69		D
50 – 59		E
26 – 49	не зараховано	FX
1 – 25		F

Підсумковий семестровий контроль у формі екзамену проводиться у формі виконання письмових екзаменаційних завдань або тестових завдань в системі дистанційного навчання і контролю знань. На екзамен виносяться питання програми навчальної дисципліни, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання, застосувати їх для вирішення практичних завдань. Оцінки виставляються в університетській шкалі та в національній шкалі («відмінно» – 5, «добре» – 4, «задовільно» – 3, «незадовільно» – 2).

*Шкала оцінювання успішності з навчальної дисципліни,
вивчення якої завершується екзаменом*

Університетська	Національна		Шкала ЄКТС
90 – 100	5	відмінно	A
80 – 89	4	добре	B
70 – 79			C
60 – 69	3	задовільно	D
50 – 59			E
26 – 49	2	незадовільно	FX
1 – 25			F

Згідно набраної суми балів виставляється оцінка у національній та ECTS шкалі оцінювання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
70–79	C	
60–69	D	задовільно
50–59	E	
26–49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–25	F	незадовільно з обов'язковим повторним проходженням практики

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

КУРОРТНА СПРАВА
(самостійна робота студентів)

Навчально-методичний посібник

За редакцією проф. В.М. Клапчука